

HOSPODÁŘSKÁ STRATEGIE

PIRÁTSKÁ EXPERTNÍ EKONOMICKÁ RADA

0 Pirátské expertní ekonomické radě

Pirátská expertní ekonomická rada je odborná poradní platforma České pirátské strany, která sdružuje ekonomy a specialisty z různých oblastí hospodářské politiky. Přípravuje odborné podklady a doporučení pro tvorbu ekonomické politiky České republiky s cílem přispět k dlouhodobému úspěšnému rozvoji a modernizaci české ekonomiky.

Obsah

Země, která má na víc – předmluva	4
PILÍŘ 1: VYUŽITÍ LIDSKÉHO POTENCIÁLU: BYDLENÍ, VZDĚLÁNÍ, ZDRAVOTNICTVÍ	6
1.1 Bydlení tam, kde jsou příležitosti	7
1.2 Vzdělanost jako základ ekonomické prosperity	15
1.3 Lidský potenciál využitý naplno	24
1.4 Zdraví a soběstačnost přinesou silnější ekonomiku	33
PILÍŘ 2: TRH A KAPITÁL	45
2.1 Oslabení oligarchie a férové dotace	46
2.2 Přijetí eura	49
2.3 Český kapitál ležící, spící	52
PILÍŘ 3: MODERNÍ ENERGETIKA A PRŮMYSL	53
3.1 Od montovny k vlastnímu produktu	54
3.2 Energie pro budoucnost	62
3.3 Inovace jako motor silné ekonomiky	69
PILÍŘ 4: STÁT, KTERÝ NENÍ BRZDOU, ALE MOTOREM	75
4.1 Úspěšné regiony a efektivní samospráva	76
4.2 Stát jako lídr	81
Hospodářská strategie Pirátů – evaluace klíčových opatření	84
Souhrnný dopad do HDP a státního rozpočtu	88
REJSTŘÍK	89

ZEMĚ, KTERÁ MÁ NA VÍC

Pilíře hospodářské strategie pro Českou republiku na léta 2026–2035

Na ekonomiku naší země není v posledních dvaceti letech moc pěkný pohled. Hospodářský růst zpomalil, ekonomické dohánění západoevropských zemí se také nesmírně zpomalilo. Krize, které čas od času nevyhnutelně přijdou, na nás dopadají hůř než na jiné. Nejsme odolní a navíc nereagujeme dobře. Jsme možná jedinou evropskou zemí, kde se reálné mzdy až v letošním roce dostávají na předcovidovou úroveň. V důležitých ekonomických parametrech se díváme na záda Polsku a třese se, aby nás nepředechnalo Rumunsko. Tuto situaci nemůžeme označit jinak než za ostudnou.

Proč? Svět se mění a my ne. Ekonomická nastavení, která možná byla před čtvrt stoletím funkční, přestávají mít svou sílu, nové problémy jsou stále viditelnější. Vlády České republiky ale nemají odvahu ani schopnost výrazných, odvážných transformačních kroků.

Naše země přitom má na víc. Máme vzdělané lidi, průmyslovou tradici a výhodnou polohu uprostřed Evropy. Prakticky kamkoli, kam se podíváme, fungujeme pod své možnosti a doslova si šlapeme po nevyužitém potenciálu. Naším cílem je to změnit: zrychlit ekonomický růst o 1 procentní bod ročně a udělat z Česka jedno z nejlepších míst pro život, práci a podnikání v Evropě.

Tato strategie ukazuje, jak.

Naší ideovou vizí pro českou ekonomiku je férová tržní ekonomika. Tedy ekonomika postavená primárně na svobodném trhu – ovšem nikoli zdivočelém „devadesátkovém“ trhu, ale trhu kultivovaném jasnými, stabilními a vynutitelnými pravidly. Trhu, kde o úspěchu rozhoduje kvalita nápadu, poctivost a pracovitost, nikoli politické konexe nebo dominance oligarchů. Férová tržní ekonomika dává šanci každému využít svůj talent, podporuje zdravou konkurenci a tvoří udržitelné bohatství pro celou společnost.

Od klasických hospodářských plánů se lišíme v jednom zásadním ohledu: pracujeme s tím nejcennějším, co Česko má – se svými lidmi. České ženy mají vyšší vzdělání než muži, přesto vydělávají výrazně méně a narážejí na bariéry, které moderní ekonomika nemůže tolerovat. Půl milionu lidí v aktivním věku uvízlo v exekuční pasti. Celá společnost platí vysokou cenu za podprůměrný zdravotní stav populace. Zdravější lidé pracují déle, jsou produktivnější a déle se o sebe postarají bez závislosti na státu.

Vedle lidského potenciálu cílíme na klasická hospodářská úzká hrdla: pomalou výstavbu, závislost na dovozu fosilních paliv, slabý inovační ekosystém a zaostávající digitalizaci státu. Důležitou roli v naší strategii hrají obce, které mají přímý vliv na výstavbu i podnikání ve svém území, ale systém rozpočtového určení daní je k rozvoji nemotivuje. To chceme zásadně změnit.

Představujeme zde pilíře, tedy nejdůležitější stavební prvky hospodářské strategie pro příští dekádu. Jejich cílem je odblokovat překážky a využít naše schopnosti naplno. Pokud se touto cestou vydáme, může se Česká republika stát prosperující, spokojenou zemí a ekonomickým tygrem střední Evropy.

PILÍŘ 1: LIDSKÝ POTENCIÁL

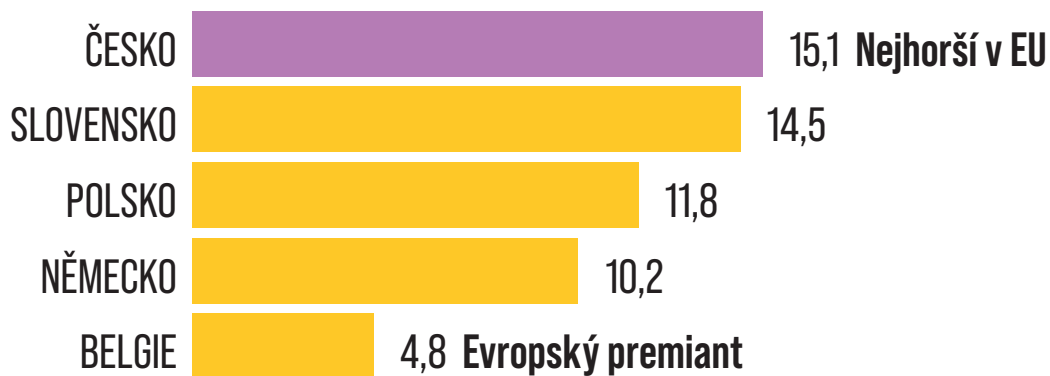
PE ←
→ ER

VYUŽITÍ LIDSKÉHO POTENCIÁLU: BYDLENÍ, VZDĚLÁNÍ, ZDRAVOTNICTVÍ

1.1 Bydlení tam, kde jsou příležitosti

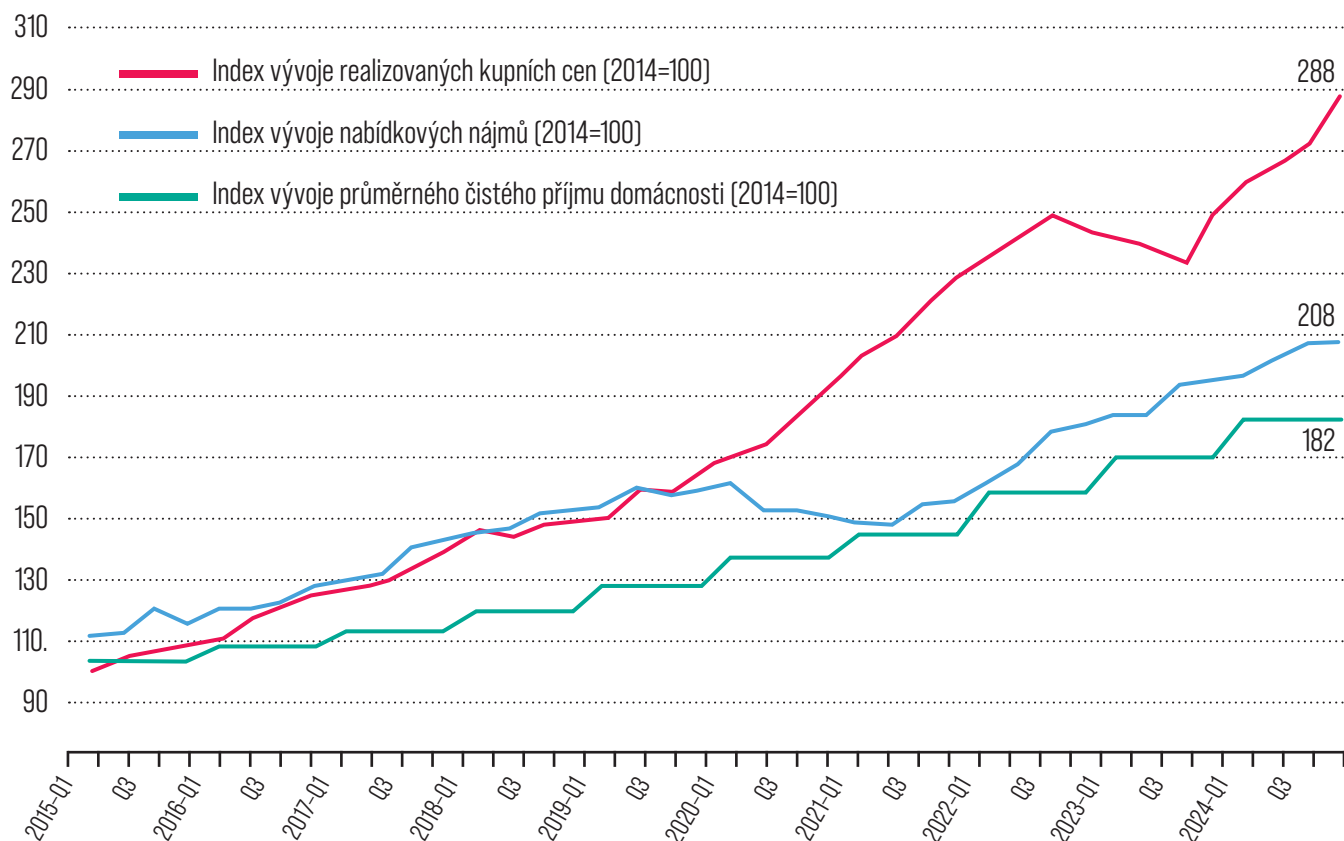
Dostupnost bydlení v České republice patří k nejhorším v celé Evropské unii a představuje zásadní makroekonomickou překážku, která blokuje mobilitu pracovní síly, brzdí alokaci kapitálu a odčerpává kupní sílu domácností.¹ Na pořízení nového průměrného bytu v ČR je potřeba přibližně **15 ročních hrubých mezd** (v Praze přes **17 ročních mezd**), což je **nejvyšší hodnota v EU**, kde se průměr pohybuje mezi 8 až 10 lety.² Pokud by průměrný obyvatel ČR spořil na bydlení třetinu svého čistého příjmu, na byt by vydělával 45 let.³

Kolik ročních platů stojí byt?

Ceny bytů přitom rostou přibližně třikrát rychleji než mzdy. Za posledních deset let vzrostla průměrná nabídková cena za m² o 246 %, zatímco průměrná hrubá mzda vzrostla o 86 %.⁴ Na začátku roku 2026 činil meziroční nárůst nabídkových cen bytů 12,9 %.⁵

Vývoj kupních cen, nabídkových nájmů a průměrných čistých příjmů domácností

Zdroj: ČSÚ

Současný stav je výsledkem **dlouhodobého koktejlu špatných veřejných politik a tržních faktorů**, jejichž vzájemné působení dostupnost bydlení zhoršuje ještě více. Zastaralé stavební normy prodražovaly výstavbu samy o sobě a zároveň vedly k nekvalitní výstavbě, která své okolí a centrální města zatěžuje individuální automobilovou dopravu a vyžaduje dražší veřejnou infrastrukturu. To dále posilovalo odpor sousedů a samospráv proti výstavbě, prohlubující dále nedostatek bytů, a tedy růst cen. (Na celostátní úrovni byly tyto normy výrazně zmírněny v roce 2024, např. v Praze ale stále zůstávají).

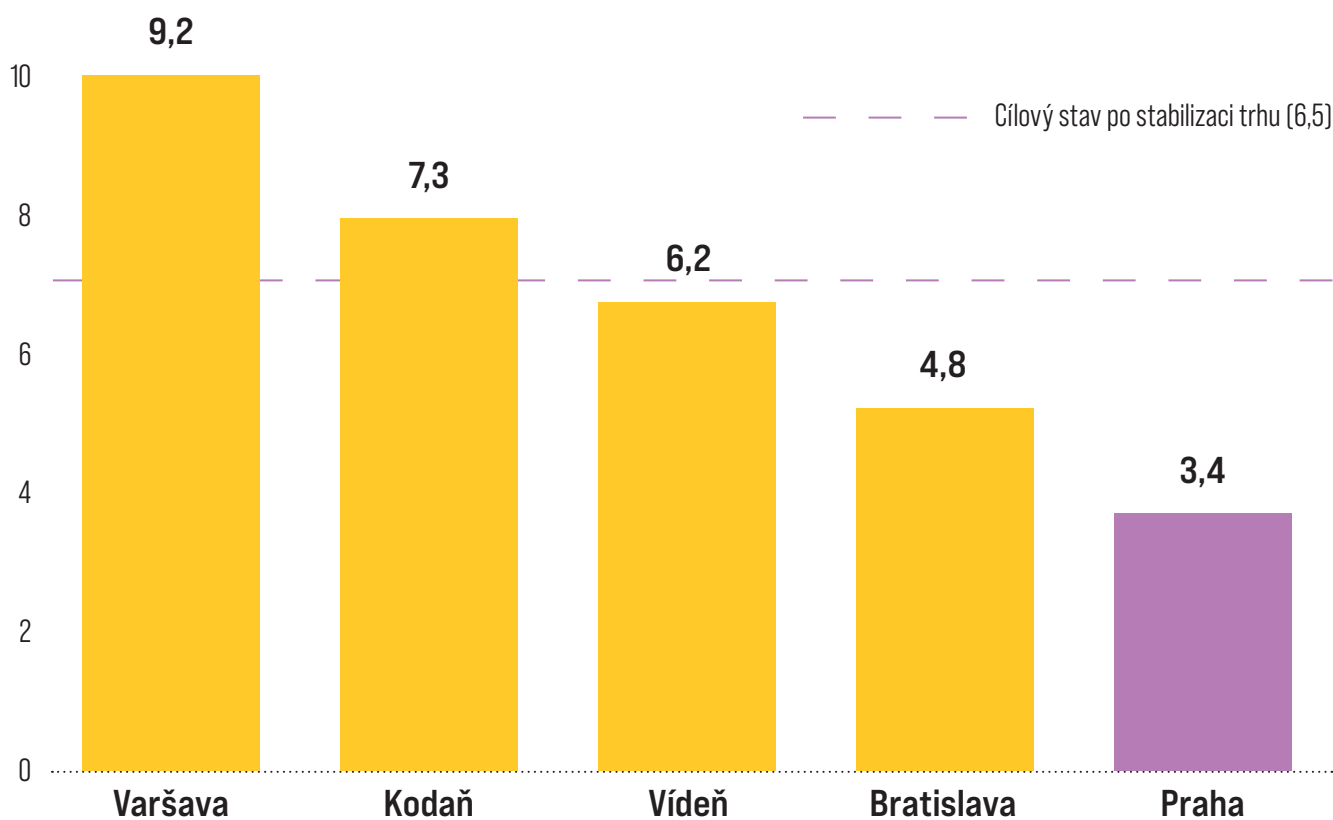
Restriktivní a nejednoznačné územní plány a pomalé povolování staveb **omezují a prodražují výstavbu zejména v atraktivních lokalitách uvnitř měst**, a naopak podporují ekologicky a ekonomicky nákladnou satelitní výstavbu.⁷ Příjmy obcí jsou jen minimálně svázány s novou výstavbou, takže nová výstavba z pohledu samosprávy nepřináší vítaný rozvoj, ale negativní finanční zátěž na výstavbu infrastruktury, škol apod. To dále motivuje samosprávy k restriktivním územním plánům a NIMBY odporu proti stavebním projektům.⁸

Český daňový systém výrazně nahrává spekulantům s nemovitostmi. Spolu s běžícím růstem cen tak dále podporuje (spekulativní) poptávku po investičních nemovitostech, což se projevuje výrazně rychlejším růstem prodejních cen bytů oproti růstu nájmů. Současná situace

je výsledkem strukturálního selhání trhu i veřejné správy, které vytvořilo negativní řetězec dopadů: *Spekulace s pozemky & pomalé povolování → chybějící nabídka bytů → prudký růst cen a nájmu → blokáce mobility práce a růst mandatorních výdajů na dávky na bydlení*. Přestože stavební sektor v roce 2025 rostl o 9,3 %, bylo dokončeno pouze přibližně 33 600 bytů, což představuje pouhých 84 % odhadované roční potřeby pro stabilizaci trhu (40 000+ bytů ročně).⁹

Intenzita bytové výstavby v evropských metropolích

Počet dokončených/stavěných bytů na 1000 obyvatel (roční průměr)

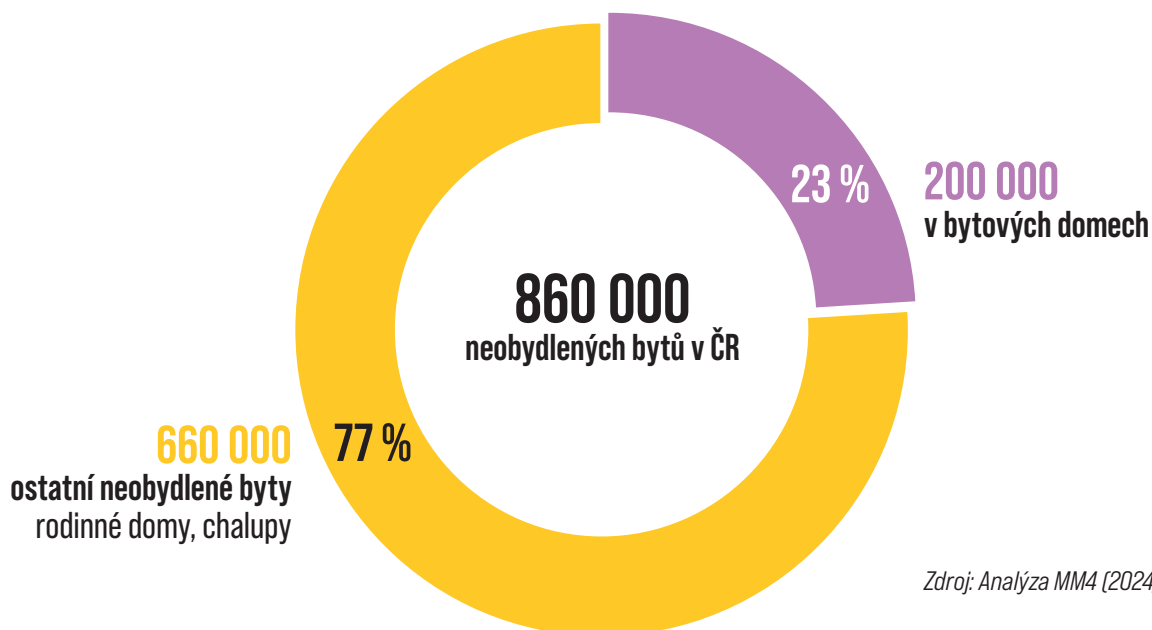

V Praze chybí dostatečné tempo výstavby, staví se 2,7× méně než ve Varšavě a téměř 2× méně než ve Vídni. Pro stabilizaci trhu by Praha potřebovala stavět aspoň 6,5 bytů na 1000 obyvatel.

Zdroj: Deloitte Property Index, ČSÚ, IPR Praha, Statistika Austria, GUS Polska

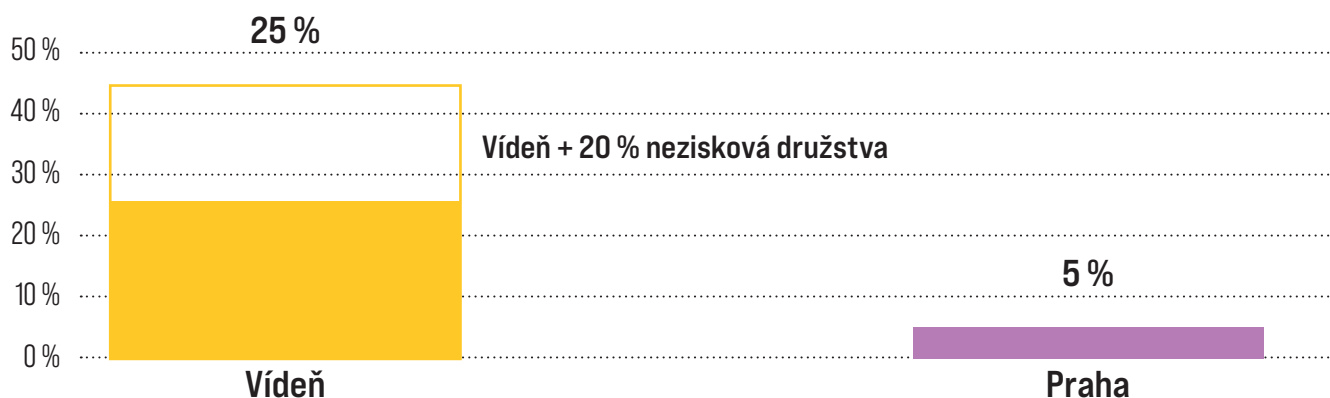
V ČR je přitom přibližně **200 000 neobydlených bytů** v bytových domech (tedy ne rekreačních chalup), které leží ladem ať už z letargie vlastníků nebo ze spekulativních důvodů, nejvíc z nich je v Praze.¹⁰ V rozvojových centrech (Praha, Brno, Plzeň, ...) navíc leží tisíce hektarů zasiťovaných stavebních pozemků a brownfieldů **držených výhradně na růst ceny**, aniž by se na nich připravovala výstavba. Stejně tak i města nechávají ladem řadu svých pozemků vhodných k bytové výstavbě na atraktivních místech. Navíc stát nedokázal reagovat na nástup Airbnb narovnáním daňových a dalších pravidel a jejich důsledným vymáháním.¹¹

Potenciál neobydlených bytů

Česká města disponují **kriticky slabým obecním bytovým fondem** – například Praha vlastní pouze přibližně 5 % bytového fondu. V inspirativních metropolích, jako je Vídeň, přitom městské byty tvoří 25 % a dalších 20 % představují nezisková bytová družstva.¹² Díky tomuto silnému veřejnému a družstevnímu fondu mohou města **tlumit tlaky na růst nájmu** a poskytovat levnější nájemní bydlení vybraným skupinám – sociálně slabším nebo profesím potřebným pro fungování města, které si ale plně tržní nájemné dovolit nemohou.¹³

Podíl obecních bytů v metropolích

Zatímco ve Vídni město určuje férovou cenu nájmu díky silnému fondu, u nás diktuje ceny pouze trh. Výsledek? **Vídeňský průměrný nájem je v poměru k platům nižší než v Praze.**

Zdroj: Deloitte Property Index, ČSÚ, IPR Praha, Statistika Austria, GUS Polska

Tato situace v Česku přímo poškozuje hospodářský růst. **Vysoké náklady na bydlení snižují pracovní mobilitu a schopnost uplatnit své zkušenosti** tam, kde je firmy poptávají. To poškozuje hospodářský růst celé země, protože rozdíl v nájemch převyšuje jejich potenciální nárůst čisté mzdy. Výzkumy IDEA CERGE – EI ukazují, že vysoké transakční náklady na bydlení přímo snižují celkovou pružnost českého trhu práce a udržují strukturální nezaměstnanost v chudších okresech. Přes 1 milion obyvatel v ČR vynakládá za bydlení a energie více než 40 % svých čistých příjmů a podle PAQ Research se přes 300 000 domácností nachází v bytové nouzi.¹⁴

Současné deformace výstavby také **negativně dopadají na kvalitu života a obecní rozpočty**. Namísto hustější výstavby v místech, kde jsou pracovní příležitosti, služby i existující dopravní infrastruktura, roste všude řídká výstavba v polích a satelitních vesnicích.¹⁵ Vyvolává tak dopravní zátěž ve městech, dlouhé časy dojíždění, nízkou dostupnost služeb pro nově bydlící a vysokou fiskální zátěž na dobudování infrastruktury, která je nota bene násobně dražší právě v řídké satelitní zástavbě.¹⁶ V Praze, krajských městech i městečkách leží v docházkové vzdálenosti od metra a hlavních dopravních uzlů **tisíce nevyužitých nebo podvyužitých pozemků** a současná pravidla jejich zástavbu v duchu čtvrtí krátkých vzdáleností prakticky znemožňují.

Penalizace staveb na úkor pozemků: Současná daň z 62,5 % vychází z plochy stavby a pouze z 37,5 % z plochy pozemků. Zdanění budov odráží od zhodnocování nemovitostí, zatímco zdanění pozemků je minimální. Jak zdůrazňoval již liberální ekonom Milton Friedman, nabídka půdy je fixní, takže její zdanění nesnižuje množství na trhu, ale motivuje k jejímu efektivnímu využívání.¹⁷

Nespravedlivá regrese a deformace regionů: Zastaralý systém koeficientů neodpovídá reálným tržním cenám. Výsledkem je, že v Havířově mají metrovou sazbu daně z nemovitosti až třikrát vyšší než v chudších obcích okolo Prahy, ačkoli nemovitosti v Havířově mají poloviční cenu. Domácnosti s nejlevnějšími nemovitostmi tak platí v poměru k jejich hodnotě zhruba pětinasobnou daň oproti vlastníkům nejhodnotnějších nemovitostí.¹⁸

Deformace nájemního trhu a daňové úlevy pro investory: Až 70 % nájemních smluv je uzavíráno na 1 rok, což vytváří trvalou nejistotu. Pronajímatelé komerčních bytů ve velké míře (až 68,5 %) využívají 30% výdajový paušál bez dokládání nákladů s efektivním zdaněním hrubého příjmu pouhých 10,5 %, což zakládá nespravedlivou asymetrii vůči zdanění práce zaměstnanců. Stát zároveň neodůvodněně odpouští daň z kapitálových zisků při prodeji investičních bytů skrze časové testy a vynakládá až 10 mld. Kč na podporu hypoték, z níž profitují zejména vysokopříjmové domácnosti.

Co navrhujeme

Pro překonání krize bydlení, zefektivnění alokace kapitálu a rozhybání trhu práce je nutné realizovat následující provázaná opatření:

1. Rozpočtová motivace obcí skrze změnu RUD

Změní se Rozpočtové určení daní tak, aby obce, které na svém území povolují novou bytovou výstavbu, získaly přímý podíl na výnosu DPH ze stavebních prací ve výši 3 000 – 8 000 Kč za m² užitné plochy (tj. 210 000 – 560 000 Kč za byt o rozloze 70 m²). Prostředky budou účelově vázány na infrastrukturu (školy, doprava, sítě), čímž se obce promění z odpůrců výstavby v její promotéry (po vzoru kanadského Housing Accelerator Fund).

2. Zóny zrychlené výstavby

Města získají nástroj pro vymezení zón, kde předem zajistí posudky (EIA, vyjádření k sítím, dopravní řešení). Investor vstupující do zóny získá garanci rozhodnutí do 6 měsíců s uplatněním fikce souhlasu při nečinnosti úřadů.

3. Odblokování výstavby 15minutových čtvrtí

Hustší zástavbu budeme cíleně soustřeďovat do okruhu do 15 minut chůze od zastávek vlaku, tramvaje, autobusového nádraží, metra a zastávek kapacitních autobusových linek. Obce budou mít ze zákona povinnost upravit své územní regulace tak, aby v okruhu do 15 minut chůze od klíčových zastávek veřejné dopravy umožňovaly bytovou výstavbu o minimální hustotě – např. 200 obyvatel na hektar v Praze, 150 obyvatel na hektar v krajských městech a 100 obyvatel na hektar v malých městech. Stát poskytne metodiky a stanoví obecné parametry i zvláštní pravidla například pro památkové zóny.

4. Obnovení obecního bytového fondu a Garanční fond

Obnoví se dotační a úvěrové programy pro obce na výstavbu obecních bytů a podporu neziskových bytových družstev (po vzoru Vídně). Obce by též měly stavět byty na svých pozemcích se zapojením soukromého kapitálu (PPP), kde soukromý investor zajistí financování a předá obci část bytů pro obecní nájemní bydlení. Při Státním fondu podpory investic se zřídí Garanční fond, který soukromým majitelům bytů zaručí úhradu nájemného a škod výměnou za uzavření dlouhodobé smlouvy na dobu neurčitou s férovým nájemným.

5. Modulární stavby a zrušení parkovacích minim

Vytvoří se certifikovaná Státní knihovna typových projektů a dřevostaveb pod záštitou Úřadu rozvoje území (resp. MMR, pokud úřad předjímaný v aktuálně schvalovaném stavebním zákoně nevznikne), které nebudou vyžadovat opakované stavebně – technické posuzování. Nechme na trhu, kolik má mít dům parkování: zruší se plošná povinnost zajistit minimální

počty parkovacích míst v docházkové vzdálenosti od MHD, což sníží přímé náklady na byt o 700 000 až 1 000 000 Kč.²¹

6. Odstranění daňových deformací trhu

Úprava paušálů a nákladů: Pro pronajímatele bytů k dlouhodobému bydlení se zvýší paušální výdaje z 30 na 40 %; pro pronajímatele účtující náklady se omezí jejich uznatelnost na max. 60 % příjmů z nájmu. Zrušení časového testu pro investiční byty: Zruší se daňové osvobození při prodeji investiční nemovitosti, pokud nesloužila k vlastní bytové potřebě. Maximálně se využije povinný reporting dat od ubytovacích platforem (Airbnb) k výběru všech daní z krátkodobých pronájmů.

7. Vyšší daň z nemovitostí z prázdných bytů, domů a pozemků

V dnešním systému se vyplácí nechávat byty, domy a pozemky ležet ladem, zatímco obec musí financovat okolní infrastrukturu a služby, bez kterých by tyto nemovitosti neměly hodnotu. Prázdný byt, dům nebo nevyužitý pozemek zároveň vytlačuje výstavbu dále do polí a vyvolává tak další dopravní zátěž a tlak na veřejné výdaje.

- Rezidenční nemovitosti by pro účely zdanění měly být rozděleny do 4 kategorií – obývané majiteli, dlouhodobě pronajímané, dlouhodobě prázdné a ruské majetky.
- Byty a domy, ve kterých bydlí jejich majitel nebo osoba blízká, by měly být zdaněny nejnižší daní, obdobnou aktuální výši daně z nemovitosti.
- Relativně nízkou daní by měly být zdaněny také domy a byty, které majitel dlouhodobě pronajímá a někdo tam skutečně bydlí. Tržní pronájem je součástí řešení bytové krize, ne jejím problémem.
- Vyšší sazba daně by se měla vztahovat na nemovitosti, které jsou dlouhodobě prázdné a nejsou využívány k bydlení, s výjimkami na životní situace, kdy je byt či dům dočasně prázdný kvůli rekonstrukci, dědickým řízením nebo z vážných zdravotních důvodů.
- Speciální sazba daně (68násobná) by měla platit pro ruské rezidenty a ruskými občany ovládané firmy.
- Obce si budou moci upravit, o kolik zvýší daň pro prázdné nemovitosti k bydlení.
- Obce též dostanou silnější pravomoc více zdanit konkrétní stavební pozemky, které dlouhodobě leží ladem. Pokud je pozemek v územním plánu určen ke stavbě a řadu let výstavba neprobíhá a ani se nepřipravuje, daň budou moci navýšit obdobně jako u prázdných bytů.

8. Komplexní reforma daně z nemovitostí: přesun směrem k Land Value Tax

Dnešní daň z nemovitostí zdaňuje hlavně to, o co se lidé zasloužili svou prací a investicemi – tedy budovy. Naopak relativně málo se zdaňuje to, o co se zasloužila příroda, stát a obec – tedy pozemky a jejich hodnotu, kterou určuje kvalita lokality, infrastruktury a dostupnost příležitostí. Toto odrazuje od investic a efektivního využívání pozemků, naopak podporuje jejich držení ladem pro pasivní zhodnocení. Dnešní daň je též velmi slabě svázaná s hodnotou nemovitostí, takže prohlubuje majetkové nerovnosti.

Chceme daňovou reformu, která přesune hlavní váhu daně z nemovitostí na pozemky a sníží váhu budov. Výše daně z pozemků se bude odvíjet od cenových map, zachycujících typickou tržní cenu v daném katastrálním území.²²

9. Komplexní rekodifikace územního plánování

Dokončit a zavést do praxe reformu, jejíž koncept vznikl na MMR v minulém volebním období.²³ Vychází z dobré praxe západoevropských zemí a jejími základními prvky jsou:

- Územní plány mají vytyčovat základní parametry rozvoje (uliční čáry, veřejná prostranství, chráněná území a etapizaci rozvoje města), nemají diktovat funkční užití tak detailně jako dnes a nemají samy o sobě zakládat právo stavět.
- Posílení jistoty investorů v tom, co reálně mohou stavět, zavedením relativně detailních zástavbových plánů. Konfliktní zájmy ohledně charakteru výstavby se mají vypořádat při tvorbě zástavbových plánů, které budou garantovat právo stavět. Pro povolení stavby budou úřady posuzovat už jen soulad se zástavbovým plánem.
- Zákonem jasně ukotvené flexibilní nástroje financování rozvoje, jako jsou odvody za zhodnocení pozemků nebo plánovací smlouvy.
- Podpora meziobecní spolupráce v plánování rozvoje a možnost tvorby plánů na úrovni metropolitních oblastí.

Co nám to přinese?

- Naším cílem je, aby se bydlení znovu stalo dostupným pro běžně pracující lidi. Chceme dlouhodobě snížit poměr mezi cenou bytu a průměrnou mzdou pod **10 ročních platů** a zajistit, aby náklady na nájem nepřesahovaly **30 % průměrné mzdy**. To znamená, že lidem zůstane více peněz na běžný život a vlastní bydlení nebude nedosažitelným snem.

- Proto chceme zvýšit výstavbu na **50 000 nových bytů ročně**, především ve městech, kde jsou ceny nejvyšší. Nové byty mají vznikat zejména v okolí uzlů veřejné dopravy, ve čtvrtích krátkých vzdáleností a brownfieldech a podobně nevyužívaných plochách uvnitř měst namísto dalšího rozšiřování zástavby do volné krajiny. Vyšší nabídka bytů tam, kde je lidé skutečně potřebují, pomůže postupně snižovat tlak na růst cen.
- Silnější roli budou mít také obce. Chceme průběžně zvýšit podíl obecních bytů na **alespoň 7,2 %**, tedy na dvojnásobek oproti dnešku, a zároveň snižovat počet prázdných bytů ve městech. Díky tomu bude dostupné bydlení dosažitelnější pro rodiny, mladé lidi i zaměstnance profesí, které jsou pro fungování měst nezbytné.
- Rychlejší výstavba pomůže celé ekonomice. Naším cílem je zkrátit délku povolovacích procesů u bytových domů na **méně než 1,5 roku**, aby nové bydlení sloužilo lidem výrazně rychleji. Dostupnější bydlení zároveň zvýší mobilitu pracovní síly, protože lidé budou moci snáze bydlet tam, kde najdou práci nebo studium.

1.2 Vzdělanost jako základ ekonomické prosperity

Nejbohatší země světa nesoutěží levnější pracovní silou. Soutěží schopností svých lidí vytvářet nové technologie, firmy, služby a nápady. Lidský potenciál představuje klíčový zdroj dlouhodobé prosperity, **české školství ho však plně nerozvíjí**. Systém se potýká s vysokou mírou předčasných odchodů ze vzdělávání a s tím souvisejícím nedokončováním vzdělávacích stupňů. Máme výrazně podprůměrný podíl vysokoškolsky vzdělané populace v porovnání se zeměmi OECD a silnou závislost studijních výsledků na socioekonomickém zázemí rodiny. Pětina patnáctiletých neumí funkčně číst (nerozumí psanému zadání a nedokáže s ním samostatně pracovat) a tento podíl se v posledních letech nezmenšuje.¹

Dalšími strukturálními faktory jsou brzká specializace a roztríštěnost stávající oborové soustavy na středních školách s rozdílnou kvalitou výuky, v jejímž důsledku absolventi častěji pracují mimo vystudovaný obor, a velmi různá kvalita škol dále zvýrazňující rozdíly ve vzdělávání. Terciárnímu stupni chybí ucelená systémová podpora studentů, což vede k vysoké míře studijní neúspěšnosti i k nutnosti skloubit studium s rozsáhlým pracovním nasazením. Celou oblast zároveň provází nižší úroveň veřejných investic do vzdělávání, vědy a výzkumu ve vztahu k HDP či demografický tlak na učitelský sbor.

1.2.1 Brzké vzdělávání je ekonomicky výhodné

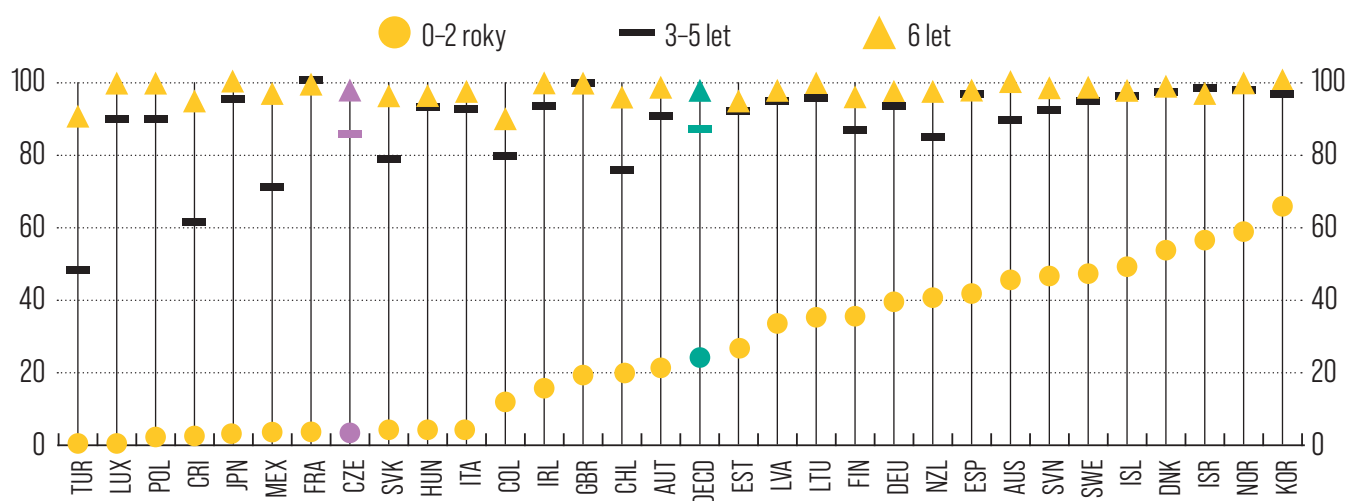
Máme velice nízký podíl dětí zapojených do brzké předškolní péče, zejména u dětí do 3 let věku, z nichž je zapojeno 4 %. To je významně pod průměrem zemí OECD, který je 24 %, a pod

národním cílem 12 % a EU cílem 45 %, který má být dosažen do roku 2030.² Včasná péče ve vzdělávání se ekonomicky vyplatí s ohledem na lepší využití potenciálu dětí,³ kdy se odhaduje, že český stát za každou korunu investovanou do programů včasné péče dostane zpět 3–4 Kč.⁴ Zároveň je nízká míra zapojení dětí do brzké předškolní péče spojena s nižším zapojením rodičů [zejména matek] do ekonomické aktivity s dopady do výše mezd a platů a další kariéry (viz kapitola 1.3).

To vše za demografické situace, kdy na většině území dochází k výraznému poklesu počtu dětí v kohortách předškolního vzdělávání. Pouze v Praze a některých výjimečných lokalitách bude situace odlišná.

Česko má jeden z nejnižších podílů dětí do 3 let zapojených do vzdělávání a péče v raném dětství v OECD

Míra účasti ve vzdělávání a péči v raném dětství (ECEC) a v primárním vzdělávání podle věku, v %, 2022

Zdroj: OECD (2024), Education at a Glance 2024: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris

Co navrhujeme

1. Využijeme demografického poklesu a místo zavírání předškolních zařízení zajistíme jejich transformaci tak, aby vznikly dostatečné kapacity pro mladší děti. Každá rodina by měla mít možnost volby, jestli dítě umístí do mateřské školy už ve 2 letech a měla by mít dostupnou péči o děti už od 1 roku věku.

2. Vytvoříme podmínky, aby alespoň 25 % dětí do 3 let využívalo předškolní péči.

Co nám to přinese?

→ Zapojení dodatečných 15 % dětí do 3 let do předškolní péče může přinést nárůst ročního HDP ČR mezi 10 a 30 mld. Kč.

Je nutné ukončit spirálu udržující rozdíly ve vzdělávání

V České republice je úroveň dosaženého vzdělání silněji závislá na zázemí rodiny než ve většině vyspělých zemí – socioekonomický status tvoří 22 % rozdílů ve výsledcích žáků (průměr OECD je 15 %). Děti ze znevýhodněného prostředí mají výrazně nižší šance na úspěch: 48,5 % z nich nedosáhne základní dovednostní úrovně v matematice. Naopak pouze 7 % patří mezi žáky, kteří dosahují výborných výsledků navzdory nepříznivému zázemí, což je druhý nejnižší podíl v OECD.⁵ Vzdělávací systém tak často nedokáže využít potenciál dětí. Kvůli nízkým aspiracím rodičů i škol se tak školy těmto dětem dostatečně nevěnují, ty mají horší výsledky, což spirálově pokračuje dál.

Každé dítě, které kvůli místu narození, nepodnětnému zázemí nebo nedostatečné podpoře nerozvine svůj potenciál, představuje ztrátu budoucí produktivity celé ekonomiky a společnosti. Ve férové tržní ekonomice by vzdělávací systém měl naopak dát dětem šanci uspět bez ohledu na to, komu se narodily. Na příkladu Belgie a Dánska vidíme, že země s vyšší sociální mobilitou mají dlouhodobě vyšší hospodářský růst, vyšší inovativnost i vyšší mzdy.⁶

Důsledkem rané selektivity vzdělávacího systému (ztělesněné designem přijímací zkoušky na SŠ) v kombinaci s nedostatečnými kapacitami všeobecně – vzdělávacích oborů (gymnázia, lycea) je situace, kdy část žáků končí vzdělávání předčasně nebo volí dráhu, jež nerozvíjí jejich potenciál.^{7,8} K tomuto problému přispívá i nedostatečná aspirace žáků. Žáci, kteří se nepřihlásí na maturitní obor na SŠ, neskládají jednotné přijímací zkoušky a ani tedy nezjistí, jak na tom jsou vzhledem k ostatním. Nevhodná volba úzkého oboru také vede k častým změnám studovaných oborů, efektivně prodlužující studium, což má za důsledek pozdější vstup na pracovní trh.

Co navrhujeme

1. Jasně a měřitelné cíle

Stanovíme jasné a měřitelné cíle vzdělávacího systému a zajistíme jejich sledování a vyhodnocování.

2. Plnou dostupnost psychologů

Postupně zajistíme plnou dostupnost psychologů, speciálních a sociálních pedagogů ve školách tak, aby instituce poskytovaly ohroženým dětem kompenzační zázemí a pomáhaly prolomit generační vzorce neúspěchu.

3. Podpoříme znevýhodněné oblasti indexovým financováním

Zajistíme dostatek financí na smysluplnou realizaci indexového financování – tedy na realizaci potřebných opatření na školách s vyšším podílem sociálně znevýhodněných žáků.

4. Snížíme vliv socioekonomického zázemí na výsledky žáků

Kombinací předchozích návrhů dosáhneme snížení vlivu socioekonomického zázemí na výsledky žáků (měřeno např. hodnotou této veličiny v šetření PISA s cílovou hodnotou pod 15 %) a srazíme podíl předčasných odchodů ze vzdělávání v sociálně zatížených regionech pod 5 %.

5. Pravidelné testování žáků

Zavedeme pravidelné testování žáků v klíkových bodech vzdělávání na ZŠ (3., 5., 7. a 9. ročník) a změníme systém přijímacích zkoušek na SŠ tak, aby se ho účastnili všichni žáci a probíhal před podáním přihlášek na SŠ.

Co nám to přinese?

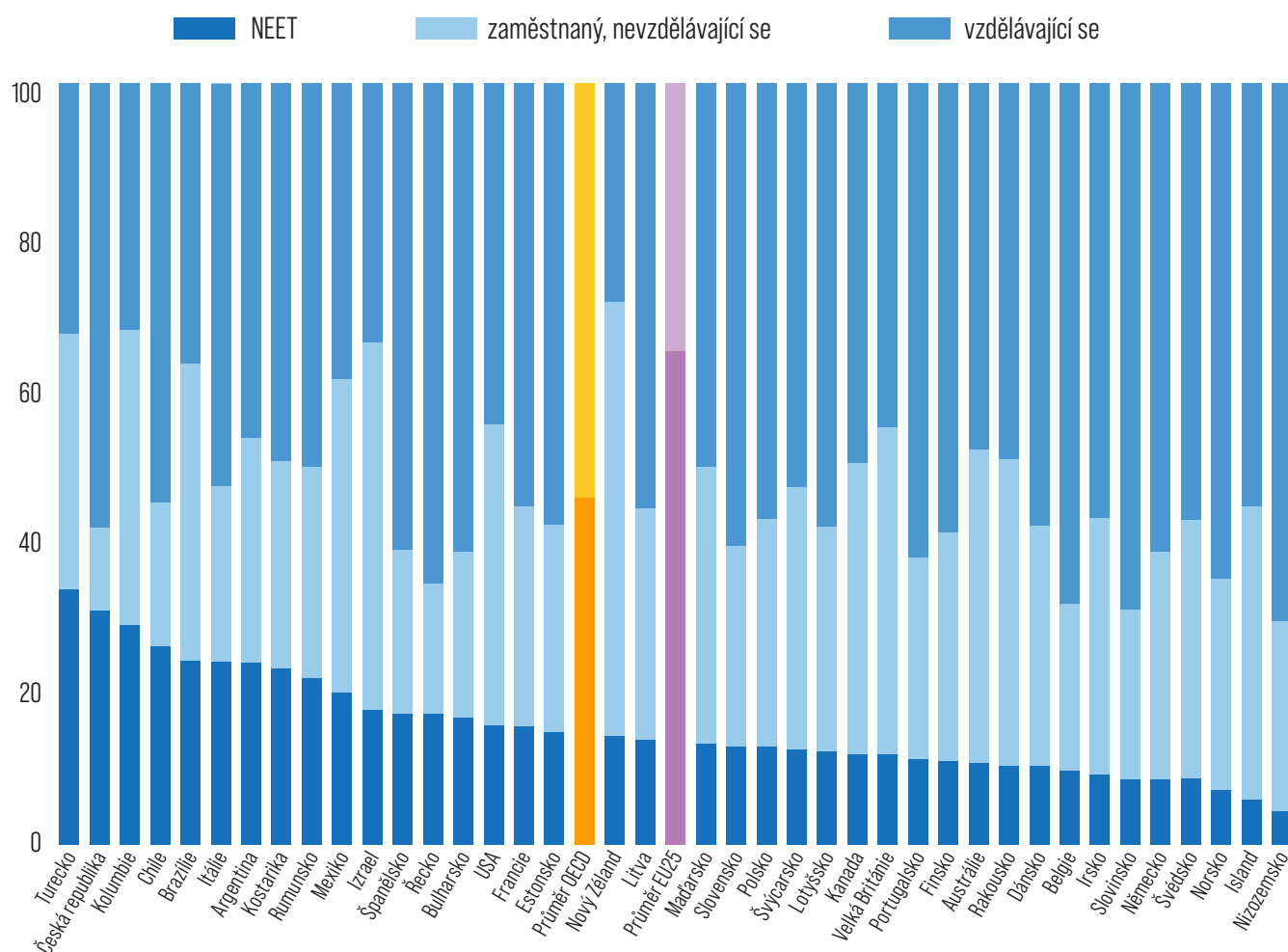
Kvalitnější pracovní sílu, lépe připravenou pro práci, schopnou se lépe učit nové věci, menší nezaměstnanost. Náběh výsledků reformy bude trvat dlouho, ale po 15 až 20 letech můžeme čekat nárůst ročního HDP o 50 až 100 mld. Kč v dnešních cenách (řádově 1 % HDP) či vyšší.

Struktura oborů škol musí být inovovaná a kvalitní

V rámci zemí OECD máme druhý největší podíl mladých lidí (18–24 let), kteří ani nestudují, ani nejsou zaměstnaní, a to hned po Turecku. Jde zhruba o dvojnásobek průměru EU.⁹

Dalším problémem je nevhodná struktura oborové nabídky a časná specializace při výběru střední školy. Česko v současnosti nabízí až 281 oborů středního vzdělávání,¹⁰ zatímco například Švédsku stačí pouze 18.¹¹ Nadměrná a zastaralá oborová roztržitost navíc vede k tomu, že se značná část absolventů nakonec uplatňuje zcela mimo vystudovaný obor.

Rozdělení mladých lidí ve věku 18–24 let podle zapojení do vzdělávání a zaměstnání, v procentech.

Zdroj: OECD (2023)

Dosažení alespoň středního vzdělání bez maturity oproti základnímu znamená zvýšení průměrných celoživotních pracovních příjmů jednotlivce o více než třetinu (8 mil. Kč). Úspěšné dokončení střední školy s maturitou znamená zvýšení příjmů o více než 60 % (17 mil. Kč) oproti získání pouze základního vzdělání. Lidé s vysokoškolským vzděláním mají dlouhodobě až 10krát nižší míru nezaměstnanosti než lidé s nejvýše základním vzděláním (kteří mají přes 20 %).¹² Zvýšené příjmy jednotlivců se projeví i zvýšenými příjmy veřejných rozpočtů. Například žák, který dokončí alespoň SŠ, odvede za svůj život do veřejných rozpočtů v průměru o 2,3–2,8 milionu Kč víc než žák pouze se základním vzděláním.¹³

V Česku sice máme nějaká data o celých ročnících žáků, ale i ta jsou zpravidla neúplná. Například jednotné přijímací zkoušky na střední školy skládají pouze žáci, kteří se hlásí alespoň na jeden maturitní obor. Ještě neúplnější data o celku poskytují maturitní zkoušky, které skládá jen část středoškoláků v těchto oborech. Chybí nám měření přidané hodnoty škol (tedy, co se žáci naučí), dlouhodobého rozvoje a měkkých dovedností žáků.¹⁴

Co navrhujeme

1. Inovujeme oborovou soustavu

Nabídka a obsah vzdělávacích oborů musí odpovídat poptávce a aktuálním požadavkům zaměstnavatelů tak, aby byli absolventi schopni se adaptovat na profese, které vznikají a budou vznikat, a byli připraveni na svět budoucnosti – s umělou inteligencí a vyšší frekvencí změn v průběhu života.

2. Sloučíme příbuzné obory na středních školách a snížíme jejich počet pod 100

3. Zlepšíme prostupnost oborů a možnost změnit zaměření ještě v průběhu studia

4. Reformujeme učňovskou vzdělávací větev

Umožníme snadnou návaznost v dalším profesním vzdělávání [na VOŠ, nástavbách, profesních oborech VŠ, v mikrocertifikačních kurzech].

5. Zavedeme systematické měření přidané hodnoty škol

Základem bude dlouhodobé měření výsledků žáků a měření dosahovaných měkkých kompetencí a gramotností žáků.

Co nám to přinese?

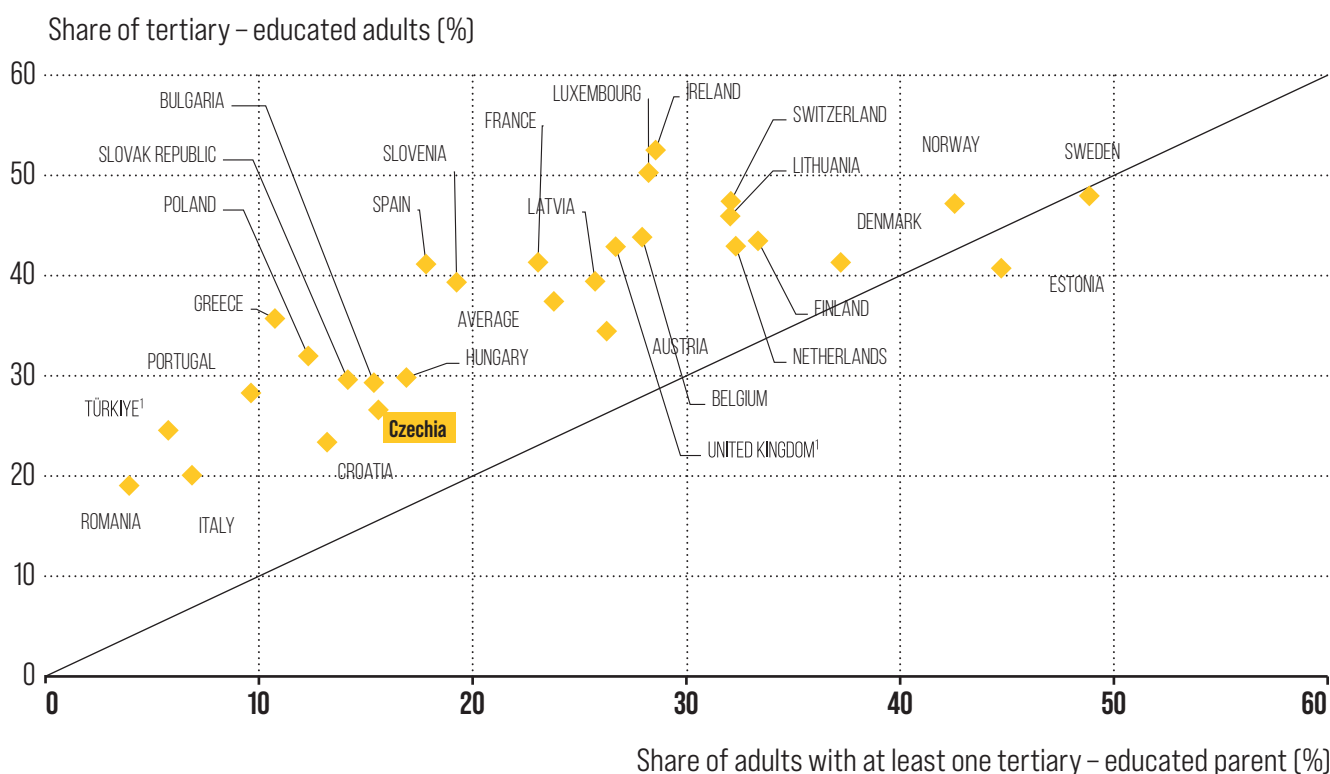
Pokud nezačneme aktivně řešit kvalitu vzdělávání a aktuální výzvy [např. vliv umělé inteligence jak na vzdělávání, tak na pracovní uplatnění], dá se očekávat, že dojde k poklesu zaměstnatelnosti našich občanů. Pokud dokážeme díky měření určit slabá místa systému, budeme moci lépe investovat do jejich nápravy. Omezení počtu oborů a zlepšení prostupnosti studia sníží mrtvé náklady. Celkově je realistický efekt balíku opatření na 1 až 2 % dnešního HDP v horizontu 20 let.

Investice do vzdělávání a vědy se mnohonásobně vrací

V mezinárodním srovnání má Česko málo vysokoškolsky vzdělanou populaci.¹⁵ Jak podíl dnešních občanů v produktivním věku, tak jejich rodičů, kteří mají vysokoškolské vzdělání, je výrazně nižší než průměr OECD (viz graf níže).¹⁶ Naopak v rámci VŠ absolventů máme vysoký podíl těch, kteří absolvují magisterský stupeň oproti těm, kteří svoje formální vzdělávání zakončí bakalářským titulem. Např. v roce 2025/26 pokračovalo 94,1 % bakalářských absolventů v magisterském studiu.¹⁷

Souvislost mezi terciárním vzděláním dospělých a jejich rodičů

Podíl osob ve věku 25–64 let s terciárním vzděláním a podíl osob, jejichž alespoň jeden rodič dosáhl terciárního vzdělání, v %

Většina českých vysokoškoláků si při studiu vydělává práci, 92 % z nich si alespoň částečně přivydělává a 70 % z nich pracuje v průběhu celého semestru, což je nejvíce z 20 zemí EU ve výzkumu Eurostudent,¹⁸ přičemž jejich práce většinou nesouvisí se studovaným oborem. To odvádí jejich pozornost od školy a snižuje se tím i pravděpodobnost dokončení školy.

Náklady související se studiem na vysoké škole jsou vysoké (mimo jiné v souvislosti s krizí bydlení v univerzitních městech). Česko nemá funkční finanční podporu studujících na vysokých školách.¹⁹ Kromě těch, kteří z důvodu ekonomických a nevhodně nízkých aspirací vysokou školu nezačnou studovat, se to projevuje předčasným neúspěšným ukončením studia výrazně přesahujícím třetinu bakalářských studentů.²⁰ Část veřejných investic do vzdělávání je tak využita neefektivně a zejména není rozvinut potenciál studentů.

Česko vydává ve srovnání s rozvinutými státy na vzdělávání menší podíl rozpočtu, konkrétně pouze 4,1 % HDP²¹ oproti průměru OECD, který představuje 4,7 % HDP.²² Podfinancované je především terciární vzdělávání. Podobně výdaje na vědu a výzkum dosahují v Česku pouze 1,82 % HDP oproti 2,24 % HDP průměru v EU a 3,0 %, které jsou cílem EU.²³ Přičemž každá koruna investovaná do výzkumu a vývoje se ekonomice v dlouhém období vrací několikanásobně – konzervativní odhady hovoří o 3–4 Kč, optimističtější mluví o více než 20 Kč.^{24, 25, 26, 27}

Chronicky podfinancovaný systém jen pomalu zvyšuje svou kvalitu. Nedostatečné finanční ohodnocení pedagogů přispívá k obtížnému zajištění kvalifikovaných vyučujících. Přestože je uzákoněno, že finanční zdroje na platy pedagogů musí být dostatečné na dosažení průměrného platu ve výši alespoň 130 % průměrné mzdy v národním hospodářství, v posledních letech skutečně dosahovaný poměr klesl k 108 %.²⁸ Vzdělávací systém zároveň stojí před demografickou výzvou nahrazení velké skupiny pedagogů nyní v předdůchodovém věku.²⁹

Co navrhujeme

1. Zavedeme vratné granty (půjčky) pro studenty VŠ

Inspirujeme se švédským modelem s odloženým splácením navázaným na dosažení definované úrovně příjmů.

2. Zvýšíme podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel

A to ve věku 25–34 let ze současných 34 % na alespoň 45 %, a splníme tak cíl EU.

3. Reforma vysokých škol a jejich financování

Reformou vysokých škol dáme vedení VŠ potřebné pravomoci a zároveň odpovědnost školy efektivně řídit, a jejich financování podpoříme jejich diverzifikaci a kvalitu jak v profesní, tak v akademické dimenzi jejich činnosti. Zajistíme dostatečné finance pro zvládnutí navýšení počtu studentů a konkurenceschopné mzdy vysokoškolských pedagogů.

4. Rozvoj s praxí provázaných bakalářských oborů

V profesní větvi podpoříme rozvoj s praxí provázaných bakalářských oborů tak, aby tvořily alespoň 50 % všech bakalářských absolventů. Ve výzkumné větvi zaměříme prostředky na internacionalizaci, doktorské studium a špičkovou vědu.

5. Alespoň jednu českou univerzitu v TOP 100

Do roku 2035 chceme dostat a udržet alespoň jednu českou univerzitu v TOP 100 mezinárodních žebříčků.

Co nám to přinese?

Vyšší míra dosahovaného vysokoškolského vzdělání v populaci přinese vyšší ekonomický výkon. Kvalitní univerzity kromě inovačního přínosu přispívají k udržení či přilákání vysoce výkonných „mozků“ do české ekonomiky (zabrání odlivu mozků do výkonnějších ekonomik).

Dlouhodobou konkurenceschopnost nelze udržet bez kvalitního systému celoživotního učení

Česko má nízkou míru dalšího vzdělávání (mimo vzdělávání přímo související s pracovní pozicí) v průběhu dalšího života lidí po prvním ukončení formálního vzdělávání. I celková míra zapojení dospělých v celoživotním vzdělávání je v rámci EU podprůměrná a výrazně nižší než ve vedoucím Švédsku.²⁴

Pouze 51,8 % neformálního vzdělávání v ČR vede k získání nějakého certifikátu, což je výrazně pod průměrem OECD s 62,7 % a daleko za např. Německem se 77,1 %.²⁶

Co navrhujeme

1. Zvýšíme podíl dospělých zapojených do celoživotního vzdělávání

2. Rozšíříme flexibilní mikrocertifikáty

Stanou se validním potvrzením získání dílčích kvalifikací, aby je uznávali zaměstnavatelé i vysoké školy.

3. Zavedeme individuální vzdělávací účty

Na ně bude přispívat stát, zaměstnavatel i zaměstnanec.

4. Daňově zvýhodníme investice zaměstnavatelů do vzdělávání zaměstnanců

Co nám to přinese?

V krátkodobém horizontu by měl být efekt fiskálně nulový – daňové úlevy a příspěvky by se měly zhruba vyrovnat úsporami na sociálních dávkách a a mírně vyššími příjmy na daních. Ze střednědobého hlediska očekáváme vyšší HDP v řádu 20 až 40 mld. Kč díky kratší době nezaměstnanosti a lepší zaměstnatelnosti lidí a vyšší produktivitě práce. Z dlouhodobého pohledu očekáváme vyšší tempo růstu HDP o 0,1 až 0,4 % ročně.

Přímý vliv vyšší vzdělanosti na ekonomickou prosperitu, na HDP a jeho růst je dobře prokázán v mnoha zemích. Realizace výše uvedených změn zvýší ekonomický růst proti současnému stavu o 0,3 % ročně, tedy ve sledované dekádě o 3 %.

1.3 Lidský potenciál využitý naplno

Z montovny k ekonomice chytrých lidí

Česko uvízlo v pasti levné práce. Nezaměstnanost je rekordně nízká – dlouhodobě pod 5 %, jedna z nejnižších v EU. Ale nízká nezaměstnanost nezaručuje prosperitu. Česko se příliš dlouho spoléhalo na strategii „levné montovny“ – přilákání zahraničních investic nízkou cenou práce. Tato strategie dospívá ke svému konci. Geopolitika přesouvá výrobu blíž domů, mzdy v okolních zemích rostou rychleji než v Česku, které nedokáže z pozice levné montovny uniknout.

Výsledkem je paradox: průměrná mzda dosahuje jen 60–65 % průměru EU. Minimální mzda v Česku (22 400 Kč v roce 2026) je nižší než v Chorvatsku, Litvě nebo Polsku, a tvoří jenom 43 % průměrné mzdy.¹ Až 80 % lidí na minimální mzdě má zároveň nárok na sociální dávky – stát tak fakticky dotuje nízké mzdy namísto toho, aby firmy tlačil k vyšší produktivitě.²

Srovnání minimálních mezd v zemích střední a východní Evropy, 2026

Německo	56 800 Kč
Slovinsko	31 000 Kč
Litva	28 000 Kč
Polsko	27 600 Kč
Chorvatsko	25 500 Kč
Česko	22 400 Kč
Slovensko	21 200 Kč
Maďarsko	20 300 Kč

Zdroj: Eurostat, směnný kurz 24,24 CZK/EUR

Zamrzlý trh práce: nízká flexibilita i nízká jistota

Zákoník práce preferuje stabilitu nad pohyblivostí, ale kombinuje to s velmi nízkou podporou při přechodu mezi zaměstnáními. Dánský model, tzv. flexicurity, ukazuje, jak to dělat jinak: vysoká flexibilita pro zaměstnavatele funguje jen tehdy, když ji doprovází silná záchranná síť pro zaměstnance.⁴ V Česku to děláme naopak. Máme zde průměrně přísnou ochranu zaměstnání a zároveň jedny z nejnižších výdajů na aktivní politiku zaměstnanosti v OECD. Na rekvalifikaci šlo v roce 2023 jen 382 milionů Kč (přibližně 0,005 % HDP), zatímco průměr OECD činí 0,1 % HDP.⁵ V následujících dvou letech sice prostředky na rekvalifikaci rostly, ale v první polovině roku 2026 se počet rekvalifikací meziročně propadl o 80 %. Výsledkem je nižší pracovní mobilita a nižší mzdy.

Masové rozšíření dohod o provedení práce (DPP) situaci dále zhoršuje. Umožňuje totiž zaměstnavatelům de facto obcházet pojistné odvody, vytváří silnou motivaci rozkládat práci do pseudoflexibilních dohod a připravuje studenty, seniory i ženy na částečných úvazcích o sociální pojistné nároky.

Vzdělávací paradox. Čeští žáci patří v digitálních dovednostech mezi nejlepší v Evropě. Dospělí se přitom dále vzdělávají nejméně z celé EU: v roce 2022 se dalšímu vzdělávání věnovalo jen 21,2 % dospělých, oproti průměru EU 39,5 % a Švédsku s 73,9 %.⁶ Světové ekonomické fórum odhaduje, že do roku 2030 bude muset projít rekvalifikací až 50 % pracovníků.⁸ Kvalitní rekvalifikace, upskilling a reskilling jsou vzhledem k technologickým změnám pro Česko životní nutnost.

Co navrhujeme

1. Zavedeme českou variantu flexicurity

Zkrátíme výpovědní dobu na 1 měsíc v prvním roce pracovního vztahu + zachováme 80% podporu v nezaměstnanosti v prvních 2 měsících, od pátého měsíce podmíněnou aktivní účastí na rekvalifikaci.

2. Zvýšíme minimální mzdu na 50 % průměrné mzdy

Je to v souladu s doporučením OECD a praxí sousedních zemí. Růst minimální mzdy tlačí firmy k automatizaci a vyšší produktivitě.⁹

3. Omezíme kumulaci dohod o provedení práce (DPP)

DPP je nástrojem vyhýbání se odvodům. Současně snížíme daňovou zátěž skutečných částečných úvazků. Více aktivních dohod ve formátu DPP umožníme kumulovat jen studentům.

4. Zvýšíme výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti s důrazem na kvalitu

Chceme dosáhnout průměru OECD do roku 2030. Zavedeme individuální vzdělávací účty pro každého dospělého (inspirace: Francie, Finsko).

Ženy na trhu práce – největší nevyužitý potenciál

Polsko, Litva a Slovinsko předběhly Česko v průměrné mzdě. Není to proto, že by čeští muži brali méně než jejich protějšky za hranicemi. Jsou to české ženy, které vydělávají výrazně méně než Polky nebo Litevky. Mzdová mezera mezi muži a ženami dosahuje v Česku 18 %, což je druhé nejvyšší číslo v EU.¹⁰ Nevyužitý potenciál žen je přímou brzdou české ekonomiky.

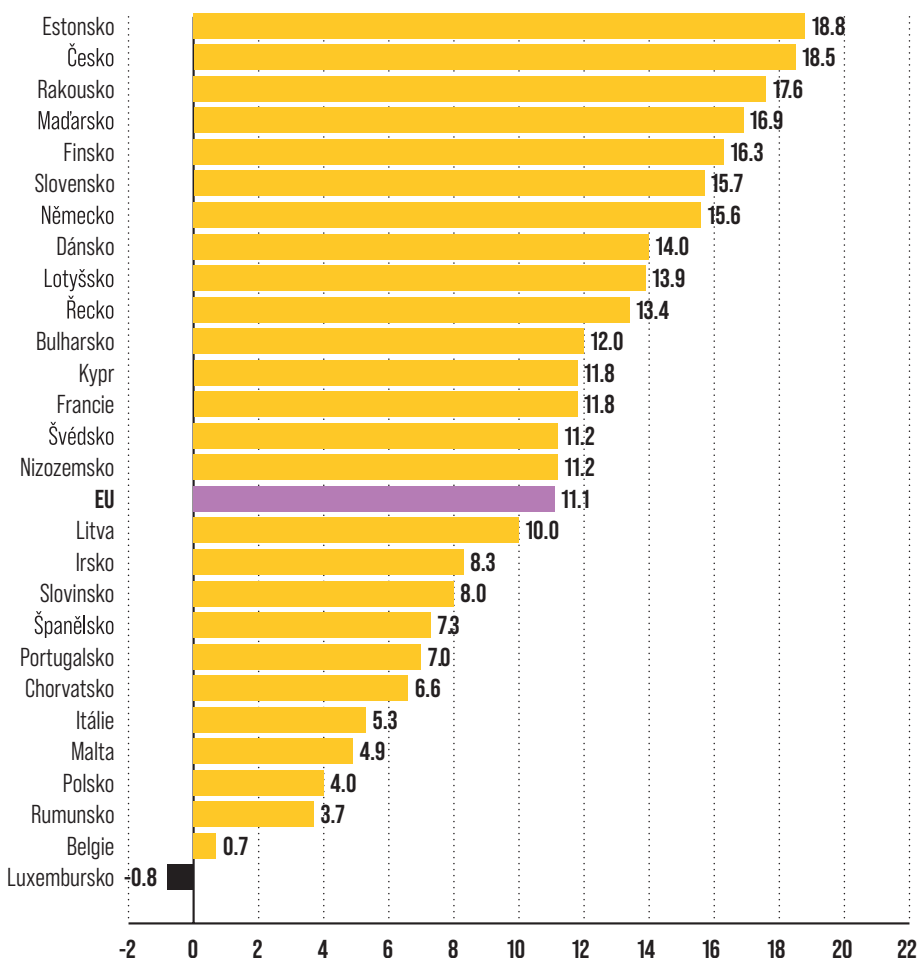
Vliv mzdové mezery

Stát	Průměrná mzda 2025	Rozdíl v platech žen a mužů (2024)	Průměrná mzda ženy*
Litva	55 677,- Kč	10%	52 893 Kč
Česko	49 215,- Kč	18,50%	44 663 Kč
Polsko	51 815,- Kč	4%	50 779 Kč
Rumunsko	45 171,- Kč	3,70%	44 335 Kč

*Přepočet podle průměrné mzdy a rozdílu platů žen a mužů podle Eurostatu

Nejde primárně o přímou diskriminaci. Problém je strukturální: mateřství, rodičovství a neformální péče ženy ekonomicky trvale znevýhodňují. Žena, která si pořídí dítě, vydělává v průběhu následujících dvaceti let průměrně o 10 % méně než bezdětná kolegyně. Největší ztrátu nesou vysokoškolačky, tedy ženy s největším potenciálem. Po návratu z rodičovské dovolené, která je v ČR jedna z nejdelších v Evropě, se ženy typicky vrací na horší pozice a s nižším platem. Následně jsou to potom opět ženy, které opouští zaměstnání, aby mohly pečovat o zdravotně postiženého člena domácnosti nebo seniora.

Rozdíl mezi mzdami žen a mužů v zemích EU – srovnání

Problém se prohlubuje ve veřejném sektoru: platy žen ve veřejném sektoru jsou o 17 % nižší než platy mužů. To je největší rozdíl v celé EU. Naopak v Polsku berou ženy ve veřejném sektoru o 1 % více než muži.

Rozdíl mezi výdělkami/mzdami žen a mužů v soukromém a veřejném sektoru v %

	VEŘEJNÝ	SOUKROMÝ
Belgie	-0.5	6.1
Bulharsko	6.7	14.1
Česko⁽¹⁾	17.4	19.6
Dánsko	10.8	13.5
Německo	10.5	17.9
Španělsko	7.1	12.2
Chorvatsko	3.7	12.2
Itálie	2.6	17.4
Estonsko	16.7	20.5
Kypr	-3.5	20.8
Lotyšsko	10.6	16.1
Litva	7.0	12.9
Maďarsko	17.3	17.9
Nizozemsko	8.8	16.5
Polsko	-1.2	11.9
Portugalsko	7.4	21.8
Rumunsko	3.8	9.5
Slovinsko	13.2	9.2
Slovensko	14.8	17.2
Finsko	15.8	16.9
Švédsko	7.5	9.4
Island	7.3	15.2
Norsko ⁽¹⁾	6.7	16.0
Švýcarsko	13.0	16.9

Zdroj: Evropská komise 2026

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Gender_pay_gap_statistics

Nedostatek péče o nejmenší

Česko potřebuje podle IDEA CERGE-EI 30–40 tisíc nových míst v zařízeních předškolní péče, aby dosáhlo průměrného evropského standardu.

Nabídku předškolního vzdělávání v mateřských školách doplňují dětské skupiny zajišťující péči zejména pro děti mladší 3 let. Dnes často ve velkých městech suplují chybějící kapacity MŠ. Dětské skupiny jsou financované zhruba napůl státem a rodiči. Stát zavedl také levnější

alternativu, tzv. sousedské dětské skupiny, ale Ministerstvo financí jim zkrátilo financování na polovinu oproti klasickým dětským skupinám. Systém tak diskriminuje nejflexibilnější a nejdostupnější formu péče.

Výsledkem je, že tam, kde místa jsou, jsou příliš drahá – veřejně podporovaná dětská skupina může rodičům účtovat až třetinu minimální mzdy.¹⁶ Pro mnoho rodin se taková služba jednoduše nevyplatí.

Vzhledem k demografickému vývoji se nyní otvírá okno příležitosti, kdy bude možné využít současných kapacit pro uspokojení zatím nepokryté poptávky. Je potřeba uzpůsobit provoz a podmínky v mateřských školách pro mladší děti a zabránit zavírání tříd či celých mateřských škol. Zejména v Praze ale nadále bude přetrvávat mnohem větší poptávka vyžadující dodatečné kapacity.

Kolik přinese jedno dodatečné obsazené místo v mateřské škole? Studie IDEA CERGE-EI jako první v ČR vyčíslila celkový fiskální přínos: jedno dodatečně obsazené místo ve školce vytvoří v průměru 0,54 nového pracovního místa, nejčastěji návratem matky na trh práce. Investice do předškolního vzdělávání má 1,8× vyšší návratnost než investice do základního, středního nebo vysokého školství.

Shrnutí výnosů a nákladů veřejných rozpočtů z dodatečného dítěte ve školce

– Výdaje na jedno místo ve školce za rok	95 032 Kč
+ Příjmy z daní a odvodů za rok	
na základě modelové situace	137 106 Kč
na základě reprezentativního vzorku a simulace modelem TaxBen	121 243 Kč
+ Příjmy ve formě uspořené sociálních výdajů za rok	
na základě modelové situace	22 230 Kč
na základě reprezentativního vzorku a simulace modelem TaxBen	20 390 Kč
= Čisté dopady dodatečně umístěného dítěte ve školce za rok	
na základě modelové situace	64 304 Kč
na základě reprezentativního vzorku a simulace modelem TaxBen	46 604 Kč

Zdroj: IDEA CERGE-EI (2024)

https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_07_2024_Analyza_skolek_1112.pdf

Podle výzkumníků z IDEA CERGE-EI přinese jedno pracovní místo 46 000 až 64 000 korun (vypočteno podle dat z roku 2023). Když číslo přepočítáme na současnou mzdovou hladinu a připočítáme dopady na zaměstnavatele a spotřebu domácností, činí přínos jednoho nového místa ve školce pro veřejné rozpočty více než 100 tisíc korun ročně, a to i v případě, že by byla ziskovost pro zaměstnavatele z těchto úvazků hluboko pod průměrem.

Shrnutí výnosů a nákladů veřejných rozpočtů z dodatečného dítěte ve školce

Zdroj příjmu státu	Roční přínos na 1 místo
Daň z příjmu FO + odvody (matka)	~58 000 -81000 Kč
Daň z příjmu PO (zisk zaměstnavatele)*	~54 000 Kč
DPH a spotřební daně	~12000 -15 000 Kč
Celkem do veřejných rozpočtů	více než 100 000 Kč
100 000 míst v dětských skupinách	~10 000 000 000 Kč

*Stát ročně vybere na dani z příjmů právnických osob 300 miliard korun. To je 100 000 korun na jednoho zaměstnance na plný úvazek. V rámci výpočtu jsme použili 54 % této hodnoty, tak aby byl odhad příjmů konzistentní s předpoklady výzkumníků Akademie věd.

Co navrhujeme

1. Zajistíme dostupnou péči o děti od jednoho roku věku

Upravíme nevyužité třídy v mateřských školách pro potřeby menších dětí, podpoříme vznik flexibilních dětských skupin a firemních školek a srovnáme financování sousedských dětských skupin s klasickými mateřskými školami.

2. Zavedeme cenový strop pro veřejně podporovaná zařízení předškolní péče

Maximální platbu zastropujeme na cca 3 750 Kč ($\frac{1}{6}$ minimální mzdy) měsíčně namísto současných až 7 466 Kč ($\frac{1}{3}$ minimální mzdy).

3. Snížíme platový rozdíl mezi muži a ženami uvnitř veřejného sektoru

Stát musí jít příkladem, a proto do roku 2035 snížíme rozdíl mezi platy mužů a žen ve veřejném sektoru na polovinu.

4. Snížíme daňové zatížení malých úvazků

Rozhodující je, aby se práce na částečný úvazek skutečně vyplatila.

Cíle

- zaměstnanost žen s dětmi do 6 let na 70 % (z 55 %);
- mzdový rozdíl snížíme na méně než 12 % (z 18,5 %); každé 1 % snížení mzdové mezery v soukromém sektoru přidá do veřejných rozpočtů 4,9 miliardy Kč ročně.

Exekuce – systém, který trestá práci a ničí budoucnost dětí

Česko nedosahuje plného hospodářského výkonu mimo jiné proto, že drží 590 000 lidí v systému exekucí, ze kterého není úniku. Celková dlužná částka klesá ročně jen o 1 % (5 miliard korun), a to výhradně díky odpisu nevymahatelných pohledávek.¹¹ Systém dluhy nevymáhá. Likviduje je odpisem a po cestě ničí pracovní potenciál stovek tisíc lidí.

Aktuální data vs předchozí rok

2025 [data k 31. 12. 2025]		2026 [data k 30. 6. 2026]	
566 tis. osob v exekuci	6,5 % podíl osob v exekuci 15+	590 tis. osob v exekuci	6,4 % podíl osob v exekuci 15+
3,1 mil. exekučních řízení	5,1 Ø počet exekucí na osobu	3,0 mil. exekučních řízení	5,1 Ø počet exekucí na osobu
545 mld. Kč celkově vymáhaná částka	914 tis. Kč Ø částka na osobu	542 mld. Kč celkově vymáhaná částka	919 tis. Kč Ø částka na osobu
375 tis. osob se 3+ exekucemi	88 tis. osob s 10+ exekucemi	368 tis. osob se 3+ exekucemi	86 tis. osob s 10+ exekucemi
60 tis. mladých do 30 let	66 tis. osob nad 65 let	59 tis. mladých do 30 let	66 tis. osob nad 65 let

Pozn. 1 – data neobsahují daňové a právní exekuce vedené např. ČSSZ, FÚ, Celní správou, obcemi (cca statisíce řízení)

Pozn. 2 – data obsahují i exekuce osob, které procházejí oddlužením (cca 80 tisíc), protože ty se ukončují až po úspěšném dokončení oddlužení. V případě zrušení oddlužení takové exekuce naopak pokračují.

Zdroj dat: Exekutorská komora ČR (Centrální evidence exekucí)

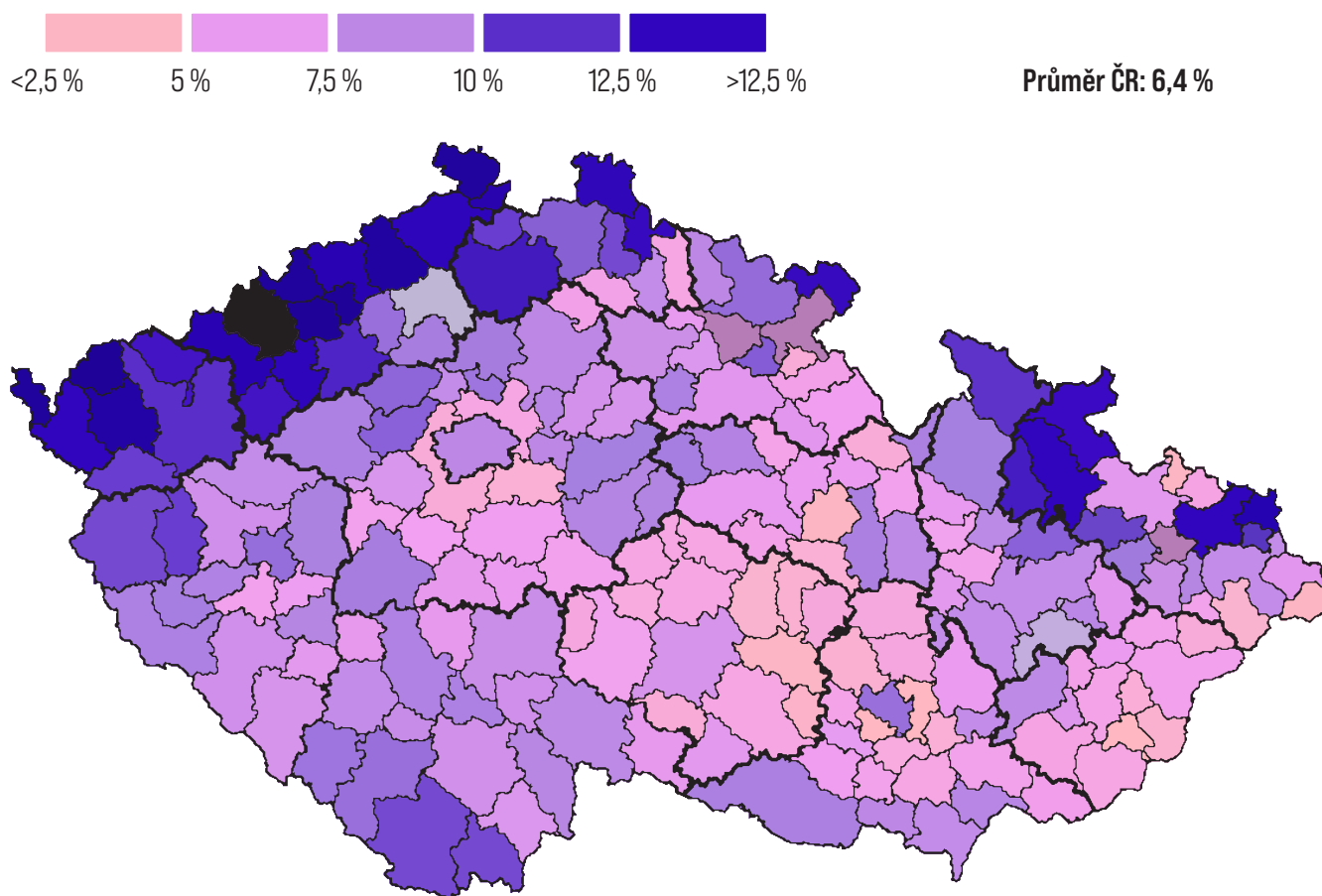
<https://www.institut-predluzeni.cz/data-a-studie/exekuce/>

Administrativní zátěž zaměstnavatelů dosahuje 500 až 3 000 Kč měsíčně na jednoho zaměstnance v exekuci.¹² Po započtení ztráty produktivity, fluktuace a nemocnosti jde o vyšší desítky tisíc korun ročně na pracovníka.

Exekuční a dluhové pasti vytlačují část lidí z legální práce do šedé ekonomiky. Dostupné odhady dopadů na veřejné rozpočty se pohybují od jednotek po nižší desítky miliard korun ročně: **Návrhy NERV mluvily o snížení dopadů předlužení na veřejné rozpočty v rozsahu 5–12 mld. Kč ročně** ([NERV / Úřad vlády, Redukce počtu lidí v předlužení a související šedé ekonomiky](#)), **PAQ Research vyčísluje potenciální přínos efektivnějšího nastavení oddlužení a dávek na 9–15 mld. Kč ročně** ([PAQ Research, Kde ušetřit 100 miliard a nezničit stát](#)) a **exekutor Petr Kučera uvádí, že zavedení teritoriality exekutorů by mohlo státu přinést minimálně 16,5 mld. Kč ročně** ([e15, rozhovor s Petrem Kučerou, Bilionový byznys s pohledávkami musí skončit](#)).

Exekuce jsou v Česku silně regionální záležitost

Podíl osob v exekuci podle krajů ČR

Zdroj dat o exekucích: Exekutorská komora ČR, data licencována pod CC BY 4.0

Zdroj ostatních dat: ČSÚ

Mapové podklady od ČÚZK licencovány pod CC BY 4.0

https://mapazadluzeni.cz/?v1=podil_osob_v_exekuci&v1p=2026-Q2

Karlovarský, Ústecký a Liberecký kraj mají nejvyšší podíl obyvatel v exekuci v celé republice – a zároveň jsou to tři nejchudší kraje v zemi. Není to náhoda: nízké mzdy, strukturální nezaměstnanost a slabá sociální síť vytvářejí přesně ty podmínky, ve kterých se dluhová past uzavírá nejrychleji a nejhůře se z ní vychází. Tyto regiony dostávají rok co rok dotace na revitalizaci průmyslových zón nebo turistické atraktivity. Jenže dokud jejich obyvatelé

nemohou legálně vydělávat bez toho, aby přišli o každou přebytečnou korunu, žádná dotace nepomůže. **Reforma exekučního systému je pro tyto regiony účinnější nástroj rozvoje než jakákoli dotační politika.**

Systém trestá snahu

Většina dlužníků čelí 66% srážce z příjmu. Každý, kdo vydělá nad cca 31 500 Kč hrubého, přichází o každou další vydělanou korunu – **srážka je 100 %**. U jednotlivce se čtyř a více exekucí nastupuje 100% srážka už od 24 609 Kč.¹³ Výsledek? Přesčasy nedávají smysl. Kariérní růst je iracionální. Práce načerno se vyplatí víc než legální zaměstnání. NERV potvrzuje: mezní užitek z práce je u lidí v exekuci záporný – systém ekonomicky trestá pracovitost a odměňuje pasivitu.¹⁴ Česko tímto mechanismem aktivně vyhání lidi z legálního trhu práce a přichází o miliardy na daních a odvodech.

Ztracená generace

Exekuce nejsou jen problémem dlužníka – jsou problémem i jeho dětí. Exekuce rodiče patří podle PAQ Research mezi nejsilnější prediktory nedokončení střední školy.¹⁵ Děti v exekučních rodinách trpí úzkostmi, sníženou motivací ke studiu a větší ochotou porušovat společenské normy.¹⁶ Zadluženost se přenáší mezigeneračně.¹⁷ Každé dítě, které kvůli dluhům v rodině vypadne ze vzdělávacího systému, představuje předem naprogramovanou budoucí zátěž pro veřejné rozpočty: analýza PAQ Research a IDEA odhaduje ztrátu 2–3 miliony korun na ušlých daních a vyšších sociálních výdajích za každého člověka s nedokončeným vzděláním.¹⁸

Co navrhujeme

1. Zrušení 100% srážky, snížení maximální srážky na 50 %

Z každé vydělané koruny zůstane dlužníkovi vždy alespoň polovina. Druhá polovina jde na splácení. Německo, Slovensko i skandinávské země tento model uplatňují s prokazatelně lepšími výsledky.

2. Teritorialita exekutorů

Jeden dlužník = jeden exekutor je klíčové opatření, které podle zaměstnavatelů sníží jejich administrativní náklady o více než polovinu.¹⁹

3. Reforma nezabavitelného minima

Zabezpečí, aby samoživitelé po srážkách neklesali pod hranici chudoby (dnes: cca 10 900–11 500 Kč, pod hranicí chudoby 12 818 Kč).²²

Měřitelné cíle reformy exekucí do roku 2030

Cíl	Výchozí stav (2025)	Cíl (6 let)
Počet lidí v exekuci	590 000	≤ 413 000 [−30 %]
Roční pokles vymáhané částky	~5 mld. Kč	~10 mld. Kč [×2]
Lidé vrácení na legální trh práce	—	+200 000

Co nám to přinese?

Návrat 100 000 lidí na legální trh práce by státu přinesl odhadem 3–5 miliard Kč ročně na daních a odvodech, které dnes unikají do šedé ekonomiky. Česko nemůže jet na plný výkon, pokud systém, který měl vymáhat spravedlnost, místo toho vyhání lidi z legální ekonomiky a upírá jejich dětem šanci na vzdělání.

1.4 Zdraví a soběstačnost přinesou silnější ekonomiku

Stárnutí populace vytváří společný tlak na zdravotnictví, sociální služby, rodiny, pracovní trh i veřejné finance. V následujících přibližně 15–20 letech se má **počet lidí ve věku 80 a více let více než zdvojnásobit**, zatímco počet lidí v produktivním věku bude klesat. Přibude tak lidí, kteří budou potřebovat léčbu, dlouhodobou podporu nebo pomoc při ztrátě soběstačnosti, a současně relativně ubude těch, kteří mohou péči profesionálně poskytovat a financování systému nést prostřednictvím ekonomické aktivity.

V životě člověka na sebe zdravotní a sociální stránka navazují bez ohledu na to, jak je rozdělena veřejná správa. Chronické onemocnění se dřív nebo později promítne do soběstačnosti, hospitalizace končí návratem domů, kde je potřeba pomoc s běžnými úkony, a tuto pomoc nakonec zajistí služba, rodina, nebo nikdo. Stejně obousměrně se přelévají náklady: chybějící terénní služba prodlužuje pobyt na lůžku, opožděná rehabilitace zvyšuje potřebu pobytové péče a syn nebo dcera v produktivním věku kvůli péči odcházejí ze zaměstnání.

Delší život ve zdraví a dostupná dlouhodobá péče proto nejsou dvě oddělená témata, ale jedna hospodářská a společenská výzva. **Prevencí a zdravým životním stylem** chceme prodloužit dobu, po kterou lidé žijí bez závažných omezení. Efektivním zdravotnictvím zajistíme **správnou péči na správném místě**. Propojenou zdravotní, sociální a dlouhodobou péčí umožníme lidem zůstat co nejdéle soběstační a žít v přirozeném prostředí. Dostupnými domácími, terénními, komunitními a odlehčovacími službami zároveň vytvoříme podmínky, aby rodinní pečující mohli péči kombinovat se zaměstnáním, odpočinkem a vlastním životem.

Zdravotnictví a sociální služby jsou v této strategii dvě rovnocenné, vzájemně provázané součásti systému podpory člověka. **Jejich úkolem je zlepšovat zdraví, soběstačnost, důstojnost a možnost volby**, nikoli pouze přesouvat člověka nebo náklady mezi institucemi a rozpočty.

Popis problému ani navrhovaná opatření proto nedělíme na zdravotní a sociální kapitolu. Vedeme je po ose, po které se pohybuje sám člověk: od prevence přes péči poskytnutou na správném místě k udržení soběstačnosti doma a k podpoře těch, kdo o něj pečují.

Zdravotnictví: výdaje rostou s věkem, příjmy stojí na pracujících

České zdravotnictví je financováno převážně z veřejného zdravotního pojištění, které dlouhodobě pokrývá přes 70 % zdrojů systému. Příjmy tvoří z více než dvou třetin odvody ekonomicky aktivních obyvatel, zbytek je platba státu za zákonem vyjmenované skupiny (děti, studenti, senioři, nezaměstnaní). Financování je průběžné — systém nevytváří významné rezervy.

Pro rok 2025 činily plánované náklady veřejného zdravotního pojištění přes **560 miliard Kč** a systém jako celek má skončit se schodkem kolem **15 miliard Kč**. Záporné saldo si přitom pojišťovny plánovaly i na roky 2025 a 2026 a mezi lety 2022–2024 vykázala alespoň v jednom roce ztrátu každá zdravotní pojišťovna na trhu.

Demografický výhled je jednoznačný: v následujících zhruba 15–20 letech se počet seniorů ve věku 80+ více než zdvojnásobí, počet státních pojištěnců vzroste asi o 10 % a počet lidí v produktivním věku poklesne.

→ **Systém je konstrukčně citlivý na stárnutí.** Protože příjmy stojí na odvodech pracujících a výdaje rostou s věkem populace, rozevírají se nůžky mezi příjmy a výdaji automaticky. Národní rozpočtová rada opakovaně upozorňuje, že se systém od roku 2023 propadá do deficitu i přes zavedenou automatickou valorizaci plateb za státní pojištěnce — a to ještě před nástupem tlaku obranných výdajů (závazek NATO směřuje k 5 % HDP). Model IDEA při CERGE – EI (Bryndová, Šlegerová) i model IES FSV UK přitom počítají s tím, že výdaje na zdravotnictví dlouhodobě rostou rychleji než HDP.

→ **Mechanismus „přidat finance do zdravotnictví přes odvody“ se zdá být vyčerpaný.** Složka pojistného placeného zaměstnavateli patří mezi nejvyšší ve vyspělém světě; v celkovém zdanění práce u nižších příjmů je Česko spolu s Estonskem na špici žebříčku OECD. Vyšší zdravotní odvody obecně by ohrožily konkurenceschopnost a dopadly nejvíce na nízkopříjmové pracující — což potvrzují i analýzy PAQ Research o regresivním nastavení odvodů bez daňových slev. Změna výše pojistného musí jít ruku v ruce s úpravou daně z příjmu.

- **Peníze utrácíme neefektivně tam, kde je to nejdražší.** V nemocnicích poskytujeme více péče než zbytek Evropy (46,5 % rozpočtu vs. 36,4 % v EU27) a síť není optimálně řízena, zároveň máme neúměrně vysoký počet kontaktů pacienta s lékařem.
- **Máme nezdravou populaci – a je to fiskální problém.** Česko má vysokou míru kouření, nadváhy a konzumace alkoholu a jednu z nejnižších měr proočkovanosti seniorů. To se promítá do klíčového ukazatele – délky života ve zdraví – kde dlouhodobě stagnujeme.

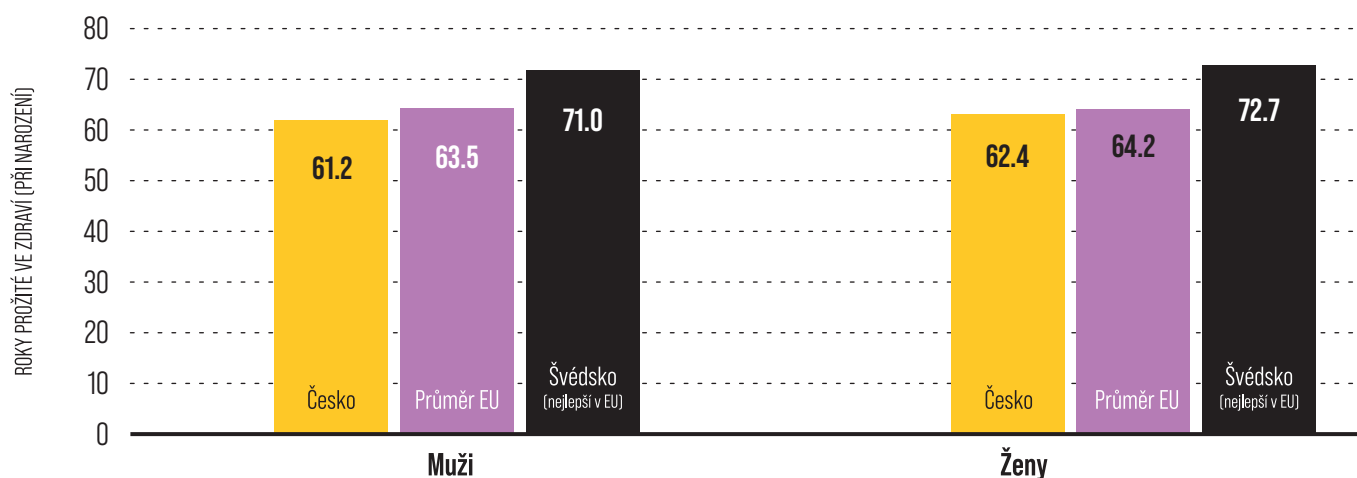
Poslední bod má přímé pokračování v sociální oblasti. Roky prožité s vážným omezením se neobjeví jen ve výdajích zdravotních pojišťoven. Přenášejí se do potřeby dlouhodobé podpory, do rodin, které ji zajišťují, a do rozpočtů krajů a obcí, jež odpovídají za dostupnost služeb.

Mezinárodní srovnání: zdraví

Ukazatel (roky)	Česko	Průměr EU	Nejlepší v EU (Švédsko)
Naděje dožití – muži	76,9	78,7	—
Naděje dožití – ženy	82,8	84,0	—
Délka života ve zdraví (HLY) – muži	61,2	63,5	~71,0
Délka života ve zdraví (HLY) – ženy	62,4	64,2	~72,7

Zdroj: Eurostat, OECD/State of Health in the EU (2023–2025), ÚZIS.

Délka života ve zdraví: Česko dlouhodobě stagnuje a zaostává

Zdroj: Eurostat (HLY), roky 2020–2022; hodnoty jsou orientační, srovnání je metodicky citlivé (subjektivní šetření EU – SILC).

Mezinárodní srovnání: struktura financování

Ukazatel	Česko	Průměr EU
Podíl veřejných zdrojů na financování	~85 %	~81 %
Podíl soukromých zdrojů	15 %	18,7 %
Dobrovolné komerční připojištění	0,7 %	4,4 %
Podíl nemocniční péče na rozpočtu	46,5 %	36,4 %

Zdroj: NERV 2024 (dle Eurostatu).

Dlouhodobá péče: kdo ji zajistí a z čeho

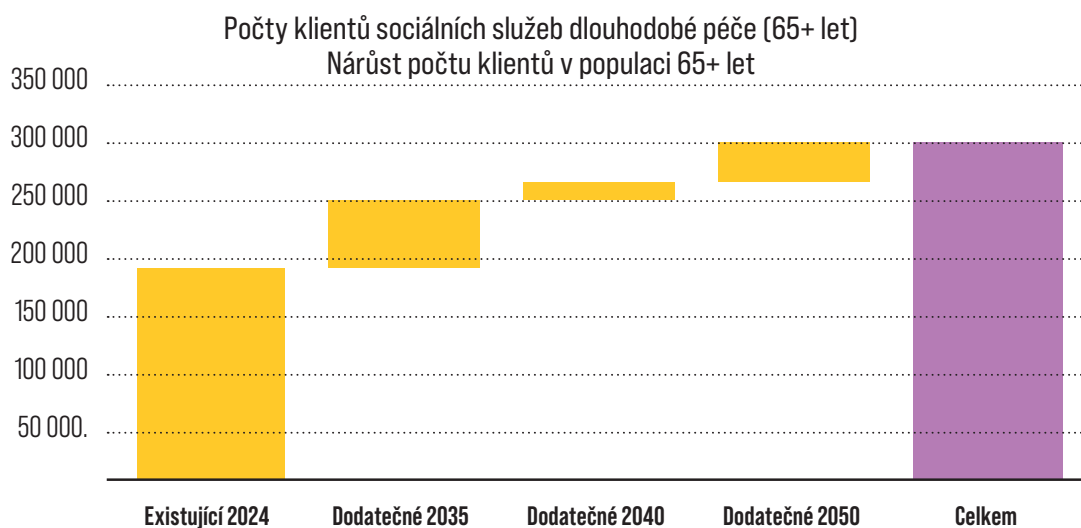
Druhou stranou téže demografie je poptávka po podpoře. Roste podíl seniorů, lidí se zdravotními obtížemi, demencí či psychickými a psychiatrickými diagnózami, zatímco počet lidí v produktivním věku relativně klesá. **Přibývat tak bude lidí, kteří potřebují dlouhodobou podporu, péči a sociální služby, současně však ubývá lidí, kteří mohou tuto péči profesionálně poskytovat nebo financování systému prostřednictvím své ekonomické aktivity nést.**

Základní demografické a socio-ekonomické ukazatele

UKAZATEL	MĚRNÁ JEDNOTKA	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Počet obyvatel k 31. 12.	tis. osob	10 516	10 512	10 538	10 554	10 579	10 610	10 650	10 694	10 702	10 517	10 828	10 901	10 910	10 916
v tom ve věku 0-14	tis. osob	1 560	1 577	1 601	1 624	1 647	1 671	1 693	1 710	1 720	1 694	1 751	1 728	1 691	1 647
v tom ve věku 15-64	tis. osob	7 188	7 109	7 057	6 998	6 943	6 899	6 870	6 852	6 824	6 654	6 869	6 936	6 963	6 996
v tom ve věku 65+	tis. osob	1 768	1 826	1 880	1 932	1 989	2 040	2 087	2 132	2 158	2 169	2 208	2 237	2 256	2 273
Živě narození	osoby	108 576	106 751	109 860	110 764	112 663	114 405	114 036	112 231	110 200	111 793	99 834	91 149	84 311	77 636
Zemřelí	osoby	108 189	109 160	105 665	111 173	107 750	111 443	112 920	112 362	129 289	139 891	120 207	112 795	112 211	113 337
Naděje dožití při narození – muži	roky	75,0	75,2	75,8	75,8	76,2	76,0	76,1	76,3	75,3	74,1	76,2	76,9	77,2	77,5
Naděje dožití při narození – ženy	roky	80,9	81,1	81,7	81,5	82,1	81,9	81,9	82,1	81,4	80,5	82,0	82,8	83,1	83,2
Přirozený přírůstek obyvatelstva	osoby	387	-2 409	4 195	-409	4 913	2 962	1 116	-131	-19 089	-28 098	-20 373	-21 646	-27 900	-35 701
Migrační saldo	osoby	10 293	-1 297	21 661	15 977	20 064	28 273	38 629	44 270	26 927	49 969	37 065	94 672	36 845	42 040
Celkový přírůstek obyvatelstva	osoby	10 680	-3 706	25 856	15 568	24 997	31 235	39 745	44 139	7 838	21 871	16 692	73 026	8 945	6 339
HDP v běžných cenách*	mil. Kč	4 118 386	4 169 011	4 377 991	4 651 813	4 843 030	5 179 334	5 475 773	5 888 869	5 828 318	6 307 755	7 049 872	7 659 655	8 058 158	8 556 452
Růst HDP (běžné ceny)	%	0,6	1,2	5,0	6,3	4,1	7,0	5,7	7,5	1,0	8,2	11,8	8,6	5,2	6,2
Průměrná míra inflace	%	3,3	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2	3,8	15,1	10,7	2,4	2,5
Průměrný podíl nezaměstnaných osob	%	6,8	7,7	7,7	6,6	5,6	4,3	3,2	2,8	3,5	3,8	3,4	3,6	3,8	4,4
Osoby ekonomicky aktivní	tis. osob	5 257	5 306	5 298	5 310	5 350	5 377	5 415	5 412	5 372	5 364	5 095	5 195	5 331	5 404

Pramen: ČSÚ, MPSV; * data ČSÚ (k .. 2026)

Demografický vývoj – výzva pro budoucnost

Zdroj: Výkazy 2024, predikce ČSÚ, vlastní zpracování

Velká část dlouhodobé péče dnes leží na tzv. neformálních pečujících. V ČR se jejich počet odhaduje na 250–300 tisíc, podle některých odhadů jich však může být až jeden milion. Přibližně dvě třetiny neformálně pečujících tvoří ženy ve věku 35–64 let.

Nedostatek terénních a odlehčovacích služeb vede k tomu, že lidé v produktivním věku často opouštějí zaměstnání a dlouhodobě pečují o dítě či partnera se zdravotním postižením nebo seniora s demencí. Péče může trvat mnoho let. Pečující ztrácejí kontakt s profesí a po skončení péče se obtížně vracejí na trh práce, zejména ve vyšším věku. Pro ekonomiku jde o významnou ztrátu pracovní síly.

Dostatečná síť asistence a odlehčovacích služeb by umožnila pečujícím lépe kombinovat péči se zaměstnáním, například formou částečných úvazků. Domácnosti by tak méně často přicházely o celý příjem a nebyly by tolik závislé na dávkovém systému.

Kde hledat příčiny

Sociální služby nejsou financovány jednotným systémem veřejného pojištění založeným na výkonových platbách, který by dlouhodobě a předvídatelně garantoval financování péče jako ve zdravotnictví.

Financování je vícezdrojové a roztržštěné. Podílí se na něm stát prostřednictvím dotací a příspěvku na péči, kraje a obce, uživatelé služeb, zdravotní pojištění, pojištění dlouhodobé péče, EU fondy a další veřejné či soukromé zdroje. Financování není součástí pojistného systému a většina výdajů není mandatorní. Dostupnost služeb se proto mezi regiony liší.

Odpovědnost za dostupnost služeb je do značné míry decentralizovaná, zatímco významná část financování závisí na každoročních státních transferech a rozhodování krajů a obcí.

Konkrétní problémy jsou zejména:

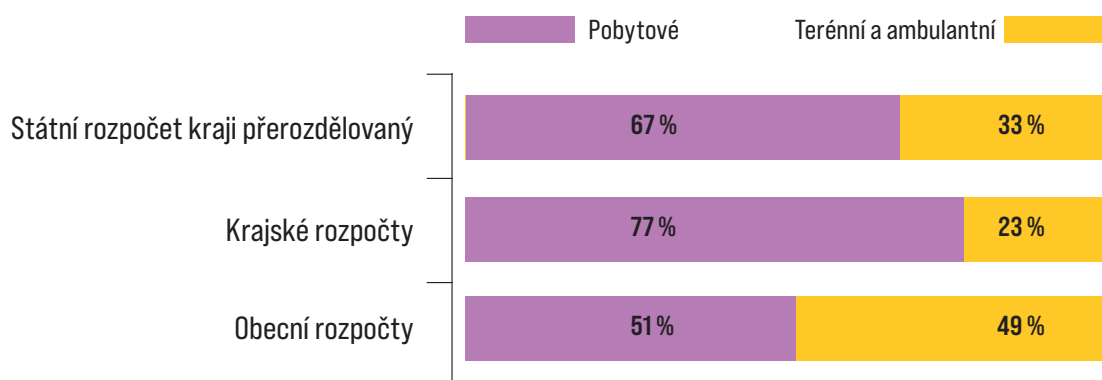
- nejasná odpovědnost za zajištění dostatečných kapacit,
- nerovnoměrná dostupnost služeb,
- neexistence některých potřebných služeb v některých regionech,
- nedostatečně transparentní pravidla rozdělování financí v rámci krajů a obcí,
- slabá zpětná vazba o využití veřejných prostředků,
- nedostatečná připravenost systému na přísun klientů ze zdravotní péče,
- nedostatek pracovníků.

Například v Praze podle dostupných odhadů chybí až 3 000 sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách. Nedostatek se týká také zdravotních sester, které jsou klíčové pro propojení zdravotní a sociální péče.

Jak systém financování vypadá dnes

Sociální služby jsou dnes financovány z více zdrojů: ze státního rozpočtu prostřednictvím dotací MPSV, plánovaných pro rok 2026 ve výši přibližně **57,6 mld. Kč**, z příspěvku na péči, který v roce 2025 činil asi **46,5 mld. Kč** a náleží přímo člověku závislému na pomoci, z rozpočtů krajů, které na sociální služby vynaložily přibližně **6,1 mld. Kč**, a obcí s výdaji kolem **3,85 mld. Kč**. Dále se uplatňují úhrady uživatelů, zdravotní pojištění, evropské fondy a další veřejné i soukromé zdroje. Kraje přitom plánují rozvoj služeb a odpovídají za jejich dostupnost, jejich výdaje však pocházejí převážně z obecných daňových příjmů včetně RUD a nejsou účelově vyčleněny. Poskytovatelé proto skládají financování z různých zdrojů podle zařazení do krajské sítě, dostupnosti dotačních titulů a schopnosti získávat další prostředky; systém je tak roztržštěný a nejistý, přestože jde o služby, které stát a veřejná správa potřebují a často přímo objednávají.

Rozdělení financí z rozpočtového určení daní do pobytových a terénních služeb:

Pomezí obou systémů: kde se péče ztrácí

Zdravotní a sociální systém dnes fungují do značné míry odděleně – podle odlišných pravidel, s odlišným způsobem financování a s odlišně vymezenou odpovědností. Člověk se mezi nimi přitom pohybuje plynule a jeho stav se nemění podle toho, z jakého rozpočtu je zrovna hrazen. Oddělenost se proto neprojeví v tabulkách, ale v prodloužených hospitalizacích, v čekání na místo v pobytové službě a v rodinách, které do té doby zajišťují péči samy.

Zdravotnictví zvažuje častěji přesouvat pacienty z nákladných zdravotních lůžek do sociální péče. K tomu je nutný dostatečně kapacitní a koordinovaný systém návazné péče. Bez něj se úspora na straně zdravotního pojištění pouze přesune jinde: do dotací na sociální služby, do rozpočtů rodin, nebo do výpadku jejich příjmu poté, co pečující opustí zaměstnání.

Je nezbytné oba systémy lépe propojit tak, aby se vzájemně doplňovaly, efektivně využívaly kapacity a zajistily dostupnost péče v celé republice. Nejde jen o hladké předání pacienta. Jde o společné plánování kapacit, o sdílená data a o financování, které posuzuje výsledek u člověka, ne jen náklad v jednom rozpočtu.

Cíle

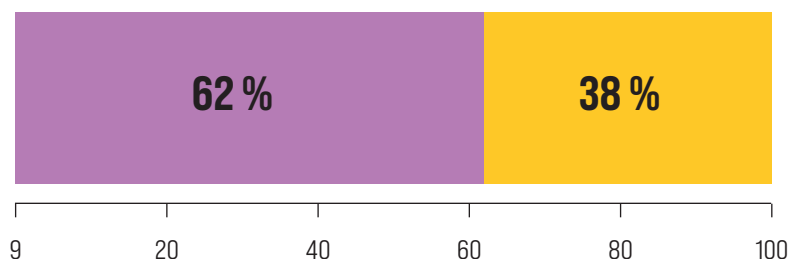
Naším ústředním cílem je **prodloužit dobu dožití ve zdraví o 5 let během jedné generace** a tím zároveň stabilizovat veřejné finance. Ekonomický potenciál je doložen studií McKinsey Global Institute pro Česko:

Rozdělení financí z rozpočtového určení daní do pobytových a terénních služeb:

Co je v sázce	Česko
Roční ztráta ekonomiky kvůli špatnému zdraví a předčasným úmrtím	~14 % HDP / ~700 mld Kč
Podíl ztracených zdravých let, který dopadá na produktivní věk	62 %
Podíl potenciálu zlepšení řešitelný prevencí a životosprávou	72 %
Potenciál dodatečného HDP do roku 2040	~840 mld Kč / +0,7 %
Návratnost investice do zdraví	1,7 Kč na 1 Kč (MGI); až 10 : 1 (Lancet)

Zdroj: McKinsey Global Institute — „Zdraví a ekonomický růst“; Lancet.

Kde se v Česku ztrácejí zdravé roky života

Většina ztráty není ve stáří: 62 % ztracených let dopadá na lidi v produktivním věku.

Zdroj: McKinsey Global Institute (data – 2017).

Se stejnou vahou klademe vedle toho druhý cíl: aby lidé zůstali co nejdéle soběstační a aby péče o blízkého člověka neznamenal odchod z pracovního trhu. Roky prožité ve zdraví i roky, které pečující stráví mimo zaměstnání, se nakonec setkávají ve stejné veličině – v nabídce práce a ve výkonu ekonomiky.

Co navrhujeme

Opatření radíme do čtyř linií. První snižuje budoucí potřebu péče, druhá dostává péči na správné místo, třetí umožňuje člověku co nejdéle žít soběstačně doma a čtvrtá se týká peněz a odpovědnosti za ně. Linie na sebe navazují a některé z nich dávají smysl pouze tehdy, plní-li se současně.

1. Zdravý životní styl a prevence sníží budoucí potřebu péče

Prevenci nechápeme jako pouhé „razítko z prohlídky“. Preventivní prohlídka je cenný nástroj včasného zachytu nemoci, ale sama o sobě neznamenal, že je člověk zdravý: kdo na prohlídku dojde, ale kouří, pije a trpí obezitou, na tom není z hlediska svého zdraví ani veřejných rozpočtů lépe než ten, kdo nekouří, sportuje a dobře jí – jen zrovna na prohlídku nezašel. Naším cílem je proto skutečné zdraví v celé jeho šíři – dostatek pohybu, kvalitní strava, spánek, nekouření a střídmost v alkoholu – a preventivní prohlídku bereme jako vstupní bod a měření, nikoli jako cíl sám o sobě.

• Budeme motivovat lékaře k práci se životním stylem pomocí úhrad

Úhrady lékařům navážeme nejen na účast pacientů na prevenci, ale především na **krátké intervence a nasměrování k programům životního stylu** – na zachycení a řešení kouření, rizikové konzumace alkoholu, nadváhy a nedostatku pohybu. Odměňujeme tedy skutečnou práci se zdravím pacienta, ne jen počet vykonaných prohlídek.

Evidence: doporučení zdravotního NERV (krátké intervence lékařů, kapitace navázaná na prevenci).

- **Omezíme zdravotně rizikovou spotřebu potravin, nápojů apod. a část výnosu vrátíme do prevence**

Zavedeme **spotřební daň ze slazených nápojů**, zrušíme výjimku u tichého vína a upravíme spotřební daň u alkoholu obecně. Očekávaný výnos **10–15 mld Kč/rok** i po zohlednění poklesu spotřeby; **minimálně 40 % výnosu (4–6 mld Kč) účelově vážeme do Fondu prevence** zdravotních pojišťoven.

Evidence: NERV 2021/2024; mezinárodní zkušenost s cukernou daní (mapy IEZ).

Prevence je zároveň nejlevnější dlouhodobou péčí. Každý rok, o který se odsune ztráta soběstačnosti, je rok, který nemusí pokrýt terénní služba, pobytové zařízení ani pečující v rodině.

2. Efektivita: správná péče na správném místě

- **Přesuneme péči z lůžek**

Podíl nemocniční péče na rozpočtu **snížíme z 46,5 % k evropskému průměru 36,4 % (–10 p.b.) do roku 2035** přesunem do jednodenní, ambulantní, domácí péče a telemedicíny; nemocnice restrukturalizujeme do regionálních sítí.

Podmínkou je kapacita na druhé straně: domácí a ošetrovatelská péče, terénní a odlehčovací služby a lidé, kteří je zajistí. Rozvoj těchto kapacit proto plánujeme ve stejném čase jako restrukturalizaci lůžkové sítě, ne až po ní. Opatření třetí linie jsou v tomto smyslu předpokladem úspor ve zdravotnictví, nikoli samostatnou položkou vedle nich.

- **Rozšíříme hodnocení nákladové efektivity (HTA)**

Hodnocení nákladové efektivity rozšíříme ze samotných léků **na všechny hrazené intervence** a začneme započítávat i úspory v **sociálním systému** (umožní to probíhající propojení dat MZ–MPSV).

Posuzovat tedy budeme dopad na veřejné rozpočty jako celek. Opatření, které zdraží sociální služby a ušetří na hospitalizacích, i opatření s opačným efektem musí projít stejnou optikou.

3. Soběstačnost, dlouhodobá péče a podpora pečujících

Tato linie má dva výstupy zároveň: udržet člověka co nejdéle v jeho přirozeném prostředí a otevřít dveře na pracovní trh těm, kdo o něj pečují.

• Posílíme postavení neformálních pečujících

Rozšíříme terénní, asistenční a odlehčovací služby, aby pečující mohli péči kombinovat se zaměstnáním, odpočinkem a vlastním životem. V návaznosti na politiku pracovního trhu podpoříme růst částečných úvazků ze současných přibližně 7 % na 15 % do roku 2040.

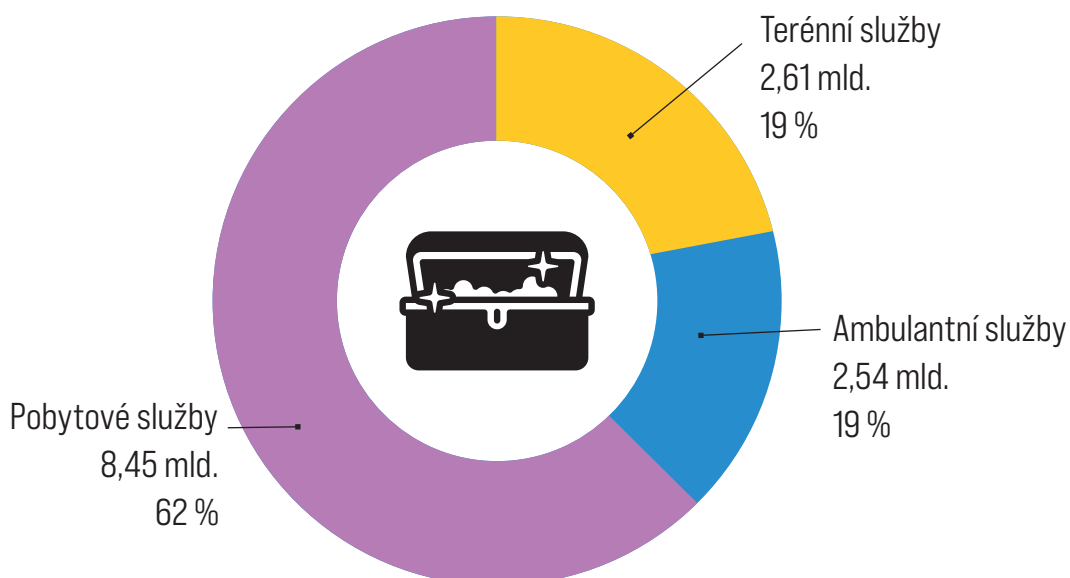
• Výrazně rozšíříme terénní a odlehčovací služby

V příštích deseti letech bude podle odborných odhadů nutné postupně zvýšit jejich financování přibližně o 40–50 mld. Kč. Dostupnější služby podpoří zaměstnanost pečujících a omezí tlak na pobytovou péči.

• Budeme pokračovat v deinstitucionalizaci

Budeme převádět péči o osoby se zdravotním postižením z velkých zařízení, v nichž žije přibližně 15 tisíc lidí, do menších komunitních služeb. Nová zařízení by měla mít nejvýše 18 míst; současné terénní kapacity pokrývají jen 5–10 % a ambulantní 15–20 % potřeb.

Finanční podpora sociálních služeb, které využívají lidé se zdravotním znevýhodněním v Česku

• Posílíme personální kapacity.

Rozvoj služeb podpoříme odpovídajícím růstem počtu pracovníků, zejména v terénní a ambulantní péči. Proti přibližně **48 tisícům úvazků** v pobytových službách je v terénních službách jen kolem **12 tisíc** a v ambulantních přibližně **4 tisíce úvazků**.

Část těchto profesí stojí přímo na pomezí obou systémů. Týká se to především zdravotních sester v domácí a ošetrovatelské péči, jejichž nedostatek dnes brzdí zdravotnictví i sociální služby současně.

4. Zdroje a odpovědnost za financování

Zdravotní a sociální péče zůstanou hrazeny z různých zdrojů, to vyplývá z jejich povahy. Předvídatelné ale musí být rozhraní mezi nimi: kdo službu objednává, kdo odpovídá za její dostupnost a z čeho se hradí péče, která leží mezi oběma systémy.

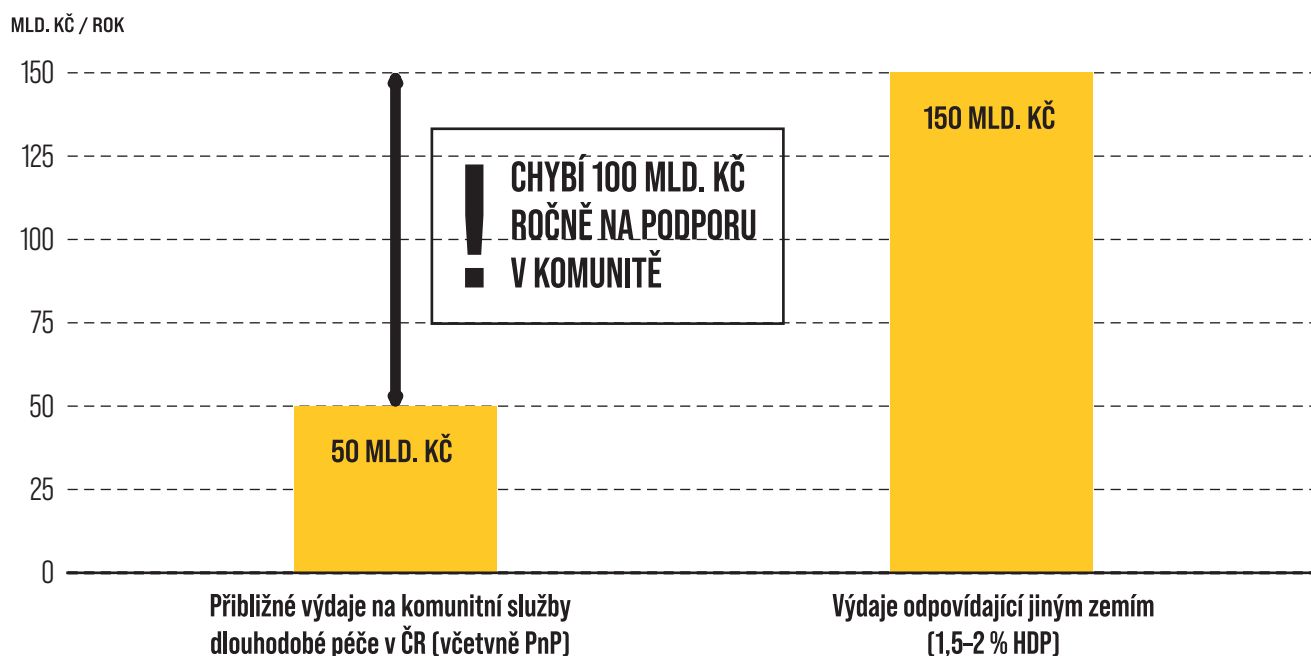
• Zpřehledníme a sjednotíme systém

Jasně vymezíme odpovědnost státu, krajů a obcí a sjednotíme pravidla plánování a financování podle skutečných potřeb regionů. Dostupnost základních služeb nesmí záviset na místních prioritách.

• Rozlišíme financování péče o seniory a osoby se zdravotním postižením

Připravíme odpovídající modely financování obou typů péče. U seniorů prověříme vyšší spoluúčast, pojištění dlouhodobé péče a majetkové testování; u osob se zdravotním postižením zachováme významnou roli státního rozpočtu a RUD s cílem dosáhnout přibližně **3 % krajského a obecního RUD** a garantovat dostupnost služeb bez ohledu na bydliště.

Porovnání nákladů dlouhodobé péče v komunitě v Česku = 0,5% HDP vs. 1,5 – 2,5% HDP jinde v Evropě:

• Zvýhodníme ty, kdo aktivně pečují o své zdraví

Inspirojeme se nejlépe hodnocenými evropskými systémy (Nizozemsko) a umožníme, aby zdravotní pojišťovna **navázala část pojistného na aktivní a doložitelnou péči pojištěnce o vlastní zdraví** – tedy aby lidem, kteří o sebe pečují, mohla nabídnout nižší platbu, a naopak měla z čeho financovat kvalitnější služby. Klíčové je, co tím odměňujeme:

ne razítko z prohlídky, ale širší koš skutečně zdraví prospěšného chování — pravidelný pohyb, nekouření, střídmost v alkoholu, práci s hmotností a spánkem a účast v ověřených programech [odvykání kouření, pohybové a nutriční programy]. Rozhoduje **zapojení a zlepšení v čase**, nikoli aktuální zdravotní stav. Člověk, který chodí na prohlídky, ale přitom kouří, pije a má obezitu, tak nemá být systémem odměněn víc než ten, kdo žije zdravě.

Zavedeme **pilotně a povinně jen pro ročníky do 40 let**, doprovazené reformou DPFO.

Co nám to přinese?

- **Nižší nemocnost a delší produktivní život** — v roce 2024 bylo denně v pracovní neschopnosti přes 182 tisíc lidí; jen za první pololetí bylo vystaveno ~1,3 milionu neschopenek (průměr 32,5 dne). Každý ušetřený den je výkon navíc.
- **Zachovaná pracovní kapacita pečujících** — dostupné terénní, asistenční a odlehčovací služby umožní pečovat a přitom nepřerušit profesní dráhu; domácnosti tak méně často přijdou o celý příjem.
- **Udržitelné veřejné finance bez skokového zvyšování odvodů z práce.**
- **Spravedlivější přístup ke zdraví** — dnes jsou zdravotní rizika silně sociálně podmíněná (PAQ Research, SYRI, studie HBSC ukazují, že u dětí z chudších rodin začíná nerovnost u obezity a končí u depresí).

Zdravější a soběstačnější populace je předpokladem silnější ekonomiky. Prevence a účinnější péče prodlouží dobu aktivního života, sníží pracovní neschopnost a podpoří produktivitu. Dostupné domácí, terénní a odlehčovací služby umožní pečujícím zůstat na pracovním trhu a omezí propad rodin do příjmové nejistoty. Lepší propojení zdravotní a sociální péče současně sníží zbytečné výdaje na hospitalizace a institucionální péči. Opatření tak posílí nabídku práce, ekonomickou aktivitu i odolnost domácností a pomohou stabilizovat veřejné finance v podmínkách stárnutí populace.

PILÍŘ 2: TRH A KAPITÁL

PE ←
→ ER

TRH A KAPITÁL

2.1 Oslabení oligarchie a férové dotace

Oligarchie je doslova opakem ideálu férové tržní ekonomiky. Oligarchické struktury v České republice patří bohužel **k nejsilnějším v Evropské unii**. Oligarchie znamená koncentraci moci byznysové, mediální a případně politické v jedné ruce. Jsme třetí nejhorší v transparentnosti vlastnictví médií v EU (za Maďarskem a Polskem), máme jednu z nejvyšších majetkových koncentrací na špici pyramid (za Ruskem, Tureckem a Švédskem). Ovládání médií největšími podnikatelskými skupinami v zemi jim dává enormní vydírací sílu vůči politickým stranám. **Naplnování zákona o střetu zájmů není důsledně posuzováno a vymáháno;** ÚOHS málo koná. Přezkoumávání veřejných zakázek je komplikované. Veřejné zakázky představují obrovský objem – skoro jeden bilion Kč, 14 % z HDP. Je tedy ve velkém zájmu přezkumy zjednodušit a zrychlit.

Oligarchickou ekonomiku platíme všichni. Dle studie CERGE – EI dosahují dominantní hráči vyšších zisků než malí a střední. Podstatné zjištění pak je, že v době inflační krize mezi hlavní příčiny inflačního motoru patřil růst cen potravin a energií, kde oligarchické struktury existují a jsou velmi silné. ^[1]

Velmi neblahým jevem jsou pak **vysoké dotace** (roční objemy 20–30 mld Kč) jdoucí právě gigantům. Opět výzkumy CERGE – EI prokazují, že tyto dotace se nepromítají do vyšší inovativnosti a produktivity výrobců (kam byly formálně mířeny), ale přesouvají se do zisku těchto firem ^[2].

Boj proti oligarchické moci, která je u nás pevně zakořeněna, je extrémně těžký a dlouhodobý; **jakmile se jednou tyto struktury vytvoří, je obtížné je rozbít.** Inspirací nám v tomto může být Dánsko, které provedlo v roce 2024 velkou reformu soutěžního práva. Nově antimonopolní úřad posuzuje i poměrně malé fúze a akvizice (od 50 mil. DKK, tj. 200 mil Kč obratu výše), aby se zabránilo tzv. zabíjáckým akvizicím ze strany gigantů, které takto likvidují malé inovativní konkurenty. Úřad má možnost fúzi zamítnout, pokud by došlo k posílení dominantního postavení kupujícího. Nově též dává úřadu pravomoci jednak zkoumat a jednak i zasáhnout v případě jednání více soutěžitelů (tj. u „tichého oligopolu“), pokud dospěje k názoru, že oslabují hospodářskou soutěž. A konečně stanovuje pokuty odvozené od obratu, nikoli fixní částkou (potenciálně mnohonásobně vyšší, tedy více odrazující). ^[3]

Cíle

→ Zastavit zneužívání této neférové výhody a nedovolit další zhoršování situace.

Co navrhujeme

1. Prosadit důsledný zákon o střetu zájmů

Neumožňuje směřovat moc politickou s byznysovou silou a mediálním vlivem.

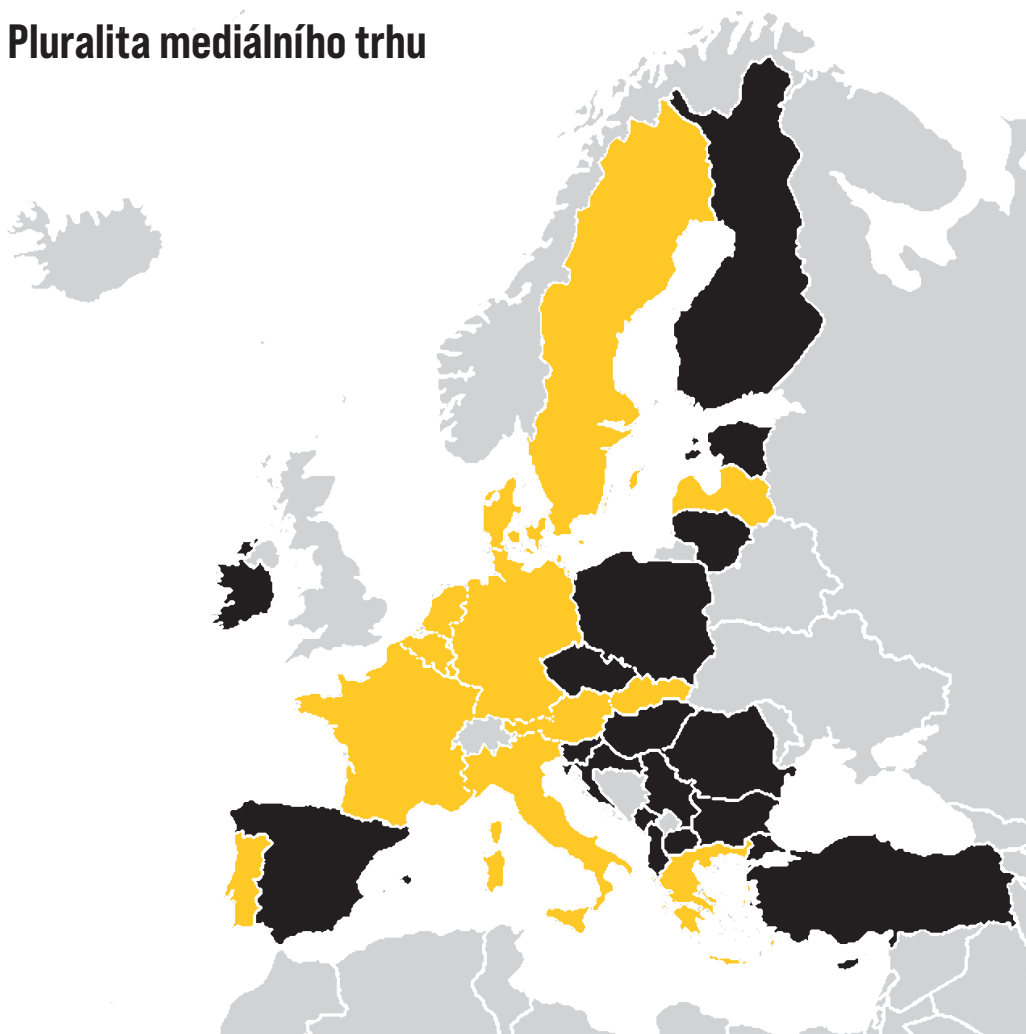
2. Bránit dalšímu koncentrování mediální moci

K tomu již existují zákonné prostředky – evropské nařízení EMFA, které je od roku 2025 platné a jsme povinni se jím řídit. EMFA zavádí mj. vysokou transparentnost vlastnictví médií a zveřejnění skutečných majitelů.

3. Hledat způsoby, jak omezit koncentraci moci byznysové a mediální

Současná evropská legislativa umožňuje, aby v jedné ruce bylo možné soustředění obří byznysové (nemediální) moci a současně vlastnictví silných médií. Je potřeba hledat cesty, jak toto křížové vlastnictví omezit, zejména v případě, **kdy se jedná o byznys ve státem regulované či silně dotačně podporované oblasti**. Cestou může být lobbování na úrovni EU, aby v tomto přijala příslušnou legislativu. Tento problém totiž nevystává jen v ČR, byť u nás je velmi silný.

Koncentrace mediální moci, která pak redukuje její pluralitu, je v ČR velmi vysoká, viz graf ⁽⁴⁾. Česká republika je řazena mezi státy s vysokým rizikem, a je ve skupině se státy Balkánu. Imunní ale nejsou i některé západoevropské země.

Směrnice EU (2019/633) je již implementována do zákona o významné tržní síle. Existuje tedy zákonný podklad pro daleko aktivnější roli státu – je potřeba jej ale začít aktivněji uplatňovat. Je ale potřeba jít dál – patří sem např. postavení tzv. tacitních dohod o souběžném zvyšování cen ze strany významných hráčů mimo zákon (bez nutnosti prokázat výslovný kartel). Je potřeba snížit strop pro tzv. tržní dominance pod 40 %. ÚOHS musí mít právo nařídit divestituru (odprodej části podniku) v případě dosažení dominance a je nutné výrazně zvýšit pokuty za porušení (viz dánský příklad výše).

Firmy s vysokým tržním podílem by měly mít nulovou způsobilost pro tyto dotace. Změnit strukturu podpory, aby zvýhodňovala malé firmy a postupně s růstem velikosti firmy klesala. Lze provést novelizací současných předpisů.

Specificky v oblasti zemědělství je potřeba zavést zastropování dotací na plochu, a to na skutečného majitele (skrze sledování propojenosti) ve výši max. 100 tis. EUR/rok. Dojde k efektivní podpoře malých a středních (tj. rodinných) farem, které jsou páteří venkova. Dotační těžiště nesmí spočívat v dnešní de facto podpoře maximalizace produkce bez sledování jiných veřejných zájmů a tedy i péče o zdroje národního kapitálu (tj. ochrana půdy před erozí, zadržování vody v krajině, kvalita vody, biologická rozmanitost). Specifickou kapitolou je udržení a rozvoj know-how náročnější produkce (ovocnářství a zelinářství), v živočišné výrobě s vazbou na půdu a ukládání uhlíku a inovativní produkci finálních výrobků šetrných k životnímu prostředí i zdraví.

Co nám to přinese?

- Když oslabíme oligarchické struktury, posílíme férovou hospodářskou soutěž, transparentnost vlastnictví médií i důsledné vymáhání pravidel, omezíme koncentraci ekonomické, mediální a politické moci v rukou několika málo aktérů.
- Zlepšení hospodářské soutěže, tedy konkurence přinese **nižší ceny**, efektivnější veřejné zakázky, smysluplnější využívání dotací pro inovace a produktivitu a **lepší prostředí pro malé a střední podniky** i důvěru veřejnosti ve stát.

2.2 Přijetí Eura

Česko je v samém srdci Eurozóny

Česko je exportní srdce Evropy. Exportujeme zboží a služby za 70–75 % HDP. Tři čtvrtiny našeho zboží míří do EU a více než 60 % do zemí platicích eurem.

Země	Export zboží mířícího do eurozóny (podíl na celkovém exportu v %)
Česko	61%
Rakousko	50%
Řecko	44%
Slovensko	43%
Dánsko	39%

Zdroj: Harvard Atlas of Economic Complexity¹

<https://atlas.hks.harvard.edu/explore/treemap/>

Do eurozóny exportujeme výrazně více zboží než Rakousko a Slovensko. V debatě o euru se často argumentuje Dánskem a Řeckem. Obě země jsou se zeměmi platícími eurem ekonomicky výrazně méně provázané než Česko. Z Dánska do eurozóny míří méně než 40 % zboží, ale dánská koruna je s eurem pevně svázaná díky mechanismu směnných kurzů ERM2.

Domácnosti: Dražší hypotéky a zbytečné poplatky

Hypoteční sazby jsou v Česku **dlouhodobě výrazně vyšší než v eurozóně**. V červnu 2026 nabízela ČSOB hypotéku s tříletou fixací v Česku za **4,94 %**, na Slovensku za **3,69 %** – rozdíl 1,25 procentního bodu za totožný produkt stejné banky². Na průměrné hypotéce **4,7 milionu korun se splatností 30 let** to znamená:

	Česko (4,94 %)	Slovensko (3,69 %)
Měsíční splátka	25 059 Kč	21 607 Kč
Celkové úroky	4 321 079 Kč	3 078 421 Kč
Rozdíl	—	-1 242 657 Kč

Slováci zaplatí za stejný dům na úrocích o **1,24 milionu korun méně**. Průměrná úroková sazba v eurozóně je 3,84 % oproti 4,79 % v Česku. Úspora pro průměrnou českou domácnost by tedy činila přes **40 000 Kč ročně**³.

K tomu se přičítají transakční náklady: při každé směně korun za eura platíme „malou daň“ ve výši 2–3 % z objemu konverze. Rodina, která utratí na dovolené 1 500 EUR zaplatí zhruba 1 100 Kč skrytých nákladů jen na jedné cestě. Přitom 5 z 5 nejoblíbenějších českých dovolenkových destinací roku 2024 jsou země eurozóny.

Malé a střední firmy: Kurz jako zdroj nejistoty a nákladů

Malé a střední firmy nemají přístup k levným eurovým úvěrům ani ke strukturovaným nástrojům kurzového zajištění. Malé firmy jsou strukturálně znevýhodněné oproti velkým firmám a zahraničním korporacím, které se dokáží kurz snadněji zajistit nebo již dnes účtují jen v eurech.

Stát: Zbytečný příplatek za dluh

Český státní dluh dosáhne koncem roku 2026 téměř **4 bilionů korun**. Česká republika si půjčuje o **1 až 1,5 procentního bodu dráže** než srovnatelné země eurozóny – v dobách geopolitické nejistoty je rozdíl nejvyšší. Každé jedno procento navíc znamená **40 miliard korun ročně** jen na obsluhu dluhu.⁴ Přijetím eura by tato penalizace za „malou měnu“ z velké části zmizela.

Měnová „nezávislost“: více na papíře než v praxi

Argument o ochranné funkci kurzu koruny je přitažlivý, ale neplatí pro ty, kteří ho potřebují nejvíce. Velké exportní firmy už v eurech obchodují a za eura si i půjčují a mohou v něm vést i účetnictví. Domácnostem a malým firmám rozhodnutí ČNB o sazbách přímo určuje výši splátky hypotéky nebo úvěru.

Korunová nezávislost není zadarmo. Nejvíc za ni doplácí běžní občané a malé firmy, zatímco finanční sektor sčítá zisky za převody měn a zajištění kurzu.

Co navrhujeme

1. Veřejnou debatu a politickou shodu

Přijetí eura není rozhodnutí jedné vlády, protože vyžaduje širokou společenskou diskusi a mezistranický konsenzus. Argumenty PRO přitom sílí: do eurozóny vstoupilo Chorvatsko (2023) a Bulharsko (2026) o vstup nyní usiluje i Maďarsko. Česko tak riskuje, že zůstane jako izolovaný ostrov koruny obklopený eurem – bez politického vlivu i bez ekonomických výhod, které sousedé využívají.

2. Splnění maastrichtských kritérií a vstup do ERM 2

Česká republika musí splnit konvergenční podmínky: fiskální disciplína (deficit pod 3 % HDP, dluh pod 60 % HDP nebo klesající), nízká inflace a stabilní úrokové sazby. Minimální délka pobytu v ERM 2 jsou 2 roky.

3. Přijetí eura

Nejdříve 2 roky po vstupu do ERM 2 Česká republika přijme euro jako zákonné platidlo. Čím déle otálíme, tím více platíme – na hypotékách, na obsluze státního dluhu i na kurzových nákladech, které každý rok zbytečně odčerpávají miliardy z kapes domácností a firem.

Co nám to přinese?

Přijetí eura odstraní **zbytečné náklady pro domácnosti, firmy i stát** a zajistí Čechům rovné podmínky se sousedy, kteří euro mají. Euro je i politický projekt. Znamená silnější hlas u stolu, kde se v Bruselu rozhoduje. Ale Piráti obhajují euro především proto, že se běžným lidem finančně vyplatí.

2.3 Český kapitál ležící, spící

Nejsme zemí s velkou akumulací kapitálu; to vyžaduje staletí shromažďování kapitálu bez přestávky, což bylo u nás bohužel přetrženo. Kapitálu, který umožní rozvoj nových firem a růst těch stávajících, není mnoho – a bohužel ve velké míře je alokovan nevhodně, nepracuje, spí.

Co navrhujeme

1. Kompletní transformace penzijních fondů

Dnešní výnosy jsou malé (dané požadavkem na bezrizikovost) a větší část z nich spolknou poplatky. Český střadatel musí vkládat 10× víc peněz, aby dosáhl stejného výnosu, jako (dokonce) jeho slovenský kolega.¹ Zvolme skandinávský přístup – zákonem dané dramatické snížení poplatků, případně i fondy provozované státem s ještě levnější obsluhou. Umožněme větší diverzifikaci fondů a tedy i penzijních portfolií.

2. Využít spících 4000 miliard u českých střadatelů

Spořit si je jistě záslužné, ale tyto peníze obvykle nepracují, v nemalé části leží dokonce na neúročených běžných účtech. Zde je nutná zejména osvěta, legislativní podpora vzniku syndikátů drobných investorů (podle vzoru Velké Británie), ale i silnější dohled nad velmi rizikovými firemními dluhopisy. Již při pouhém tříprocentním ročním zhodnocení dojde ke zdvojnásobení úspor za 25 let!

3. Zmírnění regulace krátkodobých hypoték pro snazší pracovní mobilitu

(rychlé prodeje-koupě domu či bytu při stěhování za prací).

PILÍŘ 3: MODERNÍ ENERGETIKA A PRŮMYSL

PE ←
→ ER

Moderní Energetika a průmysl

Českou ekonomiku brzdí dvě věci najednou. Umíme vyrobit a vyvézt téměř cokoli, patříme v tom k první desítce světa¹, jenže většinou jako subdodavatelé: produkt, značka a zákazník patří někomu jinému, a tak od nás jen na dividendách ročně odteče přes 300 miliard korun². A tam, kde ekonomika stojí na energii, doplácíme dvakrát. České domácnosti platily ve druhém pololetí 2025 v přepočtu na kupní sílu **druhou nejdražší elektřinu v Evropské unii**³ a za dovoz uhlí, ropy, plynu a ropných produktů odešlo v roce 2025 do zahraničí zhruba 262 miliard korun⁴. Střední průmysloví odběratelé přitom platili za samotnou elektřinu bez daní o 7 % víc, než činil průměr EU⁵.

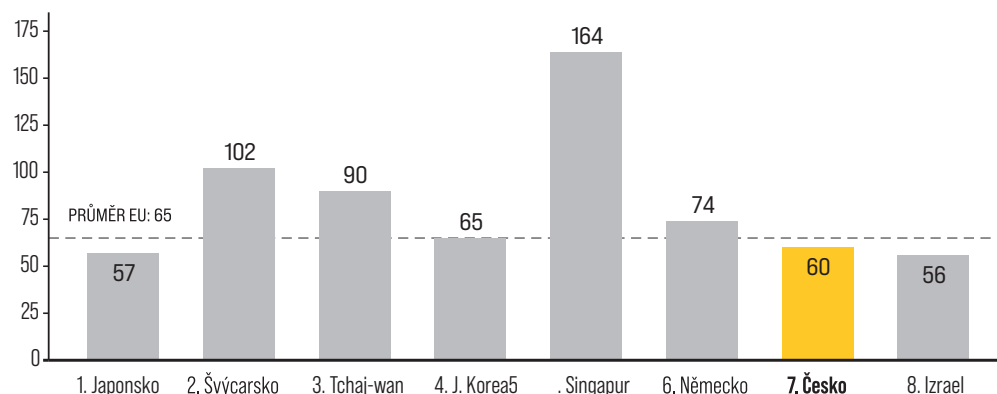
Drahá energie přitom na všechny stejně. Zatímco softwarovou firmu, která z Prahy prodává do celého světa, trápí chybějící kapitál a talent, zpracovatelský průmysl zase potřebuje stabilní a dostupné energie. **Průmyslem však už nemáme myslet jen továrny**, patří do něj i software, data a služby.

Tento pilíř proto řeší obojí společně. První kapitola vede od subdodávek k vlastním výrobkům a značkám, druhá k dostupné a stabilní energii z domácích zdrojů, třetí k prostředí, ve kterém nové nápady najdou kapitál i prvního zákazníka. A ve všech třech platí totéž: neotevíráme nové dotační programy, uvolňujeme, co leží ladem. Úspory lidí v penzijních fonděch, které po odečtení inflace prodělávají, evropské peníze rozpouštěné v dotacích, zablokovanou kapacitu elektrické sítě i teplo, které dnes vypouštíme do řek a vzduchu.

3.1 Od montovny k vlastnímu produktu

Podle Indexu ekonomické komplexity, který měří, jak složité a vyspělé věci dokáže země vyrábět a vyvážet, je Česko sedmou nejkomplexnější ekonomikou světa¹. V životní úrovni měřené HDP na obyvatele v paritě kupní síly jsme ale až kolem čtyřicátého místa.² **Vyrábíme jako elita, bohatneme jako průměr.**

Umíme vyrábět jako nejbohatší ekonomiky světa

Zdroje: Harvard Growth Lab. Atlas of Economic Complexity (pořadí EWCI, data 2024), MMF, World Economic Outlook (duben 2026).

Tento rozdíl ukazuje, že jsme pořád hodně subdodavatelská ekonomika: z koncového výrobku se u nás za tvrdě vytendrovanou, stlačenou cenu vyrábí díl nebo polotovár, zatímco návrh, značka, software a přístup k zákazníkovi, tedy kroky, ve kterých se realizuje většina marže, sedí jinde. Zahraniční investice nám po roce 1989 pomohly nastartovat ekonomiku a přinesly know – how i slušně placená místa. **Model, ve kterém hodnotu vytvořenou u nás prodává a oceňuje někdo jiný, ale má strop.** Dobře placené místo v subdodávce není totéž jako dlouhodobá prosperita země.

Cesta výš přitom nevede jen přes továrny. Naše nejviditelnější globální firmy nevyrábějí žádné hmotné zboží: Rohlík utržil přes 27 miliard korun v pěti evropských zemích,³ GEN (dříve Avast) s dvojitým sídlem v Praze a v USA utržil ve fiskálním roce 2026 za kyberbezpečnost, digitální identitu a finanční služby 5 miliard dolarů,⁴ hotelový systém Mews, založený v Praze, má hodnotu 2,5 miliardy dolarů⁵ a Kiwi.com podle výsledků za rok 2023 prodával 50 tisíc letenek denně.⁶ **Společné mají jedno: vlastní produkt, vlastní značku a mají vlastního zákazníka.** Přesně to potřebujeme naučit zbytek ekonomiky, od strojíren po biotech. A ještě něco mají společné: rostly ze zahraničního rizikového kapitálu, protože domácí nebyl po ruce⁷. I proto chceme, aby příští generaci šampionů uměl a měl kapacitu financovat a vlastnit také český kapitál.

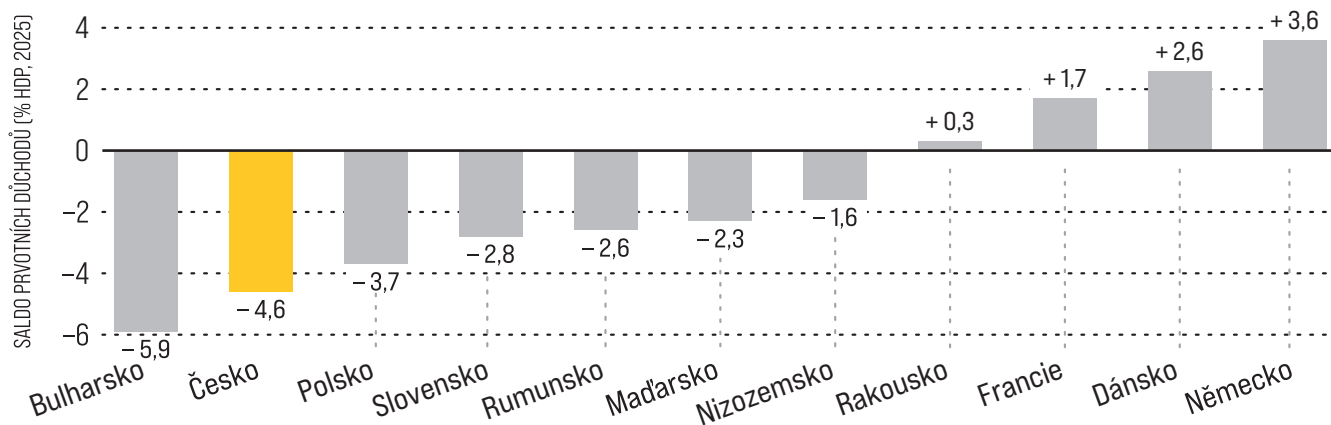
Kapitola proto stojí na čtyřech pilířích. Stát má být pro inovativní firmy prvním zákazníkem. **K prosperitě se nedá prodotovat, jde pro ni ale vytvořit příhodné prostředí:** dostupnější domácí kapitál, rychlejší povolování, přístup k datům, stabilním energiím a talentu. Podporu si zaslouží přidaná hodnota, ne počet obsazených míst. A měřítkem úspěchu jsou domácí šampioni, firmy, které mají vlastnictví, vývoj, značku i zisk v Česku.

V čem je problém

Většinu průmyslu řídí centrály odjinud a větší část marže zůstává u nich. Firmy pod zahraniční kontrolou vytvářejí 60 % přidané hodnoty českého zpracovatelského průmyslu⁸ a 83 % jeho vývozu [údaj za rok 2024].⁹ Subdodavatel si přitom většinou nediktuje ceny. Marže dnes leží v návrhu, softwaru, datech, značce a servisu, tedy u toho, kdo vlastní koncového zákazníka. A kdo si nediktuje ceny, narazí při zvyšování mezd na strop mnohem dříve než ten, kdo prodává vlastní produkt. Výjimky jako Škoda Auto, která má v Česku vývoj, design i značku, **ukazují, že to jde i pod zahraničním vlastníkem.**

Zisky z naší práce odtékají pryč. Zisky zahraničních vlastníků českých firem dosáhly v roce 2025 sedmi procent HDP, tedy 602 miliard korun. Téměř 340 miliard z toho odešlo v dividendách do zahraničí a přes 262 miliard vlastníci reinvestovali.¹⁰ Hlubší schodek prvotních důchodů, tedy rozdíl mezi tím, co ze země odečte na ziscích a mzdách, a tím, co přiteče, mají v Evropské unii už jen finanční centra jako Irsko, Lucembursko, Kypr a Malta a vedle nich Bulharsko.¹¹ Nejde o to zahraničním firmám cokoli vyčítat, chovají se racionálně. Jde o to, že nemáme dost vlastních firem, kterým by dividendy tekly opačným směrem.

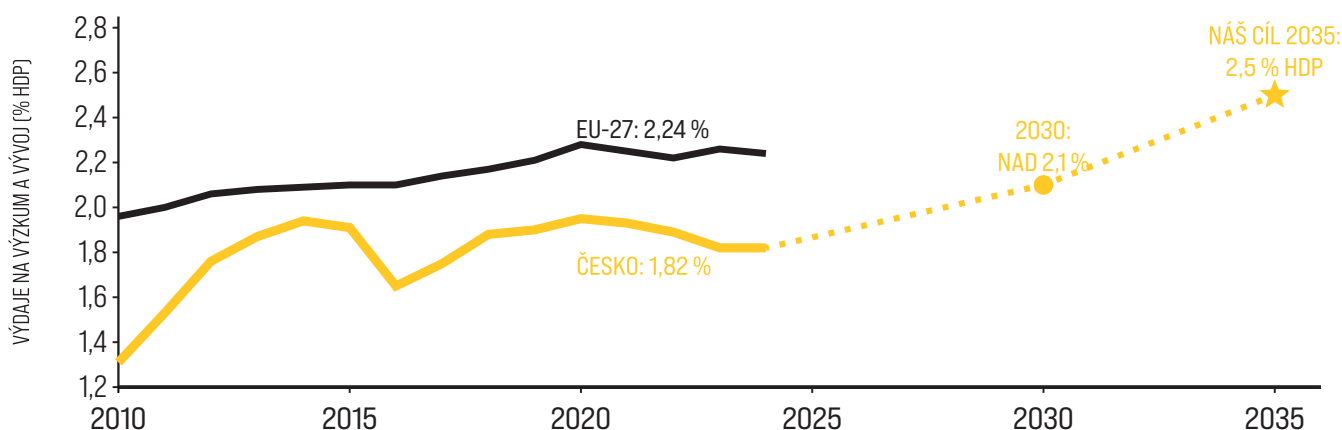
Zisky a dividendy od nás odtékají jako málokde v Evropě

Zdroje: Eurostat, Balance of Payment, [červenec 2026], data 2025.

Do vlastního výzkumu dáváme málo a jeho výsledky drží jiní. Výdaje na výzkum a vývoj stagnují na 1,82 % HDP, zatímco průměr EU je 2,24 %¹² a Německo s Rakouskem přesahují 3 %. A i to málo nám patří jen zčásti: výdaje podnikatelského sektoru na výzkum a vývoj u nás v roce 2023 ze zhruba dvou třetin provedly firmy pod zahraniční kontrolou,¹³ které patenty často přihlašují prostřednictvím mateřských firem v Německu nebo USA.¹⁴ Vyvíjíme tu skvělé věci, licenční poplatky za ně ale tečou jinam. Veřejný výzkum na univerzitách a v Akademii věd je přitom silný, jen se jeho výsledky málokdy promítnou do ekonomiky.

Ve výzkumu za Evropou zaostáváme a rozdíl neumazáváme

Zdroje: Eurostat, GERD by Sector of Performance, data 2010–2024, rok 2024 jako předběžný údaj.

Veřejná podpora odměňuje objem a zavedené hráče. Na investičních pobídkách stát přislíbil desítky miliard korun. Do roku 2019 přitom zákon vůbec neumožňoval reagovat na nízkou nezaměstnanost a 96 % pobídek šlo do zpracovatelského průmyslu bez podmínky vyšší přidané hodnoty.¹⁵ Analýzy institutu IDEA při CERGE-EI dodávají druhou půlku obrazu. Ve zkoumané soutěži programu ALFA studie u velkých podniků nenalezla statisticky významný dodatečný efekt dotací na jejich vlastní výdaje na výzkum, byť autoři upozorňují, že výsledky nelze vykládat kauzálně.¹⁶ **Veřejná podpora inovací navíc dlouhodobě teče především velkým zavedeným firmám**, ne těm, které rostou.¹⁷ Přitom ne každá investice je pro nás stejně cenná: výrobce čipů, který k nám umístí i vývoj, přinese ekonomice řádově víc než další distribuční hala s nízkými maržemi.

Nástroje, které jinde fungují, u nás skomírají. Daňový odpočet na výzkum a vývoj, nejplošnější a nejméně byrokratický nástroj podpory, využilo v roce 2024 jen 721 firem, nejméně od roku 2010 a téměř o polovinu méně než v rekordním roce 2015. Odpočet tak využila jen zhruba čtvrtina soukromých firem, které výzkum provádějí, a daňová podpora odpovídala 4 % jejich výdajů na výzkum.¹⁸ V posledním mezinárodním srovnání za rok 2023 kryla daňová podpora v Česku 3 % firemních výdajů na výzkum, v Polsku 6 %, na Slovensku 7 % a v Rakousku 8 %.¹⁹ Poradci i firmy se shodují na příčině: nejednotný výklad a strach z doměrků při kontrolách.²⁰ Podobné je to s návratnými nástroji: do záruk, úvěrů a kapitálových vstupů zavázalo Česko z evropské kohezní obálky 2014–2020 ke konci roku 2022 asi 850 milionů eur.²¹ Zhruba čtyřikrát menší Litva jich v přepočtu na obyvatele zavázala dvaapůlkrát víc a ke konečným příjemcům dostala 2,7krát víc.²² A na světové trhy stát firmám může pomáhat mnohem víc: státní pojišťovna EGAP pojistila v roce 2024 vývoz za 41,4 miliardy korun²³ a v roce 2025 objem klesl na 33,7 miliardy.²⁴

Znalosti zůstávají v šuplících a úspory v dluhopisech. Podle poslední ucelené analýzy z roku 2022 působilo v Česku jen 84 univerzitních spin-offů, firem zakládaných k využití výsledků výzkumu, a ročně jich vzniká kolem šesti.²⁵ Ke konci roku 2025 jich bylo evidováno 86, čistý přírůstek za tři roky tak dělají dvě firmy.²⁶ Samotná ETH Zurich (Švýcarsko) loni pomohla založit 46 nových firem, z toho 24 spin-offů.²⁷ Zakladatelé popisují, že vyjednávání s univerzitou trvá i dva roky.²⁸ **Kapitál na růst přitom máme, často jen leží ladem:** české penzijní fondy držely k březnu 2026 zhruba 63 % úspor v dluhopisech a dalších 17 % ve vkladech²⁹ a souhrnný reálný výnos poskytovatelů penzijních produktů je podle OECD záporný na všech dlouhodobých horizontech, za posledních 20 let – 1,3 % ročně.³⁰ U zaměstnaneckých podílů se ledy pohnuly až napotřetí: po třech změnách pravidel za tři roky platí od ledna 2026 režim kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí, ve kterém zaměstnanec daní příjem až při prodeji podílu a neplatí z něj pojistné odvody. Vedle něj zůstává obecný režim odloženého zdanění.³¹ Startupová scéna ho vítá, dosáhnou na něj ale jen menší firmy a při porušení podmínek hrozí zpětné doměření daně a pojistného.³²

Cíle

Cílem je ekonomika, která větší část hodnoty, kterou vytváří, také vlastní a prodává. Konkrétně chceme:

- vrátit výdaje na výzkum a vývoj nad 2,1 % HDP a časem dosáhnout 2,5 % HDP a podíl domácích firem na podnikovém výzkumu přitom zvýšit z dnešní třetiny na 45 %
- postupně vyčlenit až 1 % zakázek veřejných zadavatelů, podle objemu roku 2024 zhruba 8,4 miliardy korun ročně, na tvorbu nových, inovativních řešení, která ještě neexistují
- aby vzniklo 200 nových univerzitních spin-offů s vlastními tržbami nebo externí investicí, tedy více než pětinasobek dnešního tempa
- snížit schodek důchodů z přímých zahraničních investic z dnešních 5,2 % HDP³³ pod 4 % HDP
- překonat v HDP na obyvatele průměr Evropské unie, ze kterého dnes dosahujeme 92 %³⁴

Co navrhujeme

Naše komparativní výhoda neleží v levné výrobě ani v obecné „digitalizaci“. Leží tam, kde se setkává strojírenská přesnost se softwarovým inženýrstvím: průmyslová umělá inteligence, strojové vidění, řídicí systémy, kyberbezpečnost provozních technologií, energetická flexibilita, jaderný dodavatelský řetězec a výkonová elektronika. A stejně tak v čistě digitálních službách, kde už dnes české firmy obsluhují zákazníky po celém světě. Opatření radíme do

čtyř linií: první dělá ze státu prvního zákazníka, druhá uvolňuje kapitál a nahrazuje dotace chytřejšími nástroji, třetí přesměrovává podporu na přidanou hodnotu a čtvrtá otevírá cestu z laboratoří na světové trhy.

1. Stát jako první zákazník, ne dotační ústav

Nejsilnějším nástrojem státu není dotace, ale poptávka. Český trh veřejných zakázek dosáhl v roce 2024 téměř bilionu korun³⁵, a přesto stát nakupuje vývoj nových řešení jen výjimečně. Program BETA Technologické agentury je v bilionovém trhu kapkou v moři. Přitom právě první zakázka je to, co začínající firmě chybí nejvíc: reference na domácím trhu, se kterou může vyrazit do světa. Začneme proto u státních zadavatelů a **postupně vyčleníme až 1 % zakázek** veřejných zadavatelů, podle objemu roku 2024 zhruba 8,4 miliardy korun ročně, na zadávání vývoje řešení, která ještě neexistují. Plný objem předpokládá, že se ke státu přidají i samosprávy a další zadavatelé. Duševní vlastnictví zůstane dodavateli a stát získá trvalou licenci pro vlastní užití. Z velké části jde o přesun existujících nákupů, zbytek je investice s rizikem, které k vývoji patří. Vzorem jsou Spojené státy, kde velké federální agentury musejí nejméně 3,2 % svého externího výzkumného rozpočtu zadávat malým firmám a práva k výsledkům nechávají jim³⁶, a britský program Contracts for Innovation.³⁷ Kongres program v roce 2026 znovu prodloužil do roku 2031.³⁸ Vedlejší efekt je, že **stát dostane lepší systémy, než jaké mu dnes dodávají zavedení dodavatelé.**

Největší novou poptávkou za posledních třicet let je obrana. Spojenci se v Haagu zavázali zvýšit obranné výdaje do roku 2035 na 5 % HDP, z toho 3,5 % na jadrové schopnosti.³⁹ **Nové hrozby jsou zároveň nové příležitosti:** Evropa buduje vrstvenou protidronovou obranu⁴⁰ a české firmy už dnes umějí být u toho. Výrobce bezpilotních letounů Primoco získal vojenský typový certifikát podle standardu NATO⁴¹ a loni překonal miliardu korun nových objednávek.⁴² Aby z obranného rozpočtu vznikla technologická základna, a ne montážní linka, budeme u akvizic nad 1 miliardu korun (všude, kde to bezpečnostní zájem státu a evropská pravidla umožňují) vyžadovat průmyslovou spolupráci vázanou na společný vývoj a podíl českých firem na know-how, ne jen na výrobu licencovaných dílů. Přesně tak postupuje Polsko, které si u nákupu korejských tanků smluvně zajistilo transfer technologií a výrobu ve vlastních závodech.⁴³

2. Kapitál a chytřejší nástroje místo dotačního labyrintu

Nejrychlejší pomoc investicím nevede přes žádosti a komise, ale přes daňová pravidla. Ta dnes stojí na dvou různých nástrojích a každý má svou slabinu. Prvním je odpočet na výzkum a vývoj: firma si od roku 2026 může od základu daně odečíst 150 % nákladů na výzkum do 50 milionů korun.⁴⁴ **Na papíře štedrá podpora, kterou ale kvůli nejednotnému výkladu a strachu z doměrků využívá jen zlomek firem.** Proto k odpočtu doplníme to, co firmám

chybí nejvíc: závazné předběžné posouzení projektu a jednotný výklad při kontrolách, aby se ho nebály čerpat.⁴⁵

Druhým nástrojem jsou odpisy investic. Stroj, robota nebo software dnes firma odepisuje z daní řadu let a zrychlené odpisy od roku 2026 skončily úplně. Nově proto zavedeme **možnost odepsat celou investici do výzkumu, automatizace a softwaru hned v prvním roce**. Pro rozpočet jde z velké části o odklad příjmu. Britská zkušenost s okamžitými odpisy strojů a zařízení ukazuje, že většina výpadku se státu v dalších letech vrátí, část je ale trvalý náklad, se kterým počítáme.⁴⁶ Pro obory z evropského seznamu strategických technologií zvážíme další zvýhodnění.

Dotace tam, kde nejsou nezbytné, nahradíme návratnými nástroji. Nejsme naivní, finanční podporu firmám poskytují všechny vyspělé země a bez ní bychom v konkurenci neobstáli. Jde hlavně o její formu. Záruka, úvěr nebo kapitálový vstup se státu vracejí a nedeformují trh tolik jako dotace, které rozdělují úředníci podle tabulek. Podíl evropských fondů rozdělovaných přes Národní rozvojovou banku formou záruk, úvěrů a kapitálových vstupů zvýšíme násobně, na úroveň lídrů, jako je Litva.⁴⁷ Posílíme exportní financování a pojištění, aby na ně dosáhlo více firem včetně menších, a po vzoru francouzské Bpifrance, která provozuje fond na spolufinancování zahraničních akvizic domácími firmami⁴⁸, vytvoříme obdobný nástroj Národní rozvojové banky a České exportní banky. Dnes umíme českou firmu podpořit, aby vyvezla zboží. Neumíme ji ale podpořit, aby koupila zahraniční firmu se značkou a distribucí, tedy přesně to, čím se vlastní hodnotový řetězec buduje.

Odblokujeme i domácí kapitál a talent. Penzijní fondy přebudujeme po skandinávském vzoru, aby úspory lidí za férových podmínek skutečně pracovaly s nižšími poplatky a mnohem větším podílem akcií, infrastruktury a růstových investic místo dnešní převahy dluhopisů.⁴⁹ Pro českou ekonomiku to postupně znamená stovky miliard dlouhodobého kapitálu, o který se dnes připravujeme.

3. Podpora přidané hodnoty, ne počtu hlav

Otázku pro veřejnou podporu firem měníme z „Kolik lidí zaměstnáváš?“ na „Jakou přidanou hodnotu na pracovníka vytvoříš?“. Novela investičních pobídek z roku 2019 vykročila správným směrem, obrat ale dokončen není. Kritérium počtu pracovních míst, správné v roce 1998, kdy jsme měli prázdné haly, ze systému odstraníme úplně a **podporu poskytneme jen projektům s přidanou hodnotou** na zaměstnance výrazně nad průměrem odvětví, ideálně s vývojem umístěným v Česku. Objem podpory zůstane stejný, změní se jen adresát: realizace novelou zákona o investičních pobídkách do dvou let. Stát tím získá i vodítko, kterou investici přivítat a kterou nechat jít. **Ne každý investor je pro nás stejně dobrý a musíme vědět proč.**

U veřejné podpory výzkumu je vazba přímá: z veřejných peněz vzniká duševní vlastnictví, a to má zůstat doma. Kdo čerpá veřejnou podporu na výzkum a vývoj, udrží vzniklá práva k výsledkům u příjemce. Jejich prodej nebo výhradní licencování mimo Evropský hospodářský prostor bude znamenat vrácení podpory. Pravidlo nastavíme v mezích evropských pravidel veřejné podpory a jeho smysl je prostý: **dnešní nastavení podpory nezajišťuje, aby duševní vlastnictví vzniklé s veřejnou podporou zůstávalo v české ekonomice.** Zahraniční centrály u nás běžně vyvíjejí a patenty přihlašují doma.⁵⁰ Netýká se to lidí, ti se pohybují svobodně. Týká se to práv k výsledkům zaplaceným z českých daní.

4. Z laboratoří na světové trhy

Univerzitní spin-off nesmí být dvouleté právní dobrodružství. Každý transfer je jiný, někde dává smysl licence, jinde podíl, exit bonus nebo sdílení výnosů, proto nebudeme předepisovat jednotnou šablonu, ale vydáme sadu předschválených vzorových smluv pro nejčastější modely spolupráce a s čerpáním veřejné podpory na transfer spojíme lhůtu, do kdy musí univerzita o nabídce zakladatelů rozhodnout. Metodika hodnocení vysokých škol a část institucionální podpory nově zohlední výsledky transferu: licenční příjmy, získaný soukromý kapitál a přežití spin-offů, ne jen publikační výstupy. Cíl je 200 nových spin-offů s tržbami nebo externí investicí mezi lety 2027 a 2032. Pro srovnání, samotná ETH Zurich dnes pomáhá založit desítky nových firem ročně.⁵¹

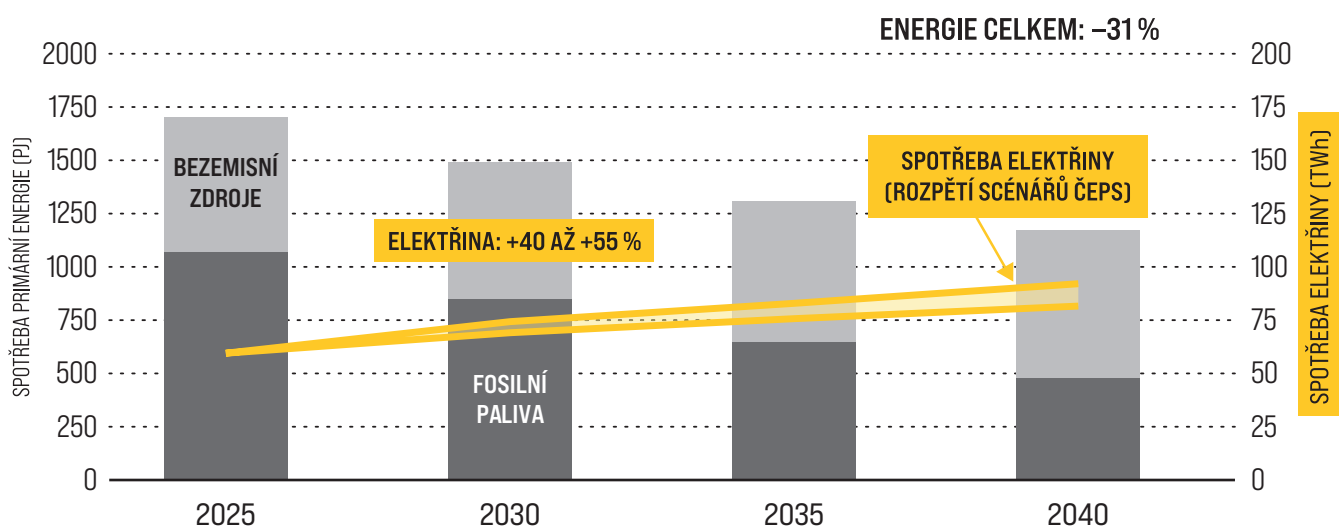
Co nám to přinese?

- Každé z opatření míří na stejnou veličinu: **podíl hodnoty vytvořené v Česku, která v Česku i zůstane.** První zakázky od státu a obranná poptávka dají domácím firmám reference, se kterými se prodává do světa. Zrychlené odpisy a předvídatelný odpočet rozproudí soukromé investice do vývoje a automatizace rychleji než jakýkoliv dotační program. Návrhové nástroje, penzijní kapitál a použitelné zaměstnanecké podíly přivedou do firem peníze i talent, které dnes leží ladem. A pobídky přepnuté na přidanou hodnotu zajistí, že podpora půjde těm, kdo zemi posouvají výš, ne těm, kdo jen obsazují pracovní sílu a síťovou kapacitu.
- Říkáme i druhou stranu účtu. Zrychlené odpisy krátkodobě sníží výběr daně z příjmů právnických osob, efektivně jde ale o odklad, který se z většiny vrátí. Přepnutí pobídek na hodnotu znamená, že část velkých objemových investic půjde jinam, a to je záměr. Podmínka udržení práv k výsledkům může odradit část korporátních vývojových center. Kompenzujeme ji tím, že **Česko bude nejrychlejším a nejvíce předvídatelným místem pro pokročilé podnikání v regionu.** A neslibujeme, že tato opatření zvýší mzdy příští rok. Vytvoří ale pracovní místa, která vyšší mzdy unesou: vývojová pracoviště, vlastní produkty a podíly zaměstnanců na úspěchu firem. Mzdy dlouhodobě zvýší až to, že budeme vlastnit větší podíl přidané hodnoty, která na našem území vzniká.

3.2 Energie pro budoucnost

Českou energetiku čeká v příštích patnácti letech **souběh tří velkých změn**. Uhlé elektrárny, které dnes vyrábějí třetinu naší elektřiny,¹ přestávají vydělávat a jejich majitelé postupně ohlašují konec provozu. Nové jaderné bloky mají dodat první elektřinu nejdříve v polovině třicátých let, zkušenost srovnatelných projektů ale velí počítat se zpožděním. A spotřeba elektřiny mezitím poroste: elektřina přebírá práci uhlí, benzínu a plynu a dělá ji úsporněji, takže celková spotřeba energie klesá, zatímco spotřeba elektřiny roste. Očekává se proto růst z dnešních zhruba 59 na 82 – 92 TWh v roce 2040.²

Celková spotřeba energie klesá, spotřeba elektřiny roste

Šedé sloupce: spotřeba primární energie ČR (levá osa; ilustrativní trajektorie dle NKEP/SEK). Žluté pásmo: čistá spotřeba elektřiny dle scénářů ČEPS (pravá osa).

Je to především hospodářské téma. **České domácnosti platily v přepočtu na kupní sílu druhou nejdražší elektřinu v Evropské unii³** a za dovoz fosilních paliv odešlo v roce 2025 do zahraničí zhruba 262 miliard korun.⁴ Každá kilowatthodina z domácích nízkoemisních zdrojů a každá ušetřená jednotka energie tento odtok peněz snižuje a omezuje citlivost ekonomiky na cenové šoky dovážených paliv.

Velkou část toho, za co dnes připlácíme, přitom nezpůsobují přírodní podmínky, ale **špatně nastavená pravidla**. Kapacitu sítí blokují rezervace projektů, které se nestaví. Teplo, kterým by šlo vytopit stovky tisíc domácností, vypouštíme do řek a vzduchu.⁵ Chytré elektroměry, které jsme si už zaplatili, používáme jako ty staré. A ceny elektřiny a plynu jsou nastaveny tak, že se domácnostem nevyplácí přejít na úsporné technologie, které se v Česku vyrábějí. Naše strategie by proto měla stát na čtyřech pilířích: u zdrojů na rychlejší výstavbě domácích nízkoemisních zdrojů jako nejlevnějších nových zdrojů, jádrem jako stabilizačním prvkem a plynem jako přechodnou nutností. Ale mimo to i na **férových a dostupných cenách pro domácnosti**

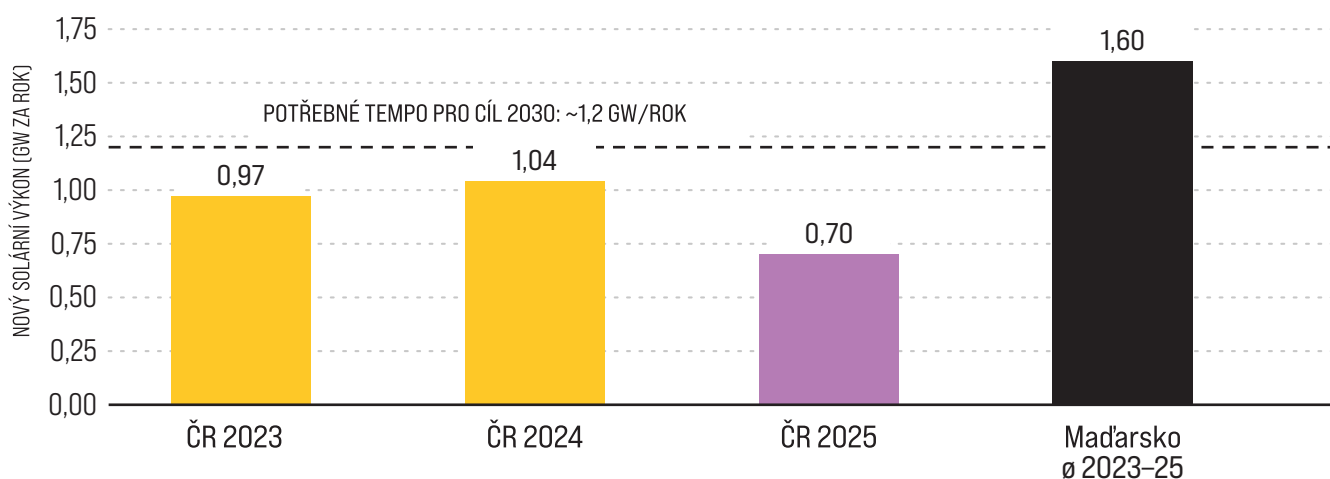
a průmysl, odblokované a digitalizované sítě a úsporách spolu s modernizací teplárenství. Cílem je diverzifikace zdrojů i dodavatelů, maximální zapojení soukromého kapitálu, otevřená data a technologická neutralita. Tou rozumíme soutěž: stát stanoví požadovaný výsledek a technologie soutěží cenou a parametry. Nejlevnější cesta k novým zdrojům vede pro stát přes odstranění regulatorních překážek, které konkrétní technologie neodůvodněně blokují.

V čem je problém?

Uhlí končí dřív, než bude připravena náhrada. O konci uhelných elektráren nerozhodují vládní harmonogramy, ale trh. Skupina Sev.en oznámila uzavření Počerad, Chvaletic i kladenské tepelnárny⁶, po zdražení plynu je nicméně odložila minimálně do jara 2027.⁷ Provozovatel přenosové soustavy mezitím označil dva bloky Chvaletic za dočasně nezbytné pro stabilitu sítě.⁸ A jejich náhrada nabírá skluz: uvedení prvního nového paroplynového bloku v Mělníku se posunulo z roku 2026 na rok 2029⁹ a výrobci turbín jsou vyprodáni do konce dekády.¹⁰ Každý rok skluzu znamená další platby uhelným elektrárnám v nařízeném provozu, které zaplatí spotřebitelé.

Domácí nízkoemisní zdroje stavíme hluboko pod potenciálem i pod vlastními cíli. K cíli 10,1 GW fotovoltaiky do roku 2030¹¹ potřebujeme stavět přes 1 GW solárů ročně, loni to bylo 0,7 GW.¹² Maďarsko přitom za pět let zvýšilo podíl slunce na výrobě elektřiny ze 4 na zhruba 25 %.¹³ Rozdíl nedělá počasí, které koriguje dražší kapitál v Maďarsku, ale povolování a přístup k síti.

Solární tempo: loni jsme zpomalili na 60 % spotřeby

Zdroje: Solární asociace / pv – magazine (přírůstky ČR), Ember a MAVIR (Maďarsko), NKEP (cíl 10,1 GW do 2030).

Největší nevyužitou rezervou je vítr. Z větru dnes vyrábíme necelé procento elektřiny a loni přibýlo jen zhruba 13 MW nového výkonu.¹⁴ Podle studie Ústavu fyziky atmosféry Akademie věd ČR může přitom vítr v Česku do roku 2040 vyrábět 6 až 19 TWh ročně, tedy zhruba desetinu až třetinu dnešní spotřeby.¹⁵ Dnešní nízká výroba není důkazem slabých přírodních podmínek: moderní turbíny s vysokými stožáry zpřístupnily lokality, které před dvaceti lety nedávaly

ekonomicky smysl, a větrné podmínky českých vrchovin jsou podle autorů studie srovnatelné s jižní polovinou Německa.¹⁶ **Rozdíl vytváří především povolování, územní pravidla a nízká akceptace projektů.** Užitečným kontrastem je Rakousko, alpská země s větrem soustředěným do východní části území: z větru už kryje 13 % spotřeby elektřiny¹⁷ a jeho plán rozvoje sítí počítá do roku 2030 s růstem větrné výroby na více než dvojnásobek.¹⁸ Česko jde opačným směrem: návrh akceleračních zón, které měly povolování zkrátit na rok, byl při posuzování výrazně omezen a doplněn o podmínky, jež moderní turbíny na řadě míst fakticky vylučují.¹⁹

Síť má kapacitu, ale blokuje ji papírové rezervace a zastaralé řízení. Přes 20 GW kapacity v sítích, dvojnásobek toho, co chceme do roku 2030 postavit, drží rezervace projektů, které se roky nestaví.²⁰ Jen u jednoho distributora se sešly žádosti o připojení baterií o výkonu 170 GW, zhruba patnáctinásobku maximálního zatížení soustavy.²¹ Odběratelé na vysokém napětí blokují zhruba 3,3 GW nevyužívaného příkonu.²² **Vyvolané úpravy sítí platí všichni v účtech.** Soustavu navíc řídíme staticky: loni bylo na burze 322 hodin se zápornou cenou elektřiny,²³ běžná domácnost z toho kvůli jednotné ceně nemá nic a data o vlastní spotřebě dostávají lidé z datového centra EDC pomaleji a hůř než velcí hráči.²⁴

Ceny jsou deformované v neprospěch elektřiny. Elektřina nese náklady povolenek a plné náklady sítí, plyn na vytápění je od spotřební daně osvobozen a povolenky za něj domácnosti zaplatí až od roku 2028.²⁵ Jednotka elektřiny tak stojí domácnost zhruba čtyřikrát víc než jednotka plynu, zatímco tepelné čerpadlo se vyplácí od poměru asi 2,7 ku 1.²⁶ Výsledkem je paradox: Česko patří mezi největší světové výrobce tepelných čerpadel a Panasonic rozšiřuje plzeňskou továrnu,²⁷ domácí prodeje ale spadly za dva roky na polovinu.²⁸ Každý nový plynový kotel přitom za svůj život protopí statisíce korun za dovezené palivo z ciziny.

Teplárenství čeká největší proměna za generaci a stát na ni nemá plán. Dálkové teplo ohřívá třetinu domácností a téměř polovina dodávek tepláren stále pochází z uhlí.²⁹ Evropská pravidla od roku 2028 vyžadují rostoucí podíl obnovitelného a odpadního tepla.³⁰ Kdo může, od drahých soustav se odpojuje, fixní náklady se rozpočítávají mezi zbývající zákazníky a ceny se mezi městy liší i o polovinu, aniž zákazník vidí proč.³¹ Transformace se z veřejných peněz platí především jako přechod z domácího uhlí na dovážený plyn,³² jehož cena se soustavám zabetonuje do účtů na dvacet let. Samostatná teplárenská strategie neexistuje; Německo přitom uložilo obcím závazně naplánovat budoucnost vytápění zákonem.³³

Vládní politika tento stav prodlužuje. Vláda sází výrazněji na centrální zdroje: připravované ovládnutí výrobní části ČEZ³⁴ váže kapitál a signalizuje soukromým investorům, že bez státní účasti nemají čekat stabilní podmínky. Deklarovaná neimplementace evropských povolenek na vytápění a dopravu³⁵ přitom Česko povinností nezbavuje, jen odkládá přípravu na jejich sociálně únosné zvládnutí. Potenciál levnějších a rychleji realizovatelných decentralizovaných investic zůstává nevyužitý.

Cíle

Cílem je dostupná, stabilní a nízkoemisní energie z domácích zdrojů, která přestane být brzdou konkurenceschopnosti. Konkrétně chceme:

- dosáhnout tempa výstavby alespoň 1 GW fotovoltaiky, 200 MW větru a 2 GWh bateriových úložišť ročně
- uvolňovat blokovanou kapacitu sítě tempem alespoň 2 GW ročně
- se startem povolenek v roce 2028 spustit energetický kupón, který vrátí polovinu výnosů přímo lidem
- zákonem ohlásit trajektorii narovnání cen elektřiny a plynu
- dostat poměr cen elektřiny a plynu pod bod zvratu tepelného čerpadla a ceny elektřiny v přepočtu na kupní sílu nejvýše na evropský průměr
- po roce 2040 provozovat nové jaderné bloky jako stabilní páteř nízkoemisní výroby schopnou krýt kolem poloviny tehdejší spotřeby, aniž by jejich případné zpoždění ohrozilo dodávky nebo ceny

Co navrhujeme

Opatření řadíme do čtyř linií: první zajišťuje dostatek výroby, druhá férové ceny, třetí kapacitu a inteligenci sítě, čtvrtá úspory a moderní teplo.

1. Domácí zdroje a bezpečný přechod od uhlí

Období mezi útlumem uhlí a náběhem nových jaderných bloků **musí odpracovat obnovitelné zdroje s akumulací**, doplněné plynem jako přechodným a záložním zdrojem. Zavedeme technologicky neutrální kapacitní mechanismus: aukce na pohotovost otevřené bateriím, přečerpávacím elektrárnám, agregované flexibilitě i teplárnám za stejných podmínek jako plynovým elektrárnám. Evropská komise mechanismus Česku schválila a platby vyjdou v příští dekádě na 75 až 150 miliard korun.³⁶ Právě proto musí aukce vybírat nejlevnější řešení, ne předem určenou technologii.

- **U větru změníme přístup.** Místo zón, které výstavbu fakticky brzdí, zavedeme model, v němž obce a dotčené komunity získají z projektů přímý výnos a projekty s jejich podporou projdou výrazně rychlejším povolováním. Uvolníme vhodné části vojenských újezdů a prověříme bezletové zóny, které výstavbu historicky blokovaly. Domácí větrná výroba je cenná i proto, že její profil doplňuje fotovoltaiku: většina výroby připadá na zimní pololetí,³⁷ kdy slunce dodává nejméně. U fotovoltaiky podpoříme tempo přes 1 GW ročně a využijeme okno let 2029 až 2031, kdy končí podpora starých solárních parků a jejich přezbrojení může

na stejné ploše výrazně zvýšit výrobu i doplnit baterie.³⁸ Současně v souladu s varováním NÚKIB zajistíme, aby software střídačů neumožňoval vzdálené vypnutí ze třetích zemí.³⁹

→ **S jádrem počítáme jako s významným stabilním zdrojem po roce 2040 a dostavbu Dukovan podporujeme.** Strategie ale nesmí plánovat, jako by termín a cena nových bloků byly jisté. Smluvní cena 407 miliard korun nezahrnuje inflaci ani náklady financování.⁴⁰ Stát projekt podpírá nízkouročeným úvěrem na plné náklady výstavby, odhadované aktuálně na 23 až 30 miliard eur, a čtyřicetiletou smlouvou o výkupu elektřiny za realizační cenu, tedy oboustranným rozdílovým kontraktem.⁴¹ Špatně nastavená realizační cena může přenést podstatnou část investičního rizika na stát a odběratele. Evropská komise k podpoře obou bloků zahájila šetření mimo jiné právě kvůli riziku nadměrného přenosu rizik na stát.⁴² Obezřetnost velí i zkušenost: u francouzského Flamanville se náklady i doba výstavby více než ztrojnásobily, americký Vogtle stál přes dvojnásobek rozpočtu.⁴³ **A roste význam dosud opomíjeného parametru, vody.** Stanovisko EIA omezuje souběžný výkon staré a nové elektrárny v lokalitě na 3 250 MWe a vodní bilanci, prokázanou pro souběh s jedním novým blokem, ukládá před stavebním povolením aktualizovat podle vývoje klimatu.⁴⁴ Vodní bilance a technologie chlazení tak mohou při častějším suchu ovlivnit náklady i provozní parametry projektu a musí být součástí hodnocení jeho ekonomiky.⁴⁵ Jádro je pojistka stability, ne recept na levnou elektřinu. Energetická politika musí mít funkční řešení i pro období před spuštěním nových bloků.

→ Rozvoj německých severojižních stejnosměrných koridorů, které přivádějí severomořskou větrnou elektřinu do Bavorska,⁴⁶ může pro Česko vytvořit novou infrastrukturní příležitost. Nejnákladnější část této infrastruktury vzniká bez ohledu na české rozhodnutí. Prověříme proto studii proveditelnosti smysl protažení této stejnosměrné sítě do české soustavy: investiční náklady, dopad na přeshraniční kapacitu a české ceny, sezónní přínos, bezpečnost dodávek i alternativní využití stejného kapitálu. Jako možnost k ekonomickému prověření bereme také kapitálový vstup českého subjektu do severomořské farmy, jak to dělají například mnichovské městské podniky.⁴⁷ Souběžně budeme vymáhat evropské pravidlo, že 70 % přeshraniční kapacity má sloužit obchodu.⁴⁸ U malých modulárních reaktorů držíme přes podíl ČEZ v Rolls – Royce SMR opci na slibnou technologii.⁴⁹

2. Férové ceny pro domácnosti a průmysl

Narovnáme cenové podmínky mezi elektřinou a plynem bez cenových šoků. Po nizozemském vzoru zákonem ohlásíme trajektorii daní a poplatků na roky dopředu, aby si více než 1,5 milionu domácností topících plynem mohlo naplánovat výměnu kotle, až doslouží.⁵⁰ Platí pořadí: nejdřív peníze lidem, teprve potom narovnávání daní.

Od roku 2028 se emisní povolenky rozšíří na vytápění a pohonné hmoty.⁵¹ Zavedeme proto energetický kupón: **polovinu výnosů vrátíme přímo lidem**, každému stejně, bez žádostí a úředníka, na výplatní pásce, v důchodu nebo v dávkách. Při ceně povolenky kolem 60 eur jde zhruba o **5 000 korun ročně na průměrnou domácnost**. Kdo topí a jezdí úsporně, dostane víc, než zaplatil. Překročí-li cena povolenky sociálně únosnou hranici, automaticky snížíme spotřební daň z paliv.⁵² To je věcná odpověď na systém, který začne platit bez ohledu na postoj vlády. Samotné odmítání žádnou domácnost neochrání.

Energeticky náročný průmysl udržíme třemi nástroji s jasným plátcem: dlouhodobými přímými kontrakty na elektřinu ze stávajících jaderných elektráren po francouzském vzoru,⁵³ aukcemi hrazenými z výnosů průmyslových povolenek, které platí za skutečně snížené emise,⁵⁴ a úlevou na síťových poplatcích výměnou za pomoc soustavě ve špičkách po britském vzoru.⁵⁵ Nejde o nové desítky miliard, ale o chytřejší nasazení peněz v objemu dnešních kompenzací.⁵⁶

3. Odblokovaná, digitální a flexibilní síť

Nejlevnější megawatt je ten, který je už zaplacený. Kdo drží rezervaci kapacity, bude proto průběžně dokládat milníky v povolování a financování, převody projektů se budou evidovat a propadlá kapacita se vrátí do průhledné fronty. Stejný balík doporučuje Evropská komise.⁵⁷ Obdobně uvolníme nevyužívaný rezervovaný příkon a zavedeme rychlejší dobrovolnou cestu: připojení s omezeným výkonem, kterým Nizozemsko zpřístupnilo 9 GW kapacity.⁵⁸ Distributor dostane vymahatelnou lhůtu na rozhodnutí a při zaviněném průtahu zaplatí kompenzaci ze svého, ne z tarifů.

Data o spotřebě patří zákazníkovi. Zavedeme povinné strojové rozhraní datového centra EDC pro všechny, ne jen pro velké hráče.⁵⁹ Právo na dynamický tarif proměníme v reálnou a přísně dobrovolnou nabídku. V českém pilotu takto domácnosti ušetřily kolem desetiny účtu.⁶⁰ Zrychlíme osazování průběhových elektroměrů a podpoříme obousměrné nabíjení, které bude od roku 2027 u nových dobíjecích stanic pro elektromobily evropským standardem,⁶¹ a v pilotu u regulátora prověříme platby za skutečnou, nikoli papírovou špičku odběru.⁶²

Podpoříme komunitní energetiku rakouským modelem: kdo sdílí elektřinu lokálně, platí za síť méně, protože ji méně zatěžuje. Rakousko má se slevou z distribučního poplatku téměř čtyři tisíce energetických společenství, Česko zhruba dvě stě.⁶³

4. Úspory a moderní teplotrenství

Úspory si na sebe vydělají samy a stát musí začít u sebe: **více než tři čtvrtiny veřejných budov mají energetickou třídu D nebo horší** a potenciál úspor se odhaduje až na 20 miliard korun ročně.⁶⁴ Uložíme státním institucím povinnost prověřit u každé velké budovy úspory se zárukou (EPC), u nichž dodavatel smluvně ručí za výsledek a platí se z uspořených účtů. **Takové projekty už dnes šetří přes 700 milionů ročně bez dotací.**⁶⁵ Pro domácnosti zřídíme revolvingový fond výhodných renovačních půjček po vzoru německé KfW, v němž se splátky vracejí a půjčují dál.⁶⁶ Je to udržitelnější konstrukce než závazek státu platit bankám úroky z renovačních úvěrů, jehož výši v dnešním nastavení nikdo nehlídá.⁶⁷ Pro domácnosti, které na investici nedosáhnou, nasměrujeme na renovace na klíč zhruba 50 miliard korun ze Sociálního klimatického fondu.⁶⁸

Teplo uděláme společnou odpovědností státu a měst: po německém vzoru zavedeme závazné plánování tepla a chladu obcemi.⁶⁹ **Zavedeme veřejné srovnání cen tepla** po vzoru Rakouska,⁷⁰ povinnost soustav nasadit nejlevnější dostupné nízkoemisní teplo, kde obdobné litevské aukce snížily ceny tepla za 5 let o třetinu,⁷¹ a regulaci zisku za celou cestu tepla k zákazníkovi, ne po jednotlivých člancích řetězce.⁷² Kdo opakovaně účtuje víc, než by zákazníka stálo srovnatelné tepelné čerpadlo, předloží ozdravný plán a jeho odběratelé získají právo odejít bez sankcí.⁷³ Levnější nízkoemisní zdroj dostane právo připojit se k soustavě⁷⁴ a žádná veřejná podpora nesmí být podmíněna ochranou před konkurencí.

Uhlí v soustavách **nahradíme především teplem, které dnes vyhazujeme.** Česko vypouští ekonomicky využitelné odpadní teplo v objemu, který by vytopil zhruba 800 tisíc domácností.⁷⁵ Otevřeme technologicky neutrální cestu pilotům odpadního a obnovitelného tepla i soustavám chladu, po kterém s teplejšími léty poroste poptávka, a **z ověřených řešení uděláme exportní referenci českého průmyslu.**

Co nám to přinese?

→ **Dostupnější a stabilnější energie je podmínkou konkurenceschopnosti celé ekonomiky.**

Rychlejší výstavba domácích zdrojů a úspory sníží dovozní závislost a odtok stovek miliard korun za paliva, otevřená síť a předvídatelná pravidla **přitáhnou soukromý kapitál** tam, kde dnes investice čekají ve frontě, **a stát nebude muset transformaci financovat sám.** Férové ceny vrátí smysl elektrifikaci, na které stojí domácí výrobci tepelných čerpadel i navazující průmysl.

Výsledkem je **menší tlak na veřejné rozpočty**, vyšší investiční atraktivita Česka a **průmysl odolnější vůči palivovým šokům**, s novými technologickými příležitostmi od akumulace přes flexibilitu sítí po využití odpadního tepla.

3.3 Inovace jako motor silné ekonomiky

Výraz „inovace“ je dnes tak nadužívaný, že se až může zdát, že to je bezobsažné klišé. Opak je pravdou: je to zásadní a nenahraditelný prostředek, motor k tomu, jak se stát silnější a výkonnější ekonomikou.

Ekonomika České republiky dnes těží ze silného, zkušeného a profesionálního výrobního průmyslu, a **zde vyrobené produkty se dominantně vyváží dál**. To dává zemi slušnou výkonnost, ale má to dvě zásadní negativa:

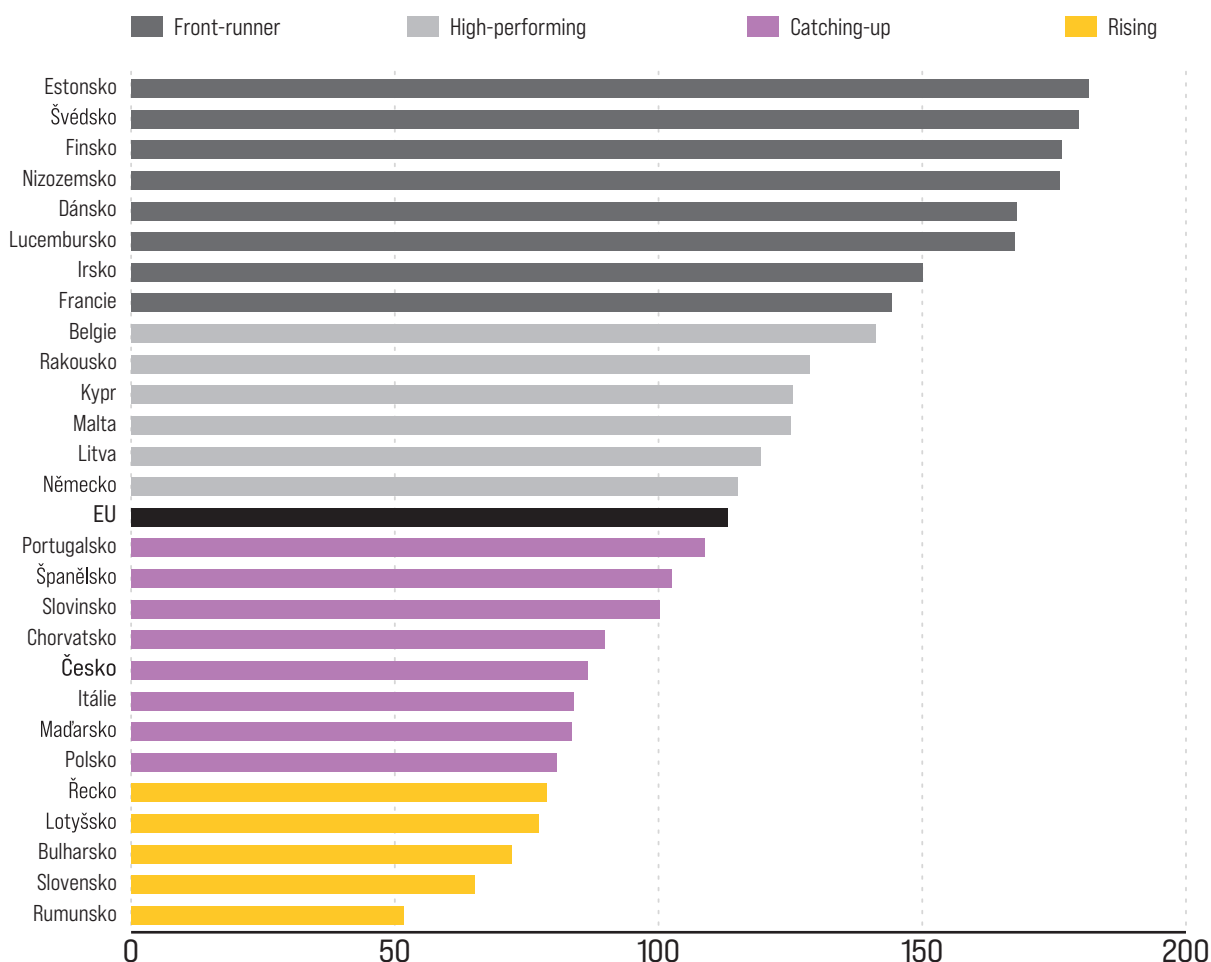
- a) výrobní průmysly obvykle neskýtají vysokou přidanou hodnotu; přetvářejí surovinu či polotovary ve výrobek nebo další mezivýrobek a zaplňují tak jen menší část hodnotového řetězce. Současně jsou silně surovinově a energeticky náročné, využívají lidskou práci, která ne vždy je vysoce kvalifikovaná.
- b) ještě podstatnější je, že tito výrobci jsou v drtivé míře subdodavatelé pracující na zakázku (typicky zahraničních) finálních výrobců. Jsou tedy pod permanentním nákladovým tlakem zadavatelů, který navíc roste se stále výkonnější a kvalitnější zahraniční konkurencí z Asie, ale třeba i ze států jihovýchodní Evropy.

Obě tato negativa budou navíc posilovat; **Česká republika se potřebuje stát inovátorem**, protože v opačném případě jí hrozí i ekonomický regres, nikoli jen pomalý vzestup. Dle mezinárodního indexu¹ jsme na 32. místě z 139 měřených ekonomik v kategorii „Průměrný inovátor“, nedosahujeme tedy vytyčeného cíle patřit mezi silné inovátory (Strong innovator). Ještě lepší informace získáme, když si zobrazíme jednotlivé indikátory pro Českou republiku. Žebříček nás staví vysoko (20. místo) v oblasti technologických schopností, ale jen na 43. místo ve výsledných výstupech a dokonce až na 73. místo na světě v kritériu tržní sofistikovanosti. My tedy „víme a umíme“, ale „neumíme to prodat“ a brzdí nás též přílišné jednostranné zaměření českého průmyslu.

Pokud pak srovnáváme země Evropské unie, nestojí si Česká republika příliš dobře. Analýza EU nás staví na 19. místo z 27, hluboce pod průměr EU.²

Stát se lepším inovátorem není jednorázový úkol, ale nutnost permanentního snažení. Každý stát totiž usiluje o to, aby se inovátorem stal, protože to **s sebou nese prosperitu**; jsme tedy účastník závodu, ve kterém se každý snaží. A je zcela podstatné uvést, že role státu, který ví, co má dělat a dělá to, je zásadní.

Startup and Scaleup Index 2025 (EU v roce 2020 = 100)

Podpora domácího inovativního podnikání je dominantním hybatelem, který je schopen obrátit „dividendové saldo“. Zahraniční korporace ročně dividendují několik set miliard Kč do svých mateřských zemí, zatímco opačným směrem (české společnosti zakořeněné v zahraničí) proudí spíše jednotky miliard. Budování inovativních firem s domácím kapitálem a se schopností expandovat do dalších zemí je cesta, která pomůže proti tomuto odtoku postavit časem stejně silný přítok, a to každoročně. Je to cesta velmi pracná, náročná a dlouhá, ale fakticky jediná, chceme-li se s západoevropskými státy vůbec někdy srovnat.

Existuje sedmero rolí státu a je podstatné, že musí být aktivní ve všech na přiměřeně dobré úrovni. Jsou to:

- 1) Lidský kapitál
- 2) Financování
- 3) Legislativa a regulace
- 4) Infrastruktura a instituce
- 5) Poptávka státu (stát jako zákazník pro inovativní řešení)
- 6) Talent včetně zahraničního
- 7) Kultura a tolerance k neúspěchu

Co navrhujeme

1. Lidský kapitál

A to od dětství až po dospělost. Prvním základem je vzdělávání směrem k podnikavosti, tedy ke schopnosti samostatné či i týmové tvorby, iniciativnosti, nebojácnosti před překážkami a neúspěchem (a dalším dovednostem), a důraz na tzv. STEM či STEAM (Science, technology, engineering, art, mathematics) především s cílem **zachycení mladého talentu a jeho rozvinutí**. Ve vysokoškolském (či i pod ním středněškolském) podporovat chuť mladých lidí vrhnout se do samostatného podnikání, jakéhokoliv. Velká mezera je pak v oblasti vědy a výzkumu, kde zejména u mladých vědců i doktorandů musí být finanční i profesní podpora k založení vědeckého spinoffu a jeho dalšího rozvíjení a růstu. V lidském kapitálu platí jednoduchá úměra – **čím víc talentů v mládí podchytíme, tím víc špičkových vědců či podnikatelů budeme mít**, čím víc univerzitních spinoffů zrealizujeme, tím větší šance je, že z nich vyroste velká a silná domácí firma. Lidský kapitál pak pokračuje i do vyššího věku, kde je nutné stále zvyšovat dovednosti (skill-up) či je překvalifikovávat, neboť nové technologické možnosti se otevírají enormním tempem.

2. Financování

Jedním z elementárních nástrojů je možnost odečíst si u firmy náklady na vývoj a výzkum od základu daně. Tuto možnost Česká republika nabízí, je ale komplikovaná a administrativně nejasná. Firmy jsou opatrné v jejím využívání, protože se obávají, že by jim mohl finanční úřad zpětně doměřit daň s pokutou. Navrhovaná změna spočívá v **přednostním posouzení**, zda chystaný inovační záměr bude ze strany úřadu akceptován nebo zamítnut.

Znáмым a vyzkoušeným nástrojem na podporu investic je jejich **daňové zvýhodnění** („daňové prázdniny“). Je to okamžitý impuls pro firmy ke spuštění (zejména větších!) investičních akcí, s velice rychlým dopadem do růstu ekonomiky. Tento nástroj je pro stát dlouhodobě rozpočtově neutrální – „své peníze“ dostane, jen o několik let později.

Druhou oblastí je zde financování startupů z veřejných peněz pomocí fondů s vysokou účastí státu (zbytek doplní soukromí investoři). **Fondy jsou přitom cíleny jako ziskové**, protože získávají ve firmách podíl a následně jej prodávají. Toto je běžný postup ve světě; ve velmi silné míře jej využívají například USA („superfond“ OPIC) nebo Izrael, považovaný za vzor ve světě startupů, který již v roce 1993 přišel s průkopnickým státním startupovým fondem Yozma. V České republice doporučujeme vytvořit podobnou strukturu namísto dnes komplikovaných a nejasných dotačních programů a titulů, které navíc nemají jednotnou administraci (TAČR, OP TAK a další).

3. Legislativa

I zde se lze snadno inspirovat zahraničím, kde jsou už dobře ověřené cesty, jak usnadnit inovativním firmám a startupům život. Jedním z nejsilnějších opatření je tzv. ESOP (Employee Stock Options Plan), který umožňuje startupům hledat a motivovat špičkové lidi do mladého, rostoucího týmu. Po desítkách let neexistence tohoto nástroje je už nyní jeho analogie schválená, je však **slabá a komplikovaná**; zde prosazujeme plnohodnotný ESOP bez kompromisů. Další vhodnou úpravou je destigmatizace krachů (u nás spojena s dlouholetou stigmatizací či i „pronásledováním“ ze strany státu). U startupu je naprosto běžné, že záměr nevyjde a startup zkrachuje; to, co nám chybí, jsou programy „druhé šance“, kdy je tento neúspěch rychle smazán. Pro startupy je pak potřeba zavést **zjednodušenou administrativní zátěž v prvních letech firmy**, či do dosažení větších tržeb, a umožnit nedanění zisku (s cílem jej dále investovat do růstu) v těchto počátečních letech. Takto to má např. Estonsko.

4. Infrastruktura a instituce

Souvisí úzce s lidským kapitálem; zejména u českých univerzit je dnes velkou bolestí transfer výzkumu do praxe (technology transfer). Navrhujeme vytvoření a financování nezávislých institucí, stojících mimo univerzity, v partnerství s inovativními společnostmi i veřejnou sférou, jejichž jediným cílem by byl technologický transfer. Univerzity samotné (a jejich lidé) musí být pak na technologickém transferu motivovány metodou „cukru i biče“.

Další slabinou je spolupráce výzkumu s praxí. Probíhá, ale často jen formálně (jako šance získat grant) a je slabá. Zde doporučujeme aplikovat přístup z Německa pomocí institutů aplikovaného výzkumu (Fraunhoferovy instituty).

Další důležitou institucí jsou lokální **podnikatelské inkubátory**; v České republice je nejlepším případem Jihomoravský JIC, který je velkým hybatelem rozvoje místního inovačního ekosystému. V této kvalitě je potřeba vybudovat podobné instituce v dalších velkých městech se silným univerzitním zázemím, tedy zejména v Praze, Ostravě, Plzni, Liberci a Olomouci.

5. Stát jako poptávající

Stát samotný (státní správa i samospráva, též prostřednictvím zřizovaných firem) by měl usilovat o to, aby byl inovátor a nikoli ten, který inovuje, jen když už je k tomu dotlačen okolnostmi. Stát nemusí inovovat vlastními silami, ale inovaci poptávat a tím **povzbuzovat podnikatele k zakládání inovativních startupů** a posilovat některá odvětví, kde není tak silná poptávka z komerční sféry.

Prostředkem je zde spíše změna přístupu a změna myšlení představitelů veřejné sféry; z pohledu legislativy pak věci pomůže uzákonění tzv. „sandboxů“, tedy možnost inovace ve veřejné sféře testovat lokálně i bez nutných změn v zákoně, a až po ověření a osvědčení pak přijímat případně legislativní úpravy.

6. Talent, jeho růst a lákání

Každý stát si už dnes je vědom nepřemožitelné role špičkového lidského talentu. Cílem inovativní ekonomiky totiž není ani tak „mít mnoho malých inovátorů“, ale postupem času postavit velké až obří domácí firmy (s domácím kapitálem), které budou **patřit mezi světové lídry a o které se může doslova opírat celá ekonomika** – příkladem budiž dánská firma Novo Nordisk, která vyrostla ze skromných domácích poměrů a univerzitního prostředí ve světového farmaceutického giganta. A takového lídra lze postavit jen s nejlepšími lidmi, kteří v oboru jsou.

Zdroje talentu jsou domácí (který je pochopitelně omezený) a zahraniční, který je daleko větší. U domácích talentů je nutné jejich **systematické rozpoznávání od raného školního či i předškolního věku** (cílem musí být, aby každé dítě prošlo talentovým zkoumáním) a tam, kde se ukáže opravdu mimořádný talent, mít schopnost jej individuálně, často i mimo běžný vzdělávací systém rozvíjet.

U zahraničních talentů pak Česká republika musí zásadně změnit pravidla pro jejich lákání a integraci. Talentovaný mladý vědec nebo už i hotový expert, kterého do země láká jeho budoucí zaměstnavatel, musí mít „umetenou cestu“ bez dnešních velmi zdoluhavých a často ponižujících procedur, bez nedůstojných kvót a podobně. Následně pro něj musí být přichystaný opět zjednodušený a urychlený proces integrace, kam například patří i trvalé nebo dlouhodobé právo pobytu nebo standardní formy pojištění (zejména zdravotní); je důležité, aby žádaný expert se zde necítil v diskriminované pozici vůči domorodcům. Hladký proces integrace a vlídné přijetí totiž ve výsledku znamená větší možnost, že zde zůstane natrvalo a neodjede po pár letech, a že bude informaci o příznivých podmínkách práce, života i podnikání v naší zemi šířit mezi další špičkové vědce či experty ze své země. Jedná se o poměrně malé počty osob, které ale dovedou zásadním způsobem pomoci ekonomice země.

7. Kultura tolerance k neúspěchu

Ve výzkumech a rozhovorech se často zjišťuje, že mladí lidé nejdou do podnikání, protože se bojí neúspěchu. V české společnosti je stigma neúspěchu jako něčeho mimořádně negativního, co se s člověkem táhne dlouhá léta či desetiletí, velmi zakořeněná. V důsledku pak mnoho mladých lidí, kteří mají talent na inovace a podnikání, se do této oblasti vůbec nepustí a talent je pak promrhán. **V ČR je 131 startupů na milion obyvatel, což je velmi málo;** jsme pozadu nejen za světovými lídry, jako je Izrael (410 startupů/mil.), ale i za zeměmi, kde bychom to možná nečekali, jako je Rakousko (s dvojnásobným počtem startupů v přepočtu na populaci) a dokonce i za Maďarskem. Je přitom nepochybné, že **podnikatelský talent se rodí všude, tedy i u nás – jen jej nedokážeme vyzdvihnout.**

Dobrou zprávou je, že se Česká republika postupně zlepšuje,³ a to ve všech sledovaných ukazatelích. Právě tak se ale zlepšují i další evropské země – je vidět, že si uvědomují důležitost inovativního podnikání pro svou budoucnost.

Co nám to přinese?

- Tyto návrhy nám přinesou **silnější inovační ekonomiku postavenou na lidech, talentu a schopnosti proměňovat dobré nápady v úspěšné firmy**. Pokud dokážeme systematicky rozvíjet podnikavost a technické dovednosti od dětství, lépe financovat výzkum, startupy a investice, zjednodušit legislativu, posílit transfer technologií z univerzit do praxe, přilákat špičkové talenty ze zahraničí a vytvořit kulturu, která neúspěch nebere jako stigma, ale jako běžnou součást cesty k úspěchu, **vznikne v Česku prostředí, kde budou moci vyrůstat nové silné domácí firmy**. Výsledkem bude vyšší produktivita, více kvalitních pracovních míst, větší konkurenceschopnost a šance, že **se Česká republika posune od ekonomiky levnější práce k zemi, která sama vytváří špičkové technologie, inovace a světově úspěšné podniky**.

PILÍŘ 4: STÁT, KTERÝ NENÍ BRZDOU, ALE MOTOREM

PE ←
→ ER

4.1 Úspěšné regiony a efektivní samospráva

Česká ekonomika se jako celek přibližuje evropskému průměru, **růst je však mezi regiony rozložen nerovnoměrně**. Zatímco Praha a Jihomoravský kraj patří k hlavním motorům pokroku, Ústecký a Karlovarský kraj dlouhodobě zaostávají. Například v sousedním Polsku je naproti tomu růst rozložen mezi regiony výrazně rovnoměrněji.¹

Rozdíly navíc stále méně kopírují hranice krajů: vzdělávací neúspěšnost, exekuce, dostupnost služeb nebo dopravní izolace se výrazně liší i mezi sousedními mikroregiony. Regionální politiku proto musíme více cílit na úroveň obcí s rozšířenou působností a funkčních mikroregionů.

Regionální zaostávání není jen otázkou kvality života. **Znamená nevyužitý lidský kapitál, nižší produktivitu a podnikatelskou aktivitu**, odchod mladých lidí a současně větší tlak na bydlení a infrastrukturu v nejrychleji rostoucích centrech. Část problému vytváří i samotné nastavení veřejné správy. Obce mají malou finanční motivaci podporovat ekonomický rozvoj, česká samospráva je mimořádně roztržštěná a **zejména malé obce často postrádají kapacitu připravovat větší investice**. České obce přitom drží na účtech přibližně 300–400 miliard korun, zatímco řada potřebných investic nevzniká nebo závisí na dotačních výzvách.

České obce a kraje jsou financovány způsobem, který systematicky trestá rozvoj. Téměř **97–98 % jejich příjmů pochází ze státního rozpočtu bez jakékoli vazby na to, co se v obci děje**. Podíl příjmů z místní ekonomické aktivity činí pouhý ~2 %, druhý nejhorší výsledek v celé EU (hůře je na tom jen Řecko).

Podíl příjmů obcí z místní ekonomické aktivity – srovnání ČR se sousedními a referenčními zeměmi EU

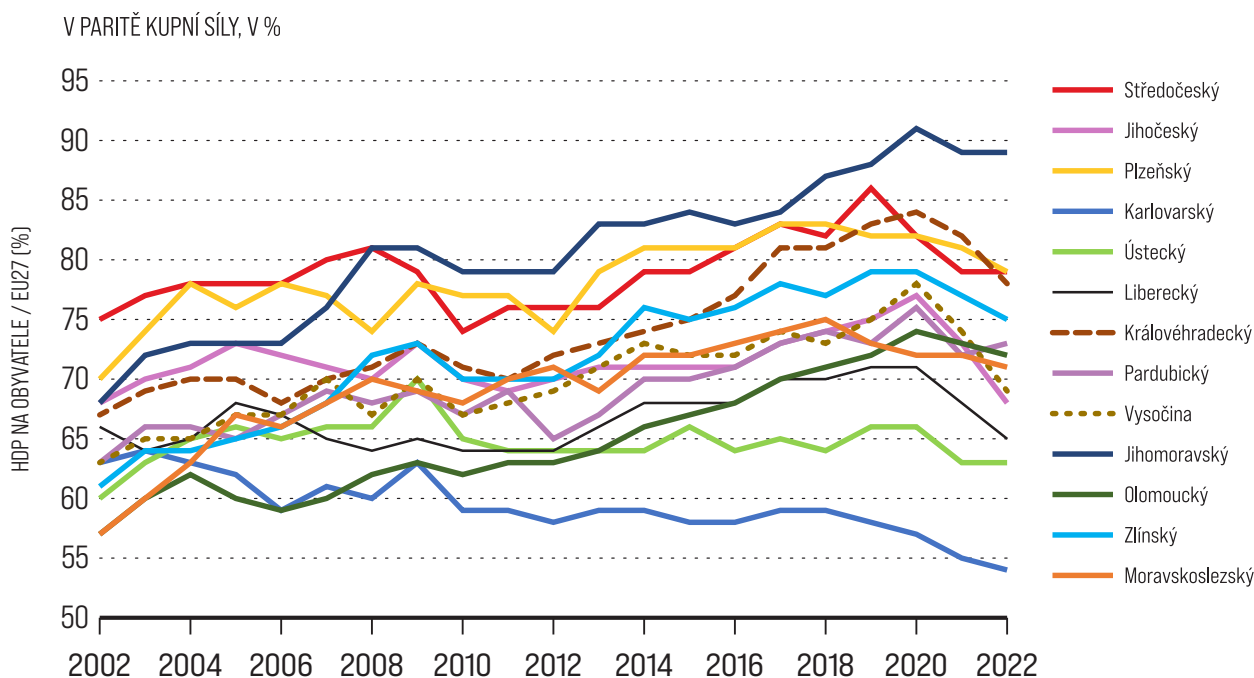
Země	Podíl příjmů obcí z místní ekonomiky
Dánsko, Švédsko, Finsko, Pobaltí	45–60 %
Německo, Polsko	přes 30 %
Průměr EU	~20–25 %
Česko	~2 %

[2] Druhá ekonomická transformace (2024), [3] Hrot24 (červen 2024)

Regionální politika proto nemůže stát především na dalších dotacích. **Potřebujeme změnit motivace obcí**, zvýšit profesionalitu samosprávy, lépe využít veřejné peníze a vytvořit podmínky pro více soukromých investic mimo nejsilnější centra.

HDP na obyvatele v poměru k EU27 v krajích ČR

[v paritě kupní síly, v %]

Zdroj: EUROSTAT¹ (2026) Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 3 regions [datový soubor]. Kód datasetu: nama_10r_3gdp, jednotka: PPS_HAB_EU27_2020. Dostupné z: https://doi.org/10.2908/NAMA_10R_3GDP

Cíle

Naším cílem není uměle vyrovnat ekonomický výkon všech částí země. Praha bude vždy plnit jiné funkce než Jesenícko nebo Mostecko. Chceme, aby **místo bydliště zásadně neomezovalo přístup ke kvalitnímu vzdělání, práci a veřejným službám** a aby ekonomický růst táhla širší síť regionálních center.

Naším cílem je:

- obnovit ekonomický růst dnes zaostávajících regionů;
- postavit regionální politiku více na úrovni obcí s rozšířenou působností a funkčních mikroregionů;
- změnit financování obcí tak, aby se jim ekonomický rozvoj vyplácel;
- zvýšit odbornou a investiční kapacitu samospráv a snížit jejich administrativní fragmentaci;
- lépe využívat obecní úspory a návratné finanční nástroje;
- posílit regionální centra a jejich vzájemné propojení.

Co navrhujeme

1. Změníme financování obcí: rozvoj se musí vyplatit

Současné rozpočtové určení daní jen slabě propojuje příjmy obce s ekonomickou aktivitou na jejím území. Nová výstavba nebo velká investice přitom obci vytvářejí náklady na školy, dopravu a další infrastrukturu. Pokud mají obce rozvoj podporovat, musí na jeho přínosech přímo participovat.

Nejméně 20 % obecního rozpočtového určení daní, v dnešním objemu přibližně 60 miliard korun ročně, proto **navážeme na ekonomickou aktivitu v území**, například na výběr daně z příjmů fyzických osob a sociálního pojistného. Část motivační složky budeme počítat na úrovni obcí s rozšířenou působností, aby se obcím vyplatila spolupráce. Relativně posílíme také financování měst mezi 5 a 40 tisíci obyvateli, která zajišťují služby širšímu okolí.

Stejný princip uplatníme u činností, jejichž náklady dopadají především na konkrétní území: **obce musí mít odpovídající podíl na výnosech z těžby a velkých energetických projektů**. U nové výstavby vytvoříme transparentní mechanismus příspěvku na vyvolanou infrastrukturu. Součástí rozpočtového určení daní zároveň zůstane solidární složka zohledňující sociální znevýhodnění. Reforma bude převážně fiskálně neutrální a změní především rozdělení peněz a pobídky systému.

2. Posílíme společnou správu a podpoříme konsolidaci nejmenších obcí

Česko má přes 6 200 obcí, z toho přibližně 4 700 méně než tisíc obyvatel. Silná místní identita je hodnotou, extrémní administrativní fragmentace však **zvyšuje náklady a oslabuje odbornou kapacitu**. Malá obec nemůže efektivně zaměstnávat specialisty na právo, veřejné zakázky, energetiku, územní plánování nebo přípravu investic.

Posílíme proto Společenství obcí a další formy spolupráce na úrovni mikroregionů. Dostanou stabilní financování a budou moci společně zajišťovat odborné agendy, projektovou přípravu a investice. Stát nebude nové povinnosti automaticky přenášet na každou jednotlivou obec, pokud je lze efektivněji vykonávat společně.

Současně budeme **finančně podporovat dobrovolné slučování především nejmenších obcí**. Dlouhodobým cílem je omezit počet samostatně fungujících administrativních celků a přiblížit jejich minimální efektivní velikost zhruba tisíci obyvatel. Konsolidace nesmí znamenat zánik místní identity: jednotlivá sídla si mohou zachovat místní zastoupení i garantovanou část rozpočtu, o jejímž využití budou rozhodovat jejich zástupci.

3. Rozhýbeme obecní úspory a vytvoříme společné investiční financování

Obce drží stovky miliard korun rezerv, současně ale řada z nich dlouho spoří na jednotlivé investice nebo není schopna využít výhodné financování Evropské investiční banky a dalších institucí.⁵ Problémem není jen nedostatek peněz, ale jejich roztržitost a nedostatečná projektová kapacita.

Umožníme proto dobrovolný pooling volných prostředků samospráv a jejich **využití pro levnější dlouhodobé financování obecních investic**. Posílíme roli Národní rozvojové banky jako hlavního prostředníka mezi Evropskou investiční bankou, kapitálovým trhem a samosprávami. Národní rozvojová banka bude agregovat kapitál a nabízet standardizované úvěrové a záruční produkty dostupné i menším obcím.

Podpoříme také vznik dobrovolného komunálního investičního mechanismu po vzoru zahraničních systémů společného financování municipalit. Sdružené obce a kraje budou moci získávat kapitál za výhodnějších podmínek a sdílet projektovou, finanční a právní expertizu. Postupně tak nahradíme část grantového financování návratnými nástroji a snížíme závislost regionálních investic na jednotlivých dotačních programech.

4. Soustředíme veřejné peníze do investic s největším rozvojovým efektem

Evropské a národní prostředky jsou dnes příliš roztržité mezi množstvím programů a drobných projektů. To zvyšuje administrativní náklady a často zvýhodňuje instituce s nejlepšími projektovými týmy namísto území s největšími potřebami.

Veřejné prostředky proto více soustředíme do strategických investic, které zvyšují dlouhodobý potenciál regionu: dopravní dostupnosti, vzdělávání, bydlení, energetiky, brown-fieldů a infrastruktury pro podnikání. Nebudeme jimi dlouhodobě nahrazovat běžné obecní rozpočty ani financovat drobné projekty bez významnějšího rozvojového efektu. Slabším regionům zároveň poskytneme společnou projektovou podporu na úrovni obcí s rozšířenou působností, krajů a Národní rozvojové banky.

Současně **zvýšíme využívání návratných finančních nástrojů** – půjček a záruk. Ty dnes představují pouze kolem 3 % využití evropských prostředků.

5. Přivedeme více soukromých investic mimo nejsilnější centra

Regionální konvergenci nelze založit na veřejných dotacích. Jejím konečným výsledkem musí být vyšší produktivita, nové firmy a kvalitní pracovní místa.

V hospodářsky a sociálně ohrožených územích proto umožníme rychlejší odpisy nových produktivních investic. Podpora bude mířit na **skutečně novou ekonomickou aktivitu**, nikoli na dlouhodobé subvencování provozu.

Při plánování infrastruktury zároveň posílíme nejen spojení s Prahou a Brnem, ale i další regionální centra a jejich vzájemné propojení. Česko potřebuje širší síť měst schopných nabídnout kvalitní pracovní trh, vzdělávání a služby a táhnout ekonomický rozvoj svého okolí.

6. Budeme hodnotit regionální dopady velkých reforem

Regionální politika nemůže být samostatnou agendou jednoho ministerstva. Rozdíly mezi územími významně ovlivňuje nastavení školství, daní, sociálního systému, dopravy, bydlení i energetiky.

Zavedeme proto jednotný soubor ukazatelů na úrovni krajů a obcí s rozšířenou působností a budeme pravidelně zveřejňovat územní rozložení hlavních veřejných investic. U zásadních reforem bude součástí hodnocení dopadů také jejich vliv na regionální konvergenci, pokud možno až na mikroregionální úrovni.

Úspěšnost regionální politiky nebudeme měřit množstvím rozdělených dotací, ale výsledky: **vývojem ekonomické aktivity a příjmů v zaostávajících regionech**, soukromými investicemi, dostupností pracovních míst, investiční aktivitou samospráv a rozsahem společně zajišťovaných obecních agend.

Co nám to přinese?

- Silnější regionální centra a profesionálnější samosprávy **rozšíří počet míst, kde mohou vznikat produktivní firmy a kvalitní pracovní místa**. Obce získají větší motivaci k nové výstavbě a investicím, společná správa sníží náklady a zvýší jejich odbornou kapacitu a lepší využití obecních úspor umožní realizovat větší projekty bez závislosti na jednotlivých dotačních výzvách.
- Cílem regionální politiky není konzervovat každé pracovní místo ani zajistit všem částem země stejnou ekonomickou strukturu. Jejím cílem je odstranit překážky, které dnes brání lidem, obcím a firmám využívat svůj potenciál, a rozšířit prosperitu mimo několik nejsilnějších center.

4.2 Stát jako lídr

Státy se příliš netěší reputaci „lídrů“; ta je přenechána soukromému sektoru a od státu se očekává spíš zabezpečení jeho služeb a udržení systému v chodu. V rychle se měnícím světě ale úloha států vzrůstá – stále více přesvědčivých příkladů dokládá, že „leadership“ státu i v oblastech, které bylo zvykem zcela ponechávat na trhu a soukromé sféře, nese ovoce.

Z nejznámějších příkladů z nedávné historie můžeme uvést vznik a obrovský růst izraelského startupového ekosystému, popsáný dobře v knize Start – up Nation: The Story of Israel's Economic Miracle,¹ který už v názvu obsahuje slovo „ekonomický zázrak“, a zcela poprávu. Dalším příkladem je vznik a růst světově dominantní velmoci v polovodičích, Taiwanu.² V obou těchto příkladech hrál naprosto zásadní roli stát, který si dobře zanalyzoval situaci a vrhl obrovské prostředky (finanční, lidské, materiální, organizační) do vybudování startupového, resp. čipového ekosystému. **Dnes je jasné, že se tyto investice stonásobně vrátily a hlavně – bez nich by nic takového nevzniklo.**

Lídrovství státu však nespočívá jen v takovýchto obřích krocích. **Státy musí umět využívat moderní technologie**, adoptovat je podobnou rychlostí jako soukromé firmy, a poskytovat tím sobě i občanům kvalitnější služby. Nemusí vše samy dotvářet, ale důležité je vytvořit základní infrastrukturu a právní rámec, nad kterým pak fungují už soukromí hráči. Dobrým příkladem je například platební rozhraní UPI vytvořené indickým státem, které pomohlo v této, notoricky „nedigitální“ zemi se vyšvihnout na špičku v digitálních platbách.

V České republice stojí před státem v tomto ohledu dlouhá řada úkolů.

Co navrhujeme

1. Digitalizaci státu

Samotná **digitalizace státu**. I přes pokroky to stále není velká sláva; audit NKÚ z roku 2026 hovoří, že z celkem téměř 9000 (!) služeb poskytovaných státem je zdigitalizováno pouhých 18 %; asi 30 % je jich hybridních a více než polovina stále pouze papírových. Máme přitom platný Zákon o právu na digitální službu, s jeho naplňováním jsme ale pozadu. Český stát si v oblasti digitalizace stojí zhruba uprostřed EU (13–14. místo z 27; přitom v digitálních dovednostech jsme na pátém místě!).⁴

Není nutné digitalizovat všechny služby, protože některé jsou marginální a velmi málo využívané. Podstatné je včas dokončit cca 1400 služeb, které jsou v plánu a kde digitalizace dává smysl. Jedním z nejdůležitějších úkolů je zřízení **Jednotného inkasního místa**, zjednodušující finanční agendu finančních úřadů, správu sociálního zabezpečení a zdravotní pojišťovny do jednoho bodu.

2. Digitalizovat již digitalizované

Dalším důležitým úkolem je „**digitalizovat již digitalizované**, ale špatně“. Český stát provozuje mnoho desítek informačních systémů, které jsou velmi staré, některé pocházejí i z 90. let. Studie Datlab⁶ uvádí, že 53 % bylo vytvořeno bez veřejné soutěže. Jejich provoz je extrémně nákladný, právě tak jako jakékoli úpravy a prakticky je zde naprostý vendor lock-in, tedy neprolomitelná závislost na dodavateli, kterému je nutné platit vysoké pravidelné poplatky („maintenance“, update).

Datlab uvádí, že roční náklady činí 8,5 miliardy Kč, a zpráva NKÚ, která komentuje, že softwarové nástroje na SZIF stály 2,1 miliardy za 4 roky, přičemž v komerční sféře by to vyšlo na 100–120 mil Kč, tedy až 20× méně!

3. Otevřená data

Otevřená data k dispozici pro výzkum i startupy. Český stát stále a nepochopitelně tají mnoho informací, které přitom mohou sloužit dalším subjektům, jako jsou výzkumné organizace, firmy i třeba startupy, které si na nich mohou „cvičit“ svoje podnikatelské modely. Jedná se například o databáze České správy sociálního zabezpečení, Finanční správy, Ministerstva školství a zejména velmi podstatné zdravotnické informace, které drží pod tvrdým zámekem Ústav zdravotnických informací a statistiky (navzdory svému názvu!). Jde přitom samozřejmě o uvolnění dat anonymizovaných, pro statistická a analytická vyhodnocení – nikoli o data identifikovatelných osob či dalších subjektů.

4. Živé laboratoře

Living Labs jsou prověřenou metodou pro „živé“ testování, sice v omezeném prostoru, ale jinak v plně funkčním reálném světě, s účastí veřejné sféry, univerzit, firem i dalších aktérů. Living Labs se obvykle soustředí na konkrétní obor, jako je například autonomní mobilita, vysokorychlostní technologie nebo kyberbezpečnost, e-health, využití AI.

5. Analytický útvar Hodnota za peníze

Opět jde o ověřený koncept prakticky ze všech západoevropských zemí, můžeme si též vzít příklad ze sousedního Slovenska, kde je kvalitně implementovaný. Jeho podstatou je důsledná a přísná revize větších veřejných investic od určité hranice (na Slovensku od 40 mil EUR nahoru) s ohledem na efektivitu vynaložených peněz, jeho cílem je posílit orientaci na výsledky u veřejných investic. Doporučujeme pro ČR toto ukotvit v zákoně (tak jako Slovensko⁵), týmu zvýšit pravomoci a posílit jej personálně. Podobné útvary na hodnocení investic mají desítky dalších zemí EU, nejpropracovanější a nejinspirativnější je Dánsko (provádí to důsledně a nepřetržitě více než 40 let), též Velká Británie nebo Nizozemsko. Důležitý ovšem není pouze zpětný přezkum. Klíčové je samotné rozhodování o tom, jaká opatření zvolit. Stát by proto měl nadále rozvíjet a stabilizovat profesionální analytické útvary, které pomáhají ministerstvům formulovat a realizovat vhodná a o data se opírající opatření.

Co nám to přinese?

→ Tyto návrhy povedou k **modernějšímu, levnějšímu a efektivnějšímu státu**, který občanům i firmám šetří čas, peníze a administrativu. Dokončení smysluplné digitalizace, zjednodušení klíčových agend přes jednotné inkasní místo, omezení závislosti na drahých dodavatelích IT systémů, otevření anonymizovaných dat pro výzkum a inovace, testování nových technologií v živých laboratořích a důsledné hodnocení veřejných investic podle principu „hodnota za peníze“ posílí kvalitu veřejných služeb i důvěru ve stát. Výsledkem bude stát, který **lépe rozhoduje na základě dat, podporuje inovace a dokáže za veřejné peníze přinášet skutečné výsledky**.

Hospodářská strategie Pirátů – evaluace klíčových opatření

A. Opatření s vyčísleným hospodářským dopadem

1. Vzdělávací reformy – od předškolního po celoživotní vzdělávání (1.2)

Komplexní vzdělávací balík pokrývá čtyři úrovně s kumulativním efektem +0,3 % růstu ročně, tj. +3 % HDP za dekádu. Brzké předškolní vzdělávání zapojením 15 % dětí do 3 let přinese +10–30 mld. Kč HDP ročně při návratnosti 1 : 3–4 Kč. Snížení vzdělanostních nerovností se po 15–20 letech promítne do +50–100 mld. Kč HDP ročně (~1 % HDP); jeden absolvent střední školy odvede za život o 2,3–2,8 mil. Kč více do veřejných rozpočtů. Reforma oborové soustavy a celoživotní vzdělávání přidají střednědobě +20–40 mld. Kč HDP a dlouhodobě urychlí tempo růstu o 0,1–0,4 % ročně.

2. Investice do výzkumu a vývoje (1.2)

Česko vydává na výzkum a vývoj 1,82 % HDP oproti cíli EU 3,0 % – prostor pro dorovnání je masivní. Každá koruna investovaná do výzkumu se vrací 3–4 Kč (konzervativní odhad), optimisticky až 20 Kč a více. Navýšení výdajů na cílovou úroveň by představovalo strukturální skok v inovační kapacitě ekonomiky. Efekt se dostaví dlouhodobě, ve vyšších desítkách mld ročně.

3. Návrat žen na trh práce a snížení gender pay gap (1.3)

Jedno nové místo v předškolní péči přináší do veřejných rozpočtů více než 100 000 Kč ročně; 100 000 nových míst znamená ~10 mld. Kč ročně. Každé 1 % snížení mzdové mezery v soukromém sektoru (dnes 18 %, druhá nejvyšší v EU) přidá +4,9 mld. Kč ročně do veřejných rozpočtů. Plné využití pracovního potenciálu žen je přímou pákou na růst HDP i fiskální udržitelnost.

4. Reforma exekucí a oddlužení (1.3)

590 000 lidí v exekuční pasti znamená nevyužitý pracovní potenciál a únik do šedé ekonomiky. Snížení dopadů předlužení na veřejné rozpočty odhadují NERV a PAQ Research na 5–16,5 mld. Kč ročně; návrat lidí zatížených exekucemi na legální trh práce by přinesl dalších 25 mld. Kč ročně do státního rozpočtu.

5. Ztráty způsobené špatným zdravím (1.4)

Nemocnost, předčasné odchody z trhu práce a nižší produktivita stojí ekonomiku přibližně 700 mld. Kč ročně (~14 % HDP). Potenciál dodatečného HDP do roku 2040 se odhaduje na

~840 mld. Kč kumulativně, tedy +0,7 % ročně. Návratnost investice do prevence a zdravotní péče dosahuje 1,7–10 Kč na každou vloženou korunu.

6. Energetické úspory ve veřejných budovách (3.2)

EPC projekty (Energy Performance Contracting) již dnes šetří 700 mil. Kč ročně bez přímých dotací. Celkový potenciál úspor při plošném nasazení dosahuje až 20 mld. Kč ročně financovatelných z budoucích úspor bez nároku na státní rozpočet.

7. Přijetí eura – úspora na obsluze státního dluhu (2.2)

Česko si půjčuje o 1–1,5 procentního bodu dráž než srovnatelné země eurozóny; každé 1 % navíc na obsluze dluhu stojí 40 mld. Kč ročně. Na průměrné hypotéce 4,7 mil. Kč by přijetí eura přineslo úsporu 1,24 mil. Kč za 30 let. Odstranění kurzového rizika by navíc snížilo náklady exportérům a malým firmám.

8. Fragmentace a neefektivita samospráv (4.1)

NERV odhaduje, že roztržitost více než 6 200 obcí a duplicitní agendy vedou k neefektivně vynakládaným ~10 mld. Kč ročně. Sdílení odborných kapacit a agend na úrovni ORP představuje bezprostřední cestu k úsporám bez rušení místní samosprávy.

9. IT vendor lock-in ve veřejné správě (4.2)

Roční náklady na provoz zastaralých státních IT systémů dosahují 8,5 mld. Kč. Systémy SZIF stály 2,1 mld. Kč za čtyři roky; komerčně srovnatelné řešení by přišlo na 100–120 mil. Kč, tedy až 20× méně. Otevřená architektura a veřejné soutěže jsou podmínkou pro zlomení závislosti na dodavatelích.

10. Dotace dominantním hráčům (2.1)

Ročně 20–30 mld. Kč ze státního rozpočtu plyne formou dotací oligarchickým strukturám. Výzkumy CERGE-EI prokazují, že tyto prostředky se nepromítají do vyšší inovativnosti ani produktivity, ale přesouvají se do zisku příjemců. Přesměrování dotací na malé a střední firmy by zvýšilo jejich multiplikační efekt v ekonomice.

B. Opatření s potenciálně velkým dopadem – nevyčíslená

11. Flexicurity – reforma trhu práce (1.3)

Zkrácení výpovědní doby na 1 měsíc v prvním roce zaměstnání v kombinaci se zachováním 80% podpory v nezaměstnanosti podmíněné aktivní rekvalifikací. Vyšší flexibilita pro zaměstnavatele a silnější záchranná síť pro zaměstnance se navzájem posilují. Dánský model prokazuje, že jde o vzájemně kompatibilní cíle. Dopad na mobilitu práce a produktivitu potenciálně zásadní.

12. Omezení DPP a narovnání zdanění částečných úvazků (1.3)

Masové rozšíření dohod o provedení práce obchází pojistné odvody a vytváří pseudoflexibilní trh práce bez skutečných jistot. Narovnání odvodového zatížení DPP a současné snížení daňové zátěže skutečných částečných úvazků by přineslo vyšší příjmy veřejných rozpočtů i férovější podmínky pro všechny účastníky trhu práce.

13. Dánská reforma soutěžního práva po česku (2.1)

Posílení ÚOHS po vzoru dánské reformy z roku 2024: posuzování fúzí od 200 mil. Kč obratu, pravomoc nařídit divestituru, pokuty odvozené od obratu namísto fixních částek a postih tacitních dohod v oligopolech. Systematické oslabení oligarchických struktur, které dnes brzdí hospodářskou soutěž a inovace.

14. Akcelerace bytové výstavby – zóny zrychlené výstavby, RUD motivace, 15minutová města (1.1)

Cílem je stavět 50 000 bytů ročně prostřednictvím zón zrychlené výstavby, reformy RUD motivující obce k schvalování projektů a urbanistické koncepce 15minutových měst. Odblokování výstavby má přímý dopad na mobilitu pracovní síly, dostupnost bydlení a kupní sílu domácností. Pomalá a drahá výstavba patří k největším strukturálním brzdám české ekonomiky.

15. Dovoz fosilních paliv a energetická transformace (3.2)

Česko v roce 2025 zaplatilo za dovoz fosilních paliv 262 miliard korun. Každá doma vyrobená kilowatthodina tento účet snižuje. Balík zahrnuje energetický kupón (polovina výnosů ETS2 zpět domácnostem), odblokování přes 20 GW papírových rezervací v síti, dynamické tarify, akceleraci OZE, repowering solárních parků, komunitní energetiku. Přesměrování stovek

miliard ročně z dovozu do domácí ekonomiky. Dopad není vyčíslen, ale může jít o potenciálně největší strukturální reformu od privatizace.

16. Reforma teplárenství – merit order pro teplo, otevřený přístup, spotřebitelské družstevnictví (3.2)

Přes 45 % tepla v centrálních soustavách stále pochází z uhlí; třetina domácností nemá reálnou možnost přejít na jiný zdroj. Reforma zavádí povinnost nasazovat nejlevnější nízkoemisní zdroj (merit order pro teplo), regulaci marží napříč dodavatelským řetězcem a právo odběratelů odejít ze soustavy bez sankcí. Spotřebitelské a komunální energetické družstevnictví otevře cestu k decentralizovaným řešením. Dopad nevyčíslen, opatření se však dotýká přímo třetiny českých domácností.

17. Inovační ekosystém – ESOP, technology transfer, Fraunhofer instituty, startupové fondy (3.3)

Přechod od montovny orientované na subdodávky k ekonomice vlastního produktu a značky. Plnohodnotný ESOP umožní startupům sdílet růst se zaměstnanci, transfer technologií propojí univerzitní výzkum s trhem, státní startupový fond po vzoru izraelské Yozmy podpoří nejrizikovější fáze. Jde o strukturální transformaci, jejíž výsledky se projeví v horizontu 10–20 let.

18. Přímé financování obcí, cashpooling a strategické financování projektů (4.1)

České obce mají druhý nejnižší podíl příjmů z místní ekonomiky v EU – 2 % oproti průměru 20–25 %. Reforma RUD zavádí motivační složku (cca 60 mld. Kč ročně) podle ekonomické aktivity v území, podíl obce na DPFO, férovější poplatky za těžbu, podíl z výroby OZE a poplatek z nové výstavby. Současně vznikne sdílená státní pokladna spravovaná ČNB, která zhodnotí obecní úspory (dnes 300–400 mld. Kč ladem) a nabídne obcím levné úvěry z vlastních zdrojů; NRB získá mandát centrálního zprostředkovatele kapitálu od EIB, doplněný komunálním investičním družstvem podle vzoru švédského Kommuninvestu. Cíl: 20 % příjmů obcí z místní ekonomiky do roku 2035. Jde o nejhlubší reformu financování samospráv od roku 1989.

19. Digitalizace státu – Jednotné inkasní místo, dokončení 1 400 služeb, otevřená data (4.2)

Z téměř 9 000 státních služeb je dnes plně digitalizováno pouhých 18 %; více než polovina existuje pouze v papírové podobě. Jednotné inkasní místo (JIM) propojí agendu finančních

úřadů, ČSSZ a zdravotních pojišťoven do jediného kontaktního bodu. Otevření anonymizovaných státních dat pro výzkum, firmy a startupy uvolní dosud uzamčený inovační potenciál.

Souhrnný dopad do HDP a státního rozpočtu

Nelze modelovat vývoj HDP jako takového, protože závisí na řadě spíše vnesených faktorů a nepředvídatelných jevů. Vycházíme z modelu zvýšení HDP a tedy výnosu státu oproti situaci, kdy stát nedělá v těchto směrech nic nebo jen velmi málo – tedy dnešní situaci. I z výše uvedeného je snadno odvoditelné, že námi navrhované strategické kroky zvýší růst HDP minimálně o jeden procentní bod ročně; v modelované dekádě se tedy jedná o deset bodů navíc. V absolutních číslech to pak znamená vyšší HDP o 1 000 mld (1 bilión) Kč ročně na konci dekády. Tento zvýšený hospodářský výkon země se pak samozřejmě promítne do vyšších mezd a odměn pro zaměstnance, tedy „více peněz do peněženek“, a to o 440 miliard v superhrubé hodnotě (podíl všech těchto výdajů tvoří dnes 44% HDP, předpokládáme zachování poměru), do státního rozpočtu ve výši přesahující 300 miliard Kč ročně, a samozřejmě ke zvýšení příjmů firem, umožnění jejich dalšího rozvoje a investic.

Tyto finanční přínosy jsou masivní. Znamenají například 68 000 Kč ročně ve mzdách a platech pro každého ekonomicky aktivního občana (v průměru). 300 miliard do státního rozpočtu ročně pak znamená takřka srovnání dnešního schodku do nuly; je pak záležitostí vlády, zda se rozhodne pro stažení schodku, pro růstové investice či kombinaci obojího. Zvýšení tržeb firem pak logicky podnítl jejich vyšší ekonomickou a investiční aktivitu s dalšími pozitivními dopady jak do mezd, tak do výnosů státu – toto jako sekundární dopad není evaluováno.

Rejstřík zdrojů

Kapitola 1.1: Bydlení tam, kde jsou příležitosti

1. **OECD**, 2021. *Brick by Brick: Building Better Housing Policies*. Paris: OECD Publishing.
2. **Deloitte**, 2025. *Property Index: Overview of European Residential Markets* (14th edition). Praha: Deloitte Central Europe.
3. **Česká národní banka**, 2024. *Zpráva o finanční stabilitě – podzim 2024: Vývoj ukazatelů dostupnosti bydlení a dluhového zatížení domácností*. Praha: ČNB.
4. **Český statistický úřad**, 2025. *Vývoj indexů cen nemovitostí a mezd v ČR v letech 2014–2024*. Praha: ČSÚ.
5. **Cenová Mapa.org & Dataligence**, 2026. *Kvartální zpráva o rezidenčním trhu v ČR: Q1 2026*. Praha: Dataligence s.r.o.
6. **Ministerstvo pro místní rozvoj ČR**, 2024. *Vyhláška č. 146/2024 Sb., o požadavcích na výstavbu a její dopad na flexibilitu projektování*. Praha: MMR ČR.
7. **World Bank**, 2020. *Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies – Dealing with Construction Permits*. Washington, D.C.: The World Bank.
8. **Glaeser, E. L. a Gyourko, J.**, 2018. The Economic Implications of Housing Supply. *Journal of Economic Perspectives*, 32(1), s. 3–30.
9. **Český statistický úřad**, 2026. *Stavebnictví a bytová výstavba za rok 2025 (předběžné výsledky)*. Praha: ČSÚ.
10. **Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a Český statistický úřad**, 2024. *Analýza neobydlených bytů v ČR na základě dat ze Sčítání lidu, domů a bytů 2021 a spotřeby elektřiny*. Praha: MMR ČR / ČSÚ.
11. **Garcia-López, M. À., Jofre-Monseny, J., Martínez-Mazza, R. a Segú, M.**, 2020. Do short-term rental platforms affect housing markets? Evidence from Airbnb in Barcelona. *Journal of Urban Economics*, 119, 103278.
12. **Stadt Wien & Statistik Austria**, 2024. *Wiener Wohnbaubericht 2024: Gemeindewohnungen und geförderter Wohnbau im internationalen Vergleich*. Wien: Magistrat der Stadt Wien.
13. **Kadi, J.**, 2015. Recommodifying Housing in Formerly 'Red Vienna'? *Housing, Theory and Society*, 32(3), s. 247–265.
14. **PLATFORMA PRO SOCIÁLNÍ BYDLENÍ**, 2025. *Nájmy, energie, daně, dávky, veřejná výstavba: řešení krize bydlení existují*.
15. **Sýkora, L. a Ouředníček, M.**, 2014. Sprawling Post-Communist Metropolis: Commercial and Residential Suburbanisation in Prague and Brno. In: Stanilov, K. a Sýkora, L. (eds.), *Confronting Suburbanization: Urban Decentralization in Post-Socialist Central and Eastern Europe*. Oxford: Wiley-Blackwell, s. 209–233.
16. **Litman, T.**, 2026. *Understanding Smart Growth Savings: Evaluating Economic and Fiscal Benefits of Compact Urban Development*. Victoria: Victoria Transport Policy Institute.
17. **Friedman, M.**, 1978. *Taxation, Inflation and the Role of Government*. San Francisco: The Fraser Institute.
18. **PAQ RESEARCH, CENTRUM VEŘEJNÝCH FINANČÍ a IDEA PŘI CERGE-EI**, 2025. *Chytřejší daně*. Praha: PAQ Research.
19. **CMHC (Canada Mortgage and Housing Corporation)**, 2023. *Housing Accelerator Fund: Best Practices for Municipal Incentives*. Ottawa: Government of Canada.
20. **Moreno, C., Allam, Z., Chabaud, D., Gall, C. a Pratlong, F.**, 2021. Introducing the “15-Minute City”: Sustainability, Resilience and Place Identity for Post-Pandemic Urbanism. *Smart Cities*, 4(1), s. 93–111.
21. **Shoup, D.**, 2005. *The High Cost of Free Parking*. Chicago: American Planning Association (Planners Press).
22. **Dye, R. F. a England, R. W.**, 2010. *Land Value Taxation: Theory, Evidence, and Practice*. Cambridge, MA: Lincoln Institute of Land Policy.
23. **Ministerstvo pro místní rozvoj ČR**, 2023. *Koncepce rekodifikace územního plánování v ČR: Přechod k flexibilnímu plánování a posílení zástavbových plánů*. Praha: MMR ČR.

Kapitola 1.2: Vzdělanost jako základ ekonomické prosperity

1. ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE, 2023. Národní zpráva PISA 2022: Matematická, čtenářská a přírodovědná gramotnost patnáctiletých žáků v České republice. Praha: ČŠI. Dostupné z: https://www.csicr.cz/CSICR/media/Prilohy/2023_přilohy/Mezinárodní%20šetření/PISA_2022_e-verze-9.pdf
2. OECD, 2025. OECD Economic Surveys: Czechia 2025. Paris: OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/7a70af5c-en>.
3. UNDP, 2014. The case for investing in early childhood. New York: United Nations Development Programme. Dostupné z: <https://hdr.undp.org/content/case-investing-early-childhood>
4. PAQ RESEARCH a IDEA PŘI CERGE-EI, 2020. Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity. Praha: Nadace České spořitelny. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1rXqtU61XHqgro--5m0ESo7zwAJKrJ_-q/view (Shrnutí: <https://www.paqresearch.cz/post/nerovnosti-vzdelani-neefektivita/>)
5. OECD, 2023. PISA 2022 Results (Volume I & II): Czech Republic Country Note [online]. Paris: OECD Publishing. Dostupné z: https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2022-results-volume-i-and-ii-country-notes_ed6fbcc5-en/czech-republic_4a597d07-en.html
6. OECD, 2018. A Broken Social Elevator? How to Promote Social Mobility. Paris: OECD Publishing. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264301085-en>
7. PAQ RESEARCH, 2024. Dvěma třetinám žactva stačí 25 z 231 nejžádanějších středoškolských oborů <https://www.paqresearch.cz/post/dvema-tretinam-zactva-staci-25-z-231-nejzadanejsi-stredoskolskych-oboru/>
8. PAQ RESEARCH, 2024. Příjímačky: šetření rodiče – nerovnosti [online]. Praha: PAQ Research. Dostupné z: <https://www.paqresearch.cz/post/prijimacky-setreni-rodice-nerovnosti/>
9. OECD (2023), Education at a Glance 2023: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/e13bef63-en>.
10. NÁRODNÍ PEDAGOGICKÝ INSTITUT ČR (NPI ČR), 2024. Konference Curriculum 2024: Revize RVP SOV [online]. Praha: NPI ČR. Dostupné z: <https://revize.rvp.cz/sv/revize-rvp-sov/aktuality-a-udalosti/konference-curriculum-2024>
11. SKOLVERKET, 2025. Gymnasieprogrammen Gy25 [online]. Stockholm: Skolverket. Dostupné z: <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen-gy25>
12. MATOUŠEK, Roman, 2019. Finanční dopady předčasných odchodů ze vzdělávání pro stát a jednotlivce. Praha: Agentura pro sociální začleňování (ASZ).
13. PAQ RESEARCH a IDEA PŘI CERGE-EI, 2020. Nerovnosti ve vzdělávání jako zdroj neefektivity: kalkulace výnosů středoškolského vzdělání [online]. Praha: Nadace České spořitelny. Dostupné z: https://drive.google.com/file/d/1rXqtU61XHqgro--5m0ESo7zwAJKrJ_-q/view (Shrnutí: <https://www.paqresearch.cz/post/nerovnosti-vzdelani-neefektivita/>)
14. OECD, 2008. Measuring Improvements in Learning Outcomes: Best Practices to Assess the Value-Added of Schools. Paris: OECD Publishing. DOI <https://doi.org/10.1787/9789264050259-en>.
15. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR (MŠMT), 2024. OECD: Podíl vysokoškolsky vzdělaných Čechů je stále nízký [online]. Praha: MŠMT. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/ministerstvo/novinar/oecd-podil-vysokoskolsky-vzdelanych-cechu-je-stale-nizky>
16. OECD, 2024. Education at a Glance 2024: OECD Indicators. Paris: OECD Publishing. DOI: <https://doi.org/10.1787/c00cad36-en>.
17. EURYDICE, 2025. Programy druhého cyklu (magisterské studijní programy) v ČR [online]. Brusel: European Commission / Eurydice. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/eurypedia/czechia/programy-druheho-cyklu-magisterske-studijni-programy>
18. EUROSTUDENT, 2021. EUROSTUDENT VII Synopsis of Indicators: Social and Economic Conditions of Student Life in Europe 2018–2021 [online]. Hannover: DZHW. Dostupné z: https://eurostudent.eu/storage/279/EUROSTUDENT_VII_Synopsis_of_Indicators.pdf
19. IDEA PŘI CERGE-EI, 2023. Finanční podpora vysokoškolských studentů v České republice: rekonstrukce systému nutná [online]. Praha: IDEA při CERGE-EI. Dostupné z: <https://idea.cerge-ei.cz/studies/financi-podpora-vysokoskolskych-studentu-v-ceske-republice-rekonstrukce-systemu-nutna>

20. EVROPSKÁ KOMISE, 2024. Education and Training Monitor: Czechia Country Report [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
Dostupné z: <https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor/cs/country-reports/czechia.html>
21. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD (ČSÚ), 2024. Výdaje na vzdělávání v ČR [online]. Praha: ČSÚ.
Dostupné z: <https://csu.gov.cz/vydaje-na-vzdelavani?pocet=10&start=0&podskupiny=234&razeni=-datumVydani>
22. OECD, 2025. Education at a Glance 2025: OECD Indicators. Paris: OECD Publishing.
DOI:
23. EUROSTAT, 2024. R&D expenditure statistics [online]. Luxembourg: Eurostat.
Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=R%26D_expenditure
24. ECONOMIC RECORD, 2022. Returns to Research and Development Investments: Empirical Meta-Analysis [online]. Hoboken: John Wiley & Sons. DOI: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1467-8454.12262>
25. EVROPSKÁ KOMISE, 2025. Investing in European Research and Innovation: Economic Returns and Spillover Effects [online]. Brusel: European Commission, Press Corner, IP/25/1115.
Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1115
26. NATIONAL LIBRARY OF MEDICINE (NLM), 2012. Macroeconomic Returns to Public and Private R&D Investments [online]. PubMed ID: 22259821. Dostupné z: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/22259821/>
27. HALL, Bronwyn H., MAIRESSE, Jacques a MOHNEN, Pierre, 2010. Chapter 24: Measuring the Returns to R&D. In: HALL, B. H. a ROSENBERG, N. (eds.). Handbook of the Economics of Innovation. Amsterdam: North-Holland, roč. 2, s. 1033–1082.
DOI: [https://doi.org/10.1016/S0169-7218\(10\)02008-3](https://doi.org/10.1016/S0169-7218(10)02008-3)
28. MÜNICH, Daniel a SMOLKA, Vladimír, 2026. Platy učitelů v roce 2025 a výhled: pád na dno? [online]. Praha: IDEA při CERGE-EI. Dostupné z: <https://idea.cerge-ei.cz/zpravy/platy-ucitelu-v-roce-2025-a-vyhled-pad-na-dno>
29. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ČR (MŠMT), 2024. Mimořádné šetření MŠMT: Kde a jaké učitele školy potřebují [online]. Praha: MŠMT.
Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/ministerstvo/novinar/mimoradne-setreni-msmt-kde-a-jake-ucitele-skoly-potrebuji>

Kapitola 1.3: Lidský potenciál využitý naplno

1. Eurostat: Minimum wages – bi-annual data, 2026. ec.europa.eu/eurostat; směnný kurz 24,24 CZK/EUR
2. Prokop, D. [PAQ Research]: rozhovor iROZHLAS, 2024; Bodnár et al. (2018), Firms' Adjustment to Minimum Wages in CEE, IZA Journal of Labor Policy.
3. Kreiner, C. T. & Svarer, M. (2022): Danish Flexicurity: Rights and Duties, Journal of Economic Perspectives, 36(4), 81–104. doi.org/10.1257/jep.36.4.81
4. MPSV: Analýza rekvalifikací: kde jsme a co dál?, prosinec 2024. Výpočet autora: 382 mil. Kč / 16 500 osob ≈ 23 152 Kč/os. Srovnání s OECD: OECD Employment Outlook 2023; TUAC Policy Brief, november 2025.
5. European Commission: Education and Training Monitor 2025 – Czechia; Eurostat Adult Education Survey (AES) 2022.
6. Index prosperity Česka; MŠMT, NPI ČR: analýzy bariér celoživotního vzdělávání, 2023–2024.
7. World Economic Forum: Future of Jobs Report, 2023.
8. Úřad práce ČR / Seznam Zprávy / MPSV: data o rekvalifikacích 2023–2026. Pokles v roce 2026 v důsledku ukončení financování z Národního plánu obnovy (NPO/ESF+)
Prokop, D.: rozhovory iROZHLAS a Seznam Podcasty, 2024; OECD: Economic Surveys Czechia 2025. oecd.or
Eurostat (2025): Childcare statistics – children under 3 in formal care. op.europa.eu; cíl EU (Barcelona 2.0): 45 % do roku 2030.
9. Euronews (2026): Cost of pay gap in the EU – women earn €3,900 less than men a year. euronews.com
10. Institut předlužení – data a studie: exekuce; pokles vymáhané částky z 545 na 542 mld. Kč za pololetí 2025.
11. Unie zaměstnavatelských svazů (2020), cit. dle Charita ČR; SP ČR – mzdová účetní ve firmě s ~1 000 zaměstnanci věnuje >25 % pracovního času správě exekucí.

12. **ExekuceInfo.cz** – výpočet exekuce; Exekutorská komora ČR – statistiky.
13. **NERV**: Návrhy na reformu exekučního systému; Josef Středula [ČMKOS] – dlužníci vytlačováni mimo legální trh práce.
14. **PAQ Research**: studie dopadu exekucí na nízkopříjmové domácnosti a samoživitele.
15. **Psychologický ústav AV ČR**: výzkum dopadů exekucí na děti v zadlužených rodinách.
16. **Karel Čada** (sociolog): mezigenerační přenos chudoby, cit. dle Aktualne.cz.
17. **PAQ Research / IDEA**: analýza fiskálních nákladů předčasného odchodu ze vzdělávání, cit. dle HN [2021].

Kapitola 1.4: Zdraví a soběstačnost přinesou silnější ekonomiku

Zdraví:

NERV [2024]: Udržitelnost financování zdravotnictví – pracovní podklad tematické skupiny Zdravotnictví. Úřad vlády ČR.
→ vlada.gov.cz

Národní rozpočtová rada [2024, 2025]: Zpráva o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí; informační studie Délka života ve zdraví. → rozpocetovarada.cz

IDEA při CERGE-EI – Bryndová, L.; Šlegerová, L.: Model příjmů a výdajů veřejného zdravotního pojištění; studie k udržitelnosti veřejných financí. → idea.cerge-ei.cz

Ministerstvo zdravotnictví / ÚZIS [2025]: Strategické analýzy potřeb rezortu zdravotnictví (Koncepce 2025).
→ mzd.gov.cz, nzip.cz/koncepce2025

ÚZIS / ČSÚ: Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v ČR [2024]; Střední délka života ve zdraví (Senioři v datech).
→ csu.gov.cz

OECD / European Commission: State of Health in the EU – Zdravotní profil Česko [2023, 2025].
→ health.ec.europa.eu, oecd.org

McKinsey Global Institute: Prioritizing Health / Zdraví a ekonomický růst (ČR). → mckinsey.com

Institut / Iniciativa pro efektivní zdravotnictví (J. Hlávka): studie o účasti na prevenci; grafy a mapy měsíce.
→ efektivnizdravotnictvi.cz, hepii.econ.muni.cz

PAQ Research: Chytřejší daňení zaměstnanců; socioekonomické nerovnosti ve zdraví; studie HBSC. → pagresearch.cz

Advance Healthcare Management Institute: Prevence – praktický návod na zlepšení zdravotního stavu a podporu ekonomického růstu. → advanceinstitute.cz

Sociální péče:

JDI: KLUSÁČEK, Jan. Analýza základních dat o kapacitách a financování sociálních služeb pro osoby se zdravotním znevýhodněním (a seniory) v Česku [online]. Praha: JDI, z. s., duben 2026.

Dostupné z: <https://jdicz.eu/infodata-data-analyzy-infopapery/>

PAQ Research: Röschová, M., Duarte, J., Špalek, J.: Životní podmínky osob s vysokou potřebou péče. Výzkumná zpráva. [online]. Praha: PAQ Research, duben 2026. Dostupné z: <https://www.pagresearch.cz/post/pece-o-lidi-s-postizenim/>

MPSV: Analýza vývoje příjmů a výdajů domácností ČR v roce 2025 [online]. Praha: MPSV, duben 2026 [cit. 2026-08-09]. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/analyza-vyvoje-prijmu-a-vydaju-domacnosti-cr-v-roce-2025>

MPSV: Informace o vyplacených dávkách v rezortu MPSV ČR v prosinci 2025 [online]. Praha: MPSV, 2026 [cit. 2026-08-09]. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/informace-o-vyplacenych-davkach>

MPSV: Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2025 [online]. Praha: MPSV [cit. 2026-08-09]. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/statisticka-rocenka-z-oblasti-prace-a-socialnich-veci-2025>

MPSV: Financování sociálních služeb v roce 2026: 57,6 mld. Kč [online]. Praha: MPSV, 2025 [cit. 2026-08-09]. Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/pro-rok-2026-mpsv-navysi-financovani-socialnich-sluzeb-o-1-972-mld>

MPSV: Bilance působení na MPSV [2021-2025]. Prezentace. Praha: MPSV, září 2025.

Dostupné z: <https://mpsv.gov.cz/pro-rok-2026-mpsv-navysi-financovani-socialnich-sluzeb-o-1-972-mld>

MPO: Hospodářská strategie. Česko: Země pro budoucnost 2.0. Praha: MPO, 2026. ISBN: 978-80-906942-9-3.

Dostupné z: https://vlada.gov.cz/cz/ppov/nerv_2020/pracovni_skupiny/pracovni-skupiny-nerv-182439/

NERV: Návrhy NERV k vyššímu dlouhodobě udržitelnému ekonomickému růstu. 37 opatření. Pracovní materiál pracovní skupiny. Úřad vlády ČR. → vlada.gov.cz

Kapitola 2.1: Oslabení oligarchie a férové dotace

1. BAJGAR, Matěj a SRHOLEC, Martin, 2023. Are Subsidies to Business R&D Effective? Regression Discontinuity Evidence from the TA CR ALFA Programme [online]. Praha: IDEA při CERGE-EI. Studie 7/2023.

Dostupné z: <https://idea-en.cerge-ei.cz/news/122-are-subsidies-to-business-r-d-effective>

2. SRHOLEC, Martin, 2024. Jaké inovativní firmy (ne)čerpají veřejnou podporu na inovace? [online]. Praha: IDEA při CERGE-EI. Studie 16/2024.

Dostupné z: <https://idea.cerge-ei.cz/studies/jake-inovativni-firmy-ne-cerpaji-verejnou-podporu-na-inovace>

3. DANISH COMPETITION AND CONSUMER AUTHORITY (KFST), 2024. The Danish Competition Act (Consolidated Act No. 1150 of 03/11/2024) [online]. Copenhagen: KFST.

Dostupné z: <https://en.kfst.dk/media/s4ybfdap/the-danish-competition-act-1150-af-03112024.pdf>

4. CENTRE FOR MEDIA PLURALISM AND MEDIA FREEDOM (CMPF), 2024. Media Pluralism Monitor 2024 [online]. Fiesole: European University Institute.

Dostupné z: <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor-2024/media-pluralism-monitor-2024-interactive/>

Kapitola 2.2: Přijetí eura

1. Harvard Atlas of Economic Complexity — atlas.hks.harvard.edu

2. ČSOB/Este — nabídka hypoték v Česku a na Slovensku, červen–červenec 2026 (citováno z dokumentu autora)

3. Deloitte Property Index 2025; ČBA Monitor (červen 2026); Hypoindex — průměrná sazba eurozóny

4. Ministerstvo financí ČR — státní dluh a výhled dluhové služby 2026

Kapitola 2.3: Český kapitál ležící, spící

1. NÁDVORNÍK, Lukáš a Filip PERTOLD. 2026. Klienti penzijních fondů v pasti nízkých výnosů a vysokých poplatků.

Studie 1/2026. Praha: IDEA při CERGE-EI, Ekonomický ústav AV ČR, v. v. i. ISBN 978-80-7344-737-3. [Dostupné online](#)

PILÍŘ 3: Moderní Energetika a průmysl

1. HARVARD GROWTH LAB. 2024. The Atlas of Economic Complexity, Country Rankings. [online]. Data za rok 2024.

2. ČSÚ. 2026, březen. Čtvrtletní sektorové účty, 4. čtvrtletí 2025. [online].

3. EUROSTAT. 2026, květen. Electricity prices for household consumers, 2. pololetí 2025. [online].

4. ČSÚ. 2025. Zahraniční obchod se zbožím podle CZ-CPA, 1. čtvrtletí 2025, 2. čtvrtletí, 3. čtvrtletí a 4. čtvrtletí, součet dovozu CZ-CPA 05, 06 a 19. [online].
5. EUROSTAT. 2026, květen. Electricity price statistics, ceny pro ne-domácí odběratele, 2. pololetí 2025. [online].

Kapitola 3.1: Od montovny k vlastnímu produktu

1. HARVARD GROWTH LAB. 2024. The Atlas of Economic Complexity, Country Rankings. [online]. Data za rok 2024.
2. MMF. 2026, duben. World Economic Outlook, HDP na obyvatele v paritě kupní síly. [online].
3. CZECHCRUNCH. 2025, srpen. Rohlík utržil 27 miliard, skupina poprvé překonala miliardu eur. [online].
4. GEN DIGITAL. 2026, květen. Gen Crosses 5B in FY26 Revenue with Growth Accelerating to Double-Digits. [online].
5. MEWS. 2026, leden. Mews Secures \$300 million Investment at \$2.5 bn Valuation. [online].
6. KIWI.COM. 2024, duben. Kiwi.com reports strong demand and record bookings. [online].
7. EUROSTAT. 2023. Foreign controlled EU enterprises, fats_activ. [online]. Data za rok 2023.
8. EUROSTAT. 2024. Trade by type of ownership, ext_tec07, zpracovatelský průmysl, vývoz 2024. [online].
9. ČSÚ. 2026, březen. Čtvrtletní sektorové účty, 4. čtvrtletí 2025. [online].
10. EUROSTAT. 2026, červenec. Main balance of payments and IIP items as share of GDP, bop_gdp6_q. [online].
11. ČSÚ. 2025, říjen. Výdaje na výzkum a vývoj ve vztahu k HDP stagnují. [online].
12. EUROSTAT. 2026, březen. GERD by sector of performance, rd_e_gerdtot. [online].
13. ČSÚ. 2025, říjen. Výdaje na výzkum a vývoj ve vztahu k HDP stagnují. [online].
14. CZECHINVEST. 2026, duben. Analysis of the Involvement of Czech Branches of Foreign Investors in RDI in Czechia. [online].
15. NKÚ. 2021, duben. Kontrolní závěr z kontrolní akce č. 20/13, Investiční pobídky. [online].
16. IDEA PŘI CERGE-EI, J. PALGUTA A M. SRHOLEC. 2016, listopad. Stimulují přímé dotace soukromé výdaje firem na VaV? [online].
17. IDEA PŘI CERGE-EI, M. SRHOLEC. 2024, říjen. Jaké inovativní firmy (ne)čerpají veřejnou podporu na inovace? [online].
18. ČSÚ. 2026, duben. Daňová podpora výzkumu a vývoje za rok 2024. [online].
19. ČSÚ. 2026, duben. Počet firem využívajících daňovou podporu výzkumu a vývoje klesl. [online].
20. DELOITTE. 2025. Stát zvýšil sazbu daňového odpočtu na výzkum a vývoj na 150 %. [online].
21. EVROPSKÁ KOMISE. 2023, listopad. Summary of data on the progress in financial instruments, ESIF 2014–2020. [online].
22. EVROPSKÁ KOMISE. 2023, listopad. Summary of data on the progress in financial instruments, ESIF 2014–2020. [online].
23. EGAP. 2025. Výroční zprávy, pojištěný vývoz za rok 2024. [online].
24. EGAP. 2026. Výroční zpráva 2025. [online].
25. TRANSFERA.CZ. 2022, listopad. Analýza spin-off společností v ČR. [online].
26. BUSINESSINFO.CZ. 2025. Česko potřebuje odvahu na spin-offy, evidováno 86 společností. [online].
27. ETH ZURICH. 2026, únor. More companies founded, new regulations, new accelerator. [online].
28. LUPA.CZ. 2025, prosinec. Z šuplíku do světa, transfer technologií z univerzit. [online].
29. ČNB. 2026, červen. Komentář ke statistice penzijních fondů, stav k 31. 3. 2026. [online].
30. OECD. 2025, listopad. Pensions at a Glance 2025, kapitola Investment performance. [online].
31. FINANČNÍ SPRÁVA. 2026. Informace k novele zákona o daních z příjmů od 1. 1. 2026. [online].
32. CZECHCRUNCH. 2025, červen. Startupy se konečně dočkaly. [online].

33. EUROSTAT. 2026, červenec. Balance of payments by country, důchody z přímých investic, bop_c6_a. [online].
34. EUROSTAT. 2026, červen. GDP per capita in PPS, volume indices, tec00114. [online].
35. MMR. 2025, srpen. Výroční zpráva o elektronizaci a stavu veřejných zakázek v ČR za rok 2024. [online].
36. U.S. SMALL BUSINESS ADMINISTRATION. 2023. SBIR/STTR Policy Directive. [online].
37. UKRI. 2025. Innovate UK Contracts for Innovation, dříve SBRI. [online].
38. U.S. GPO. 2026, duben. Public Law 119-83, reautorizace SBIR/STTR do roku 2031. [online].
39. NATO. 2025, červen. The Hague Summit Declaration. [online].
40. EVROPSKÁ KOMISE. 2025, říjen. Defence Readiness Roadmap 2030, European Drone Defence Initiative. [online].
41. PRIMOCO UAV. 2025, březen. Historic Military and Civilian Certifications. [online].
42. PRIMOCO UAV. 2025, prosinec. One Billion CZK in New Orders. [online].
43. DEFENSE NEWS. 2025, srpen. Poland doubles down on South Korean tanks with \$6.5 billion deal. [online].
44. DELOITTE. 2025. Stát zvýšil sazbu daňového odpočtu na výzkum a vývoj na 150 %. [online].
45. ČSÚ. 2026, duben. Počet firem využívajících daňovou podporu výzkumu a vývoje klesl. [online].
46. INSTITUTE FOR FISCAL STUDIES. 2023, říjen. Full expensing and the corporation tax base. [online].
47. EVROPSKÁ KOMISE. 2023, listopad. Summary of data on the progress in financial instruments. [online].
48. BPIFRANCE. 2022. International Build-Up Fund. [online].
49. OECD. 2025, listopad. Pensions at a Glance 2025, kapitola Investment performance. [online].
50. CZECHINVEST. 2026, duben. Analysis of the Involvement of Czech Branches of Foreign Investors in RDI in Czechia. [online].
51. ETH ZURICH. 2026, únor. More companies founded, new regulations, new accelerator. [online].

Kapitola 3.2: Energie pro budoucnost

1. ERÚ. 2026, červen. Roční zpráva o provozu elektrizační soustavy ČR za rok 2025. [online].
2. ČEPS. 2024. Hodnocení zdrojové přiměřenosti elektrizační soustavy ČR do roku 2040, MAF CZ 2023. [online].
3. EUROSTAT. 2026, květen. Electricity prices for household consumers, 2. pololetí 2025. [online].
4. ČSÚ. 2025. Zahraniční obchod se zbožím podle CZ-CPA, 1. čtvrtletí 2025, 2. čtvrtletí, 3. čtvrtletí a 4. čtvrtletí, součet
5. MŽP. 2025. Akční plán rozvoje využití nízkopotenciálního obnovitelného a odpadního tepla. [online].
6. ČT24. 2025, listopad. Tykačova skupina Sev.en ukončí provoz tří uhelných elektráren. [online].
7. ECHO24. 2026, duben. Svět se vrací k uhlí, Tykačovy elektrárny pojedou minimálně do března 2027. [online].
8. IROZHLAS. 2026, leden. ČEPS doporučil zachovat provoz elektrárny Chvaletice. [online].
9. EKONOMICKÝ DENÍK. 2025, květen. Ekonomický deník. [online].
10. GE VERNOVA. 2025, prosinec. přepis výsledkové prezentace, order backlog. [online].
11. MPO. 2024, prosinec. Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu. [online].
12. SOLÁRNÍ ASOCIACE, CIT. DLE PV MAGAZINE. 2026, leden. Czechia deploys 696 MW of solar in 2025. [online].
13. EMBER. 2025, září. Turning to the sun, Solar rise in Central Europe. [online].
14. KOMORA OZE, CIT. DLE OENERGETICE. 2026, únor. Loni bylo v ČR zprovozněno pět nových větrných elektráren. [online].
ERÚ. 2026, červen. Roční zpráva o provozu elektrizační soustavy ČR za rok 2025. [online].
15. ÚFA AV ČR, D. HANSLIAN. 2020. Aktualizace potenciálu větrné energie v České republice z perspektivy roku 2020. [online].

16. KOMORA OZE. 2020. V roce 2040 může být třetina elektřiny z větru. [online].
17. BMWET. 2025. Windenergie in den Bundesländern, 13 % spotřeby v roce 2024. [online].
18. BMWET. 2024. Integrierter österreichischer Netzinfrastrukturplan, cíl 21 TWh větru do roku 2030. [online].
19. EKONEWS, CIT. DLE OENERGETICE. 2026, červenec. Retardační, nikoli akcelerační zóny.[online].
20. EGÚ BRNO PRO HNUTÍ DUHA. 2025, duben. Možnosti zlepšení integrace OZE do elektrizační soustavy. [online].
21. ČEZ DISTRIBUCE. 2026, leden. výsledky roku 2025, žádosti o připojení baterií 170 GW.[online].
22. ERÚ. 2025. Inovace tarifní struktury na hladinách VN a VVN. [online].
23. O ENERGETICE. 2026, leden. Rok 2025 ve znamení záporných cen elektřiny. [online].
24. ERÚ. 2025. Návrh změn Řádu EDC. [online].
25. E-SBÍRKA. 2007. zákon č. 261/2007 Sb. [online]. ICAP. 2026, březen. EU officially postpones ETS2 one year. [online].
26. TZB-INFO. 2025. Porovnání nákladů na vytápění podle druhu paliva. [online].
27. PANASONIC. 2025. rozšíření závodu v Plzni na 1,4 mil. tepelných čerpadel ročně. [online].
28. AVTČ. 2026, květen. prodeje tepelných čerpadel v ČR. [online].
29. TEPLÁRENSKÉ SDRUŽENÍ ČR, CIT. DLE TZB-INFO. 2026, květen. podíl uhlí na dodávkách tepláren 47,6 % v roce 2025. [online].
30. EUR-LEX. 2023. směrnice [EU] 2023/1791 o energetické účinnosti, čl. 26. [online].
31. ERÚ. 2026. Předběžné ceny tepelné energie v ČR k 1. 1. 2026. [online].
32. CDE. 2024, říjen. Případová studie Mělník, podpora paroplynu z Modernizačního fondu.[online].
33. SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO. 2024. Wärmeplanungsgesetz. [online].
34. VLÁDA ČR. 2026, leden. Programové prohlášení vlády. [online]. ČEZ. 2026, duben. informační povinnost, valná hromada 1. 6. 2026 k optimalizaci vlastnické struktury skupiny. [online].
35. VLÁDA ČR. 2026, leden. Programové prohlášení vlády, kapitola Emisní povolenky. [online].
36. EVROPSKÁ KOMISE, CIT. DLE OENERGETICE. 2026, červenec. schválení českého kapacitního mechanismu. [online].
37. ERÚ. 2026, červen. Roční zpráva o provozu elektrizační soustavy ČR za rok 2025, měsíční výroba VTE, zimní pololetí 57 %. [online].
38. SOLÁRNÍ ASOCIACE, CIT. DLE FORBES. 2025. repowering solárních parků z let 2009 a 2010. [online].
39. NÚKIB. 2025, srpen. Analýza hrozby, střídače fotovoltaických elektráren. [online].
40. ČT24. 2025. Dukovany budou stát mnohem víc než 407 miliard, říkají experti. [online].
41. EVROPSKÁ KOMISE. 2025, prosinec. In-depth investigation into Czech support for Dukovany II. [online]. ČESKO. 2021. Zákon č. 367/2021 Sb., o opatřeních k přechodu ČR k nízkouhlíkové energetice. [online].
42. EVROPSKÁ KOMISE. 2025, prosinec. In-depth investigation into Czech support for Dukovany II. [online].
43. COUR DES COMPTES. 2020. La filière EPR. [online]. U.S. EIA. 2024. Plant Vogtle Unit 4 begins commercial operation. [online].
44. MŽP. 2019, srpen. Závazné stanovisko EIA k záměru Nový jaderný zdroj v lokalitě Dukovany, podmínky č. 6, 17 a 19. [online].
45. POVODÍ MORAVY. 2025. Vodní bilance v povodí Dyje. [online].
46. 50HERTZ. 2025. SuedOstLink, dvě vedení po 2 GW, stavba v celé délce. [online].
47. STADTWERKE MÜNCHEN. 2024. Annual Report, podíl 49 % ve farmě Sandbank. [online].
48. ACER. 2025. Market Monitoring Report, cross-zonal capacities. [online].
49. ROLLS-ROYCE SMR. 2024. Czech contract to deliver small modular reactor programme.[online].
50. MINISTERSTVO FINANČÍ NIZOZEMSKA. 2022. Belastingplan 2023, trajektorie energetických daní 2023 až 2030. [online].

51. ICAP. 2026, březen. EU officially adopts 2040 climate target, postpones ETS2 one year.[online].
52. PIRÁTI. b. r. Analýza Energetický kupón. [online].
53. EDF. 2026. dlouhodobé průmyslové kontrakty CAPN. [online].
54. EVROPSKÁ KOMISE. 2024, únor. schválení německých Klimaschutzverträge. [online].
55. GOV.UK. 2024. British Industry Supercharger. [online].
56. MPO, CIT. DLE SP ČR. 2026. kompenzace nepřímých nákladů EU ETS za rok 2025. [online].
57. EVROPSKÁ KOMISE. 2025. Guidance on efficient and timely grid connections. [online].
58. NETBEHEER NEDERLAND. 2025. tijdsduurgebonden contracten, 9,1 GW kapacity mimo špičku. [online].
59. EVROPSKÁ UNIE. 2024. Směrnice (EU) 2024/1711, čl. 31, a nařízení (EU) 2023/1162, právo na strojově čitelná data. [online].
60. ČEZ PRODEJ. 2025. pilot dynamického tarifu s řízením spotřeby. [online].
61. EUR-LEX. 2025. delegované nařízení (EU) 2025/656. [online].
62. NVE-RME. 2022. kapacitetsledd, platby za skutečnou špičku v Norsku. [online].
63. ENERGIEGEMEINSCHAFTEN.GV.AT. 2025, červen. Energiegemeinschaften.gv.at. [online]. EDC. 2026, červenec. 218 českých společenství. [online].
64. MŽP, NÁRODNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ. 2024. energetické úspory veřejných budov.[online].
65. APES. 2025, březen. Rok 2024, 297 EPC projektů, roční úspory 706 mil. Kč. [online].
66. KFW. b. r. Marshallplan und ERP, historie revolvingového modelu. [online].
67. SFŽP. 2025. Nová zelená úsporám, úvěrová podpora přes banky. [online].
68. MŽP. 2025. Sociální klimatický plán ČR. [online].
69. SPOLKOVÁ REPUBLIKA NĚMECKO. 2024. Wärmeplanungsgesetz, lhůty 2026 a 2028. [online].
70. E-CONTROL. b. r. waermepreise.at, zákonný veřejný ceník tepla. [online].
71. VERT. 2018. aukce tepla nezávislých výrobců v Litvě. [online]. Průběžně aktualizováno.
72. ERÚ. 2025. Uplatnění přiměřeného zisku v teplotárenství. [online].
73. DANISH ENERGY AGENCY. 2025. forbrugerprisloft, benchmark s nápravným plánem. [online].
74. EUR-LEX. 2023. směrnice (EU) 2023/2413 (RED III), čl. 24, přístup k soustavám zásobování teplem. [online].
75. MŽP. 2025. Akční plán rozvoje využití nízkopotenciálního obnovitelného a odpadního tepla.[online].

Kapitola 4.1: Úspěšné regiony a efektivní samospráva

1. PROKOP, Daniel [2025]. Rozvoj chudších regionů může nastartovat prosperitu Česka. NERV přináší 50 opatření, jak na to. PAQ Research [online]. 31. července 2025. Dostupné z: PAQ Research
2. DRUHÁ EKONOMICKÁ TRANSFORMACE [2024]. Příjmy českých obcí z místního podnikání jsou jedny z nejnižších v EU. Druhá ekonomická transformace [online]. Dostupné z: 2et.cz.
3. HROT24 [2024]. Příjmy českých obcí z podnikání jsou jedny z nejnižších v EU. Za vytváření pracovních míst jsme trestáni, stěžují si starostové. Hrot24 [online]. 20. června 2024. Dostupné z: Hrot24.cz.
4. EUROSTAT [2026] Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 3 regions [datový soubor]. Kód datasetu: nama_10r_3gdp, jednotka: PPS_HAB_EU27_2020. Dostupné z: https://doi.org/10.2908/NAMA_10R_3GDP
5. MINISTERSTVO FINANČÍ ČESKÉ REPUBLIKY [2024]. Monitor Státní pokladny [online databáze; data za rok 2024]. Praha: Ministerstvo financí ČR. Dostupné z: Monitor Státní pokladny

Kapitola 4.2: Stát jako lídr

1. SENOR, Dan a SINGER, Saul, 2009. Start-up Nation: The Story of Israel's Economic Miracle. New York: Twelve / Hachette Book Group. ISBN 978-0-446-54146-6. Dostupné také na: https://en.wikipedia.org/wiki/Start-up_Nation
2. LIN, Owen Hung-Wen, 2024. Chip Champion: How Taiwan Built the World's Semiconductor Powerhouse. Seattle: Amazon Digital Services. ASIN B0FX2B2L4K.
Dostupné z: <https://www.amazon.com/Chip-Champion-Owen-Hung-Wen-Lin-ebook/dp/B0FX2B2L4K>
3. NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD (NKÚ), 2026. Souhrnná zpráva: Digitalizace veřejné správy 2026 [online]. Praha: NKÚ ČR. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/ostatni-publikace/souhrnna-zprava-digitalizace-verejne-spravy-2026.pdf>
4. EVROPSKÁ KOMISE, 2025. Digital Economy and Society Index (DESI): Methodologies and Country Analysis [online]. Brussels: European Commission. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>
5. NÁRODNÁ RADA SR, 2004. Zákon č. 523/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov [online]. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti SR / Slov-Lex.
Dostupné z: /
6. DATLAB INSTITUT, 2022. Příručka pro zadavatele: Jak předcházet a řešit vendor lock-in ve veřejných zakázkách [online]. Praha: Datlab Institut.
Dostupné z: https://datlabinstitut.cz/files/2022/10/p%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka_vendor_lock.pdf

**PIRÁTSKÁ
STRANA**